

RW Bob

727222

Biblioteca Bucureștilor

9
Septembrie
2002

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA MUNICIPALĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

ȘERBAN CIOCULESCU

1902 – 1988

100 de ani de la naștere

*"În decurs de aproape cincizeci de ani de activitate, mi-am afirmat neînterupt
adeziunea la expresia obiectivă și impersonală a judecății critice, pentru
subordonarea la obiect, și împotriva subiectivismului, a metodelor
impresioniste, a veleităților de a face literatură în marginea literaturii..."*

Amintiri

Sumar

Bicentenar Ion Heliade Rădulescu	
Din Corespondență	2
Aniversare UNESCO	
Ion Luca Caragiale – 150	
Ion LUCIAN – Alături de Caragiale.....	5
Bucureștii de altădată	
Ana Maria ORĂȘANU – Vechi zidiri bucureștene – Remember Nicolae Bălcescu	7
Florin PREDA – București – sediul actului tipografic din Țara Românească	9
Patrimoniu	13
Centenar Émile Zola	14
Centenar Șerban Cioculescu	16
Autografe contemporane	
Alexandru-Cristian MILOȘ – 50	18
Scrisoare din...	
Constantin MĂLINAȘ – Biblioteca Județeană “Gheorghe Șincai” Oradea (II)	20
Meridian biblioteconomic	
Ordin pentru înființarea Comisiei Naționale a Bibliotecilor	26
A 68-a Conferință Generală IFLA, Glasgow, august 2002	27
Întâlnirea anuală a Consiliului EBLIDA, Haga, mai 2002	29
Liviu BUTUC – Achiziția gratuită în biblioteci	32
Corespondență din Franța	
Jean-Yves CONRAD – Traian Vuia – 130 de ani de la naștere	35
Catalog	36
Agenda culturală	
Fereastră spre Japonia	38
Ziua Bucureștilor 2002	38
Calendar	39

Bicentelar**ION HELIADE RĂDULESCU****Din Corespondență**

IV.

II)

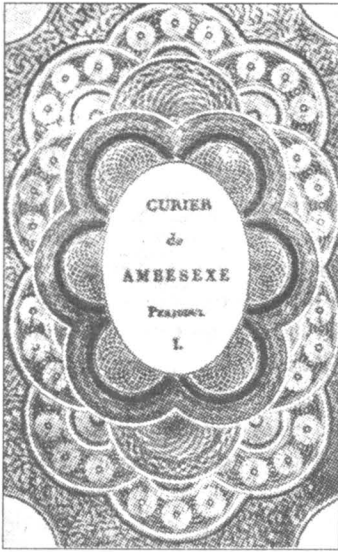
Domnului I. Negulici, la Brussa
Paris, 1851, Martie 15/27

.....
Despre scrisoarea mea din țară cu No. 1 *

Pentru aceasta te rog să citești și epistola ce trimit d-lui Pleșoianu, pentru că văd că scrisoarea d-tale nu e o scrisoare a lui Negulici, ca amic la amic între patru ochi, ci o scrisoare făcută și cernută în consiliu. Aceleași idei se văd și în scrisoarea d-lui Pleșoianu către d-l Grădișteanu. Iar îți repet că, de aș fi dorit a mă arăta în țară și în străinătate de cela ce am fost sau de cela ce nu am fost, făceam ca alții, încă din țară, ce de a doua zi după Revoluție scriau în *Pruncul* câte nici nu se făcuseră. Aveam și teacuri și mână de a tipări, și oameni de a scrie pentru mine; după ce am venit în străinătate, n'aș fi lăsat să treacă doi ani până să scriu prima scrisoare cu No. 1. Atunci însă o mare nevoie m'a împins a o scrie, pentru că asupra noastră a tuturilor și mai vârtos asupra dd. Tell, Goleștii și a mea cădea acuzația că am fi fost amestecați în complotul muscălesc descoperit în vara trecută. De Golești se zicea că sunt în Transilvania, de Tell se explica în mii de chipuri ființa sa în Grecia; de mine zicea că sunt în Bulgaria cu atâta siguranță, încât comisarul I. Porți din București scrisese la oamenii Ambasadei Otomane din Paris, întrebându-i despre mine unde mă aflu și dacă sunt în Bulgaria? În destul de neferice m'am simțit când m'am văzut nevoit a scrie acea epistolă cu No. 1, nu numai din cauza împrejurării pentru care m'am văzut nevoit a o scrie, ci și pentru că rămăsesem singur. D-l Tell nu mai era în Paris, dd. Golești subsemna o altă epistolă, pe care eu nu o puteam subsemna, pentru cauze ce le cunoști. Zici însă d-ta și d-l Pleșoianu că eu calific nația *de o turmă de vite*. Aceasta n'am zis-o și nici nu o pot zice niciodată, pentru că mi-am adorat nația ca și pe Dumnezeu. Când amă și adoră omul un obiect, și cu adevărat de ar auzi anume epitete în paguba acelu obiect, el nu cutează a le repeta, pentru că nu-l lasă inima a mai auzi vorbele ce i-au sfâșiat sufletul; adică dacă din disgrație ai auzi d-ta pe cineva calificându-ți muma, soția, copilul, fratele, cu epitete umilitoare, nu cred că te-ar lăsa inima a le repeta. Apoi, frățioare, dacă n'ați auzit, n'ați văzut nicăiri scris calificându-se nația așa cum o porecliți singuri, cum vă vine să inventați vorbe ce, dacă nu învederează o răutate, sunt

atât de sărace de bunul sens și de estetică? Pentru muma-sa omul, nu în pozitiv, ci nici în negativ nu poate pronunța epitete umilitoare, adică nici în chipul următor nu-i poate zice: "Mamă, tu ești nehoată, neafurisită, necurvă, netrădătoare, neadulteră, etc., etc." Din care fraze scoaserăți calificăția ce vă lasă inima a pronunța pentru o nație în care d-voastră doi, eu și fiecare nu suntem decât niște atome? Cum de nu mai scoase nimeni în țară sensul acesta? Cum de nu mai descifră nimeni să scoată o asemenea frază? Nația căreia i-am înțeles întotdeauna limba și păsurile, mi-a înțeles asemenea în totdeauna limba și păsurile, și m'a înțeles și în epistola cu No. 1, mi-a priceput situația din care am scris. Eu n-o înjosesc ca d-voastră, eu o înalț cum am înălțat-o în totdeauna la treapta înaltă, de jude suprem. Cine a cutezat pentru prima oară, încă dinaintea Mișcării cu o lună, de a o proclama de suverană? Cine în timp de trei luni a scris și a vorbit mai mult întru a demonstra suveranitatea ei? Cine în urmă scrise *Protectoratul Țarului și Impresiile unui Proscris*? În toate scrierile mele, în toate actele mele se văd cu totul alte sentimente de cât acelea ce le exprimați d-voastră prin nefericita frază, ce numai din inima de creștin, de democrat și de Român n-a putut ieși. În criticele ce-mi fac foile franceze, sau mai bine analizele ce fac *Impresiilor unui Proscris*, nu critică decât partea a doua unde mă află că sunt orb de amorul Patriei (vezi la *Liberté de penser*). După ce, de când sunteți emigrați, nu ați scris în public și n'ați subsemnat nimic, ca să nu vă compromiteți, poate, apoi scriserăți odată și nu aflarăți altă frază decât aceea ce nici Cazacii în înjurii lor nu dau Românilor, căci înjurii lor cea mai mare este de a-i numi *franțuski duh*. Dacă am zis că am explicat Evanghelia etc., etc., ce le poate zice cineva înaintea unui jude când e acuzat de fapte cu totul altele de ce a făcut el în viața sa; și dacă d-ta ai uitat sau nu cunoști câte am scris despre christianism, Nația pe care-o chem de jude, n'a uitat nici una din câte am scris. Ea cunoaște *Credo* și *Ruga Dominicală* explicate în *Curierul Român* și în cel de Ambe-sexe încă din anul 1836, sau 37 sau 38. Cunoaște articolele sau disertațiile lungi despre educația publică, despre împărăția cerului și despre *abus*. Tot ce vezi în a treia parte a *Impresiilor unui Proscris* nu sunt nouă, sunt reproduse în franțuzește după ce fuseseră de mult publicate în românește, pe când d-ta erai în Paris. Dacă d-ta ai uitat travaliul meu dela 1830 până la 1848, unde cu orice ocazie mă sforțam a depărta și a face urcios ruis-

* Partea întâia a acestei scrisori, ce răspundea la unele din cele șase acuzații arătate în scrisoarea XX, nu o posedăm sau pentru că s'a luat de la poștă mai înainte de a intra în mâinile noastre de cei deprinși a sustrage epistolele adresate nouă de Heliade, sau pentru că nu s'a oprit copie după dânsa, înmânându-se la adresa ei, sau pentru că, copia de se va fi tras, s'a pierdut. (Nota lui N. B. Locusteanu, editorul dela 1891).

“Curier de ambe sexe”, revistă condusă de Heliade (1837 – 1847)

mul prin limbă, și a ne apropia de Turcia prin tractate, Nația n’a uitat, și de aceea mă adresez la dânsa ca la un jude știutor ca să se încredințeze că nici eu, nici amicii mei de principii n’am putut fi acolo unde era coada Țarului, și prin urmare să nu creadă nici pe cei ce ne-ar acuza, nici pe cei ce ar voi să vorbească în numele nostru. Toate câte se zic în fața întâia a epistolei cu No. 1, sunt necesare într’o apologie către Nație, ce știe ce e adevărul și ce nu este. A le scrie însă către Francezi sau străini fără a fi sforțat de nici o împrejurare, eu nu mi-aș fi iertat-o mie, aș tolera-o însă altuia de a vorbi despre sine, cum am tolerat tutulor autorilor, afară de cei de felul lui Rafailă sau Sarsailă al lui Lamartine.

D-l Pleșoianu în scrisoarea sa, vorbindu-mi tot de cele ce îmi vorbești d-ta, adică tot de cele ce zic la fața întâia, coloana 1-a, unde nici vorbă nici locul nu e încă de revoluția din 1848, mă întrebă: *Ce!... dumneata ai făcut Revoluția, Revoluția a făcut-o Nația!*... ca și când vrând sau fiind d-ta nevoit a vorbi vreodată de faptele sau scrierile d-tale literare, te-ar întreba cineva: *Ce, d-ta ai creat lumea? lumea a creat-o Dumnezeu. Ce au a face scrierile d-tale cu creația lumii, și ce au a face scrierile mele cu Revoluția din 1848?* Scrierile mele însă au mult a face spre a se aduce de față că după trecutul meu nu am putut fi omul care în vara din 1850 să îndemn pe Români a face o mișcare în favoarea politicei moscovite. Însă aproposito de revoluție. Aibă cine va voi să aibă gloria de turburător, că eu nu am dorit-o nici pe seama mea, și cu atât mai vârtos pe seama Nației. Eu nici în țară, nici în străinătate n’am prea pronunțat vorba revoluție; mai pretutindena vorbind de evenimentele noastre din 1848, le calific cu numele de *Mișcarea-Regenerație*; foarte rar din neulare aminte, nu a mea, ci a Francezilor, se va fi văzând vorba *Revoluție*. Prin urmare, ce mă întrebă d-l Pleșoianu: *Ce, dumneata ai făcut Revoluția?* Departe de mine și de a primi și de a face altui Român această întrebare. Eu de m’am amestecat în Mișcare, cugetul meu, sforțele mele, n’au fost decât a șterge spiritul incendiar. Probe sunt: *Urâsc tirania – Mi-e frică de Anarchie*; Proclamația dintr’un cap pînă în altul; Scrisoarea din Islaz către D. Bibescu; Împiedicarea unor fapte pe care d-l Pleșoianu o cunoaște bine, fapte cu care era să înceapă Mișcarea; Cuvântările mele în timp de trei luni către toate deputațiile, etc., etc. Aibă parte de zavere Ipsilante; Arvații, eteriștii mișcați de agenți ai Țarului; toți bățăioșii ce și la scriere li se pare că scriu înalt când vorbesc

de sânge, și apoi când e cel mai mic pericol, învinețesc ca vipera de frică, fără să aibă veninul viperei decât ca să învenineze inocența. Astfel de oameni aibă gloria zaverelor, iar nu Nația mea, nu amicii mei, nu eu. Dacă d-l Pleșoianu crede că a luat parte într’o mișcare revoluționară preparată de cei ce voiau să turbure țara, iar nu într’o mișcare de apărare și de ordine, se amăgește, sau de nu se amăgește, cată mai dinainte să-și ia seama, să nu fi subsemnat proclamația în Islaz, ce zicea tutulor Românilor să stea în pace la vetrele lor, și să-și lucreze câmpurile. Eu nu cunosc Mișcare de legiuită decât ceace se face spre apărare și nici Revoluție salutară decât ceace se face în idei; și la astfel de mișcare am luat parte, și la o revoluție de idei am lucrat de 30 de ani. Punct pe care să stau și de unde să pot a sta sau a mă mișca n’am aflat altul mai sigur, mai ferm, decât tractatele noastre cu Poarta. De dânsule m’am ținut și mă voiu ține, și voiu arăta când sunt călcate.

Despre lista de despăgubire

În vara trecută îmi tot scria soția una după alta, că ni se risipește starea, și mă îndemna să-i fac o listă din aducere aminte de obiectele ce am avut în tipografie, în casă și aiurea, spre a putea cu dânsa a se ruga de I. Poartă ca să le ia sub protecție. Pe lângă acestea, după niște broșuri ale lui Roset, unde vorbește despre mine și d-l Tell că le-am fi mâncat mii de galbeni, și unde mai vorbește că am făcut ode la Campania rusească de când cu moșii vechi, pe când tatăl d-lor Golești, cu tot patriotismul său, striga *nași brati*, pe când dd. Magheru și Tell se băteau sub drapelul lui Geismar, căci așa era orbirea pe atunci, și după mai multe insinuații vârate Turcilor de zișii Români din Constantinople, ce se zic amici și democrați și creștini, și că și-au luat însărcinarea de bărbați a priveghia, îmi zicea soția, că Turcii nu ne cred de curați și sinceri, pe noi, adică aștia de principiile Autonomiei și Suzeranității, și mă îndemna ca pe lângă listă să fac și o arătare despre vieța mea sau lucrările mele, ce singure pot demonstra că n’am fost rusolatra. Eu însă nici la una nici la alta n’am răspuns. Drept probă, dacă nu mă crezi, am scrisorile ei, cu data lor, cu timbrul poștei, sunt mai vre-o zece una după alta prin care îmi tot cerea lista, și arătarea vieții mele. Dacă i le-aș fi trimis, firește că nu mai mi-ar fi scris cerându-mi-le. Și știi de ce nu i-am împlinit cererea? Nu că doară am înnebunit de a nu mai voi niciodată a scoate nimica din ce este al copiilor, și din ce am adunat cu agoniseală de 30 de ani; ci pentru că vedeam că ar fi fost alergări și vorbe în van, până sunt Cazacii în țară. Auzii acum, cu vre-o zece zile mai înainte de scrisoarea d-tale, dela unii-alții despre două milioane de care d-ta te ocupi prea mult. Am scris cumnatului meu Costache să mă înștiințeze ce minune să fie asta? Am scris iarăși soției mele să mă înștiințeze și ea, arătându-mi că de a făcut vre-o mișcare, o să aibă rezultate ce dor în suflet până sunt Muscalii și Știrbei tari în țară. D-ta îmi scrii și mă înștiințezi despre frumosul răspuns al lui Știrbei. Așa dar, de sunt adevăr câte-ți scriu, și de ești dispus a mă crede, n’am avut dreptate a zice că ar fi fost alergări și vorbe în van, după cum îți arăt mai sus? Acum să punem că soția, ca o mumă, ce nu e nici păgână ca Brutu, nici creștină ca însuși Christ, ci cu dorul de mumă al aceleia ce căzu leșinată la picioarele crucii fiului său, ce în Cana-Galileia avea plăcerea sau vanitatea să vadă pe fiul său fericite de admirația comesenilor, și-l în-

demna a face minuni; să punem, zic, că soția mea, ca o mumă de cinci copii, și de o altă fată ce are zece copii și se uită în cer și în pământ, ar fi făcut vreun pas, nu criminal, nu ilegal, nu necuvios, ci pretimpuriu, nu e treaba amicului Negulici să facă o crimă dintr'aceasta și să ia pe bărbatul ei în răs, zicându-i că orice a făcut a fost pentru *plapoma* lui Nastratin Hogeia, și apoi a lui Roset, și apoi așa de creștinește aplicată, a d-tale, frate și amice! Dacă ai rigurozitatea de creștin, și dacă ești acel Negulici ce te credeam, nu poți cere dela mine decât la o împrejurare ca la Cana-Galileii, a zice: *Ce e mie și jîe, muiere?* iar la o împrejurare ca pe Golgota, a mă adresa la frații ca Negulici și a zice: *iată muma, ori surora voastră!* Vrei dreptate, frate? este bună credință în câte-mi scrii? Aide să ne adunăm câți ne zicem creștini, și să punem toți la un loc sumele de bani ce ne-au intrat în mână dela ieșirea din țară, nu împrumutați (căci atunci ar fi de rea credință a pune pe alții să plătească), ci cât am luat dela generozitatea și ospitalitatea Suzeranului, și pe lună, și cu alte titluri, și din suma toată să facem atâtea părți câte individe sunt: Eu cu soția și copiii mei, d-l Tell cu soția și copiii săi, d-ta cu soția și copilul său, frații Zossima, Russo, Serurie, Giurescu, Pleșoianu, Christofi, Alexandrescu și ori-care va avea aceeași mărturisire de principii cu noi, și-i va plăcea a trăi în frăția noastră, după cum ne vom determina și noi a trăi în Domnul nostru. Fiind însă că sunt sigur că la vre-o câți-va nu le poate veni la calcul propunerea mea, ca un tată de cinci copii, fără a visa la milioane, m'aș crede ferice a avea de undeva sigur sau din osteneala mea o mie de lei turcești pe lună, alta pentru soția mea, și câte 500 lei de fiecare copil, și mai vârtos de cei ce au nevoie de pus în vreo școală, ca lenache, și atunci de-ai numi-o d-ta *plapomă*, eu m'aș crede dus la călugărie sau la pocăință, ca și șoarecele ce și-a ales de monastire un Parmazan, și crede-mă că din acea retragere pietoasă și creștină, în care mi-ar veni mie și soției mele câte o mie de lei, nu mi-aș mai bate capul să-mi albească de milioanele închipuie ale altora. Aș avea lacrimi de disgrație ale familiei sau ale aproapelui, iar nu pentru norociri ce ar avea sau ce mi-aș închipui că ar putea avea aproapele meu. Nu mi-aș mai pierde timpul să număr ce au alții în pungă, nici cât ar putea câștiga; pentru că dacă n'am numărât până acum din lumea păcătoasă banii altora, firește că dela călugărie sau dela monastirea de Parmazan n'o să fac una ca aceasta. Ia mai spune-mi odată, Nene Negulici, câte milioane o să mi se facă despăgubire? Două? și de ce? de lei turcești, românești, sau de galbeni? Eu aș împărți cu d-ta drept pe din două când ar fi una ca aceasta, și ți-aș da tot frățește și două fete să le măriți.

Zisei mai sus de un traiu în comun, și cată să mă explic mai bine: căci timpii sunt grei, și amicii și frații fiind calzi la mână și la ură, și cam recișori la caritate, fac uz din toate scrisorelele, și m'oiu pomeni că m'or califica de comunist. N'am înțeles aceasta pentru totdeauna, nici a forma o sectă nouă între Români, ci a ne ajuta provizoriu, ca creștini, cât va ține exilul nostru, și a face a lipsi dintre noi malatia lovirii, ce e lingoarea sufletului. Mi-e teamă iară că propunerea mea să nu se ia drept o propunere interesată, că voi să întru în însoțire cu o mulțime de suflete și cu mijloace mai puține decât ale altora, adică că voi să-mi dau copiii a fi nutriți în sarcina altora. De va avea cineva frăția să mă judece

din punctul acesta, atunci unde-mi e *plapoma*, bunule creștine?

Să venim la ceea ce d-ta numești *biografie*. Eu am scris în multe rânduri, în țară, dând o relație despre lucrurile și ocupațiile mele de când am intrat pe calea literară, și după împrejurări, mai vârtos în anul 1838, relația, deși adevărată, era scrisă cu oarecare emfaze. Nația ce știa că oricâte ziceam, nu erau invenții, ci fapte, nu m'a criticat. Numai gașca fariseilor epocii, iartă-mi expresia, pentru că tot poporul și toată epoca are fariseii săi, și tot omul din popor este un membru al corpului celui mare al lui Christ, – numai gașca fariseilor găsește de vanitose relațiile mele. Acum mă aflu în situație mai tristă și mai grea decât oricând în viața mea, și de mi-a venit vre odată a recapitula câte am lucrat, niciodată n'a fost mai just și mai aproposito decât în scrierea ce-o numesc *Mémoires sur l'Histoire de la Régénération Roumaine*. Așa, o astfel de relație am făcut ca o introduție sau prefață la această operă ce se află sub tipar, și când va ieși, va vedea-o toată Nația, o va judeca de este justă sau încărcată, scrisă cu demnitate sau cu fanfaronadă, necesare la o asemenea scriere sau *à propos de bottes*. Pentru ce să mă adresez cu un manuscris în secret la un om-doi, și să-i fac și pe dânsii însuși a se îndoi despre multe, și să nu o fac unui popor întreg, ce are milioane de ochi și milioane de guri spre a vedea și a spune adevărul și a mărturisi despre dânsul? De se va fi făcut de soția mea vre-o astfel de relație, n'a făcut bine; pentru că uite, până una-alta, mă critică *pe mine* fratele Negulici; al doilea că n'a putut scrie astfel cum să se afle *dans le vrai*, și al treilea că e mai bine să vază un lucru milioane de oameni, decât unul-doi. Cât pentru punctul acesta din urmă, eu sunt și mai van și mai interesat decât soția mea, când am adevărul în parte-mi. Am o mare vanitate pentru adevăr în public; mi-e rușine numai de minciuni.

Dumneata, fără să vezi încă ce am făcut eu, numești în răs ceea ce vei fi auzit că au făcut alții, numești în răs *biografie*, mi-o atribuești mie, faci căldura unei soții și mume crimă a bărbatului și mă însulți zicându-mi de ce n'am așteptat să-mi facă biografia alții? Firește că d-ta erai să mi-o faci, sunt prea sigur despre aceasta și când o vei scrie, vei pune într'însa, spre pacea sufletului meu, multe vise și invenții, ce eu n'am visat, ce eu n'am inventat. Fiind însă că am apucat să scriu câteva din memoriile mele (*mémoires*), firește că am scris din câte am văzut și auzit eu, ce am făcut și alte asemenea. Memoriile mele sunt memoriile mele, memoriile d-tale sunt memoriile d-tale. Eu oriunde mi-am adus aminte de Negulici, mi-am adus aminte cu amor, cu demnitate. Când îmi vor scrie alții, cum zici, biografia ori și d-ta însuși de o vei scrie, stofa e totdeauna preparată, n'ai decât să iei pana și să tăgăduiești câte nu vor fi adevăr în memoriile mele, și atunci vera biografie va fi făcută.

(Din Ioan Eliade-Rădulescu,
Scrieri politice, sociale și lingvistice,
ediție îngrijită de George Baiculescu,
Editura Scrisul Românesc, Craiova, f. a.)

Aniversare UNESCO**ION LUCA CARAGIALE – 150****Alături de Caragiale**

Ion LUCIAN

Vă dați desigur seama că nu fac o declarație conjuncturală dacă vă mărturisesc că e cel mai onorant, dar și dificil moment din viața și cariera mea. Onorant pentru că o asemenea manifestare a strâns în fața unei distinse asistențe de oameni de teatru o pleiadă de mari personalități din domeniul culturii.

Strălucitele comunicări de până acum s-au referit la persoana și opera lui Caragiale. Mi-a revenit mie sarcina de a vorbi despre relațiile dintre artiștii-creatori și opera marelui comedialograf. Adică domeniul cel mai delicat, în care nu s-au putut stabili legi imuabile și în care totul este subiectiv.

Generații întregi de specialiști, de exegeți, critici și literați au încercat să cuprindă opera lui Caragiale în studiile lor, și totuși nimeni nu poate afirma că ea a fost exhaustiv analizată. Ce șansă aș avea, ca un simplu interpret-creator, să contribuie cu ceva inedit în cele câteva minute rezervate în acest prestigios simpozion? Cel mult de a relua, într-o formă nouă, personală, adevăruri de mult cunoscute. Deci mă voi limita la a propune spre analiză o situație-limită a interpreților lui Caragiale în timpul viitor și apoi o întâlnire Caragiale – Octavian Goga extrem de interesantă și, cu siguranță, mai puțin cunoscută.

Problema care mă sau *ne* frământă pe noi, actorii – interpreți ai personajelor lui Caragiale, cum desigur reprezintă și preocuparea majoră a regizorilor, este: cum vom aborda în viitor opera scenică a marelui scriitor?

Deoarece toată mișcarea teatrală românească este dominată de o "lege" – care se vrea infailibilă – ce decretează existența unui summum în istoria spectaculară a pieselor lui Caragiale, summum stabilit de unii monștri-sacri ai regiei și actoriei românești, care au atins culmi ce nu mai pot fi depășite, ci poate, în cel mai fericit caz, reeditate.

Fiind, fără rezerve, un admirator al acestor realizări monumentale, îmi pun și vă propun și dvs. o întrebare: *Vom fi constrânși pe viitor să ne înscriem – fără posibilitatea de variație – în riguroasele "tipare" stabilite de marii predecesori?*

Desigur, cei care au interpretat rolurile pentru prima oară au avut șansa prezenței lui Caragiale, care, după descrierea lui C. Nottara, se implica în repetiții în felul următor:

"Se înțelege că el începea să arate actorilor jocul în felul lui, nu dând o intonație sau fixând anumite gesturi sau mișcări de fizionomie, dar se punea alături de actorul care repeta și repeta împreună cu acesta în așa fel că rolul era interpretat de doi actori în același timp". (C. Nottara, *Amintiri*, 1960).

Firește, această metodă "fă ca mine", total condamnată astăzi, a reușit atunci să creeze *tipurile* clasice așa cum au fost ele dorite de autor. Dar ele au devenit *modele* pentru urmașii

care s-au supus tradiției.

Iată ce afirmă un alt mare om de teatru român, Victor Ion Popa, în 1969, în *Precizia viziunii*:

"În mărturisirile tainelor lui de creație, Caragiale spunea limpede că el nu scrie piese, ci transcrie... că în clipa când pune mâna pe condei personajele se iveau, acolo, pe masă, în fața lui, și-și trăiau mica lor poveste imposibil de influențat de voința autorului. Mărturisirea lui Caragiale lămurește precizia viziunii lui. Se spune că accentul teatral din «Caragiale» ar putea fi rodul unui contact strâns cu scena, știindu-se trecerea lui prin toată ierarhia îndeletnicirilor teatrale de la sufleor până la director general. Cazul comediilor este mult mai înaintat. Aici a creat un *stil*. Și există nu numai un stil Caragiale privind textele, ci chiar în jocul actorilor.

Pot spune chiar că în teatrul românesc stilul «Caragiale» constituie singura tradiție serioasă și definitiv acceptată".

Care ar putea fi șansele unor asemenea sisteme azi, când timpurile s-au schimbat și, o dată cu ele, modalitățile și stilurile? Respectând totuși stilul și principiul lui Caragiale, permiteți-mi să vă povestesc o anecdotă plină de tâlc a maestrului meu, marele actor Ion Manolescu. La orele de cursuri ne-a întrebat odată dacă știm care a fost cel mai mare interpret al Cetățeanului turmentat: Conform "tradiției" toți am răspuns Iancu Brezeanu! "E adevărat", ne-a surprins maestrul, "dar I. Anestin, de la Craiova, a adus în acest rol o contribuție personală care friza genialitatea". Văzându-ne mirarea ne-a împărțit unul dintre marile principii ale "fîneței modalităților comice". "Ați văzut voi un om în stare de ebrietate care *vrea să se vadă* că e beat? Eforturile disperate ale Cetățeanului să nu se observe starea de neputință alcoolică aduceau un plus de haz, dar și de rafinement creației". Din păcate nu a fost validat decât de cei care l-au văzut, și nu s-a transformat în *model*.

Trebuie să facem *icoane* și să respingem aprioric o alternativă?

Timpurile sunt în permanentă mișcare și modalitățile de exprimare ale actorului trebuie să se adapteze în concordanță cu timpul lui, bineînțeles netrădând sensurile operei literare.

Iată cât de profund comentează Mihai Ralea în *Lumea lui Caragiale există, desigur, încă!* în "Scrieri 2", Ed. Minerva, 1977: "Funcțiunea literaturii e complexă, orice ar zice purității, arta servește oricând la ceva. Câteodată ea e o consolajie, alteori un derivativ, de cele mai multe ori o justificare prin identificare. Rezonanța pe care o găsește în noi o operă cere azi o condiție, mâine alta".

Această concordanță între creator și epoca și oamenii ei nu trebuie să fie permanenta preocupare a interpreților?

O scrisoare pierdută – Zoe Trahanache – Elvira Godeanu și
Cetățeanul turmentat – Costache Antoniu

“Literatura lui Caragiale”, continuă Ralea, “e azi mai ales un minunat *antidot*. Toată lumea e de acord că trăim vremuri aspre, aprige. Suntem actorii benevoli sau siliți ai unor timpuri de gestațiuni teribile. Asemenea momente pot fi grozav de interesante. Nu sunt însă, cu nici un chip, vesele.

Veți recunoaște că poporul nostru e un admirabil popor meridional, vesel, glumeț permanent. Unui astfel de popor nu-i stă bine suferința sau cine știe ce expiație ascetică, el nu admite alt deznodământ decât gluma! Adeseori, în mijlocul deliciilor pe care ni le oferă lectura operei lui Caragiale, m-am gândit dacă acest pictor al burgheziei noastre nu ne-a făcut și un mare rău. Caragiale a lăsat intelectualilor și oamenilor noștri de spirit o normă de viață, un decalog prin excelență latin și elen, adică «atitudinea zeflemistă în viață».

Ironia e o ură ușoară îndreptată în contra unor oameni pe care îi iei în serios. Dar majoritatea eroilor caragialieni nu pot fi luați în serios, fiindcă sunt naivi. Poate numai Cațavencu e mai serios, și încă...

Defectele lor sunt omenești, adică sunt mici slăbiciuni ridicule, pe care le iertăm cu un zâmbet. Caragiale nu ne mișcă, nu ne cutremură, dar ne distrează.

Dar de la marele război încoace lucrurile s-au schimbat. Au intrat în compoziția societății noastre elemente eterogene, cu alte educații și alte principii. Moravurile blânde, ușoare, fără îngrijorare s-au alterat. S-au efectuat mari salturi sociale de la clasă la clasă. Sedimentele adânci, așezate pe fundul societății, s-au tulburat și au ieșit la suprafață.

Și moravurile economice sunt altele. Proprietatea mare a dispărut, Revoluțiile monetare au ridicat sau minat averi considerabile. Apetiturile au crescut fără frână. Auzim în fiecare zi – lucru necunoscut în gazetele așa de nevinovate de altădată – de crime monstruoase, de violuri feroce, de drame pasionale zguduitoare. În viața cotidiană întâlnim lăcomie brutală, spirit nemăsurat de aventură, șiretenie adâncă și lașitate perversă. Abuzuri, nedreptăți, perfidii, trădări și dezertțiuni. Sunt cazuri în care, comparativ, Cațavencu ar apărea un înger. Lumea lui

Caragiale există, desigur, încă. Dar ea e adânc atinsă. Poftele și patimile iau proporții de seriozitate. O nouă lume, pentru pictura căreia umorul nu va mai fi de ajuns, se alcătuiește”. (Mihai Ralea, *Scrieri 2*, Editura Minerva, 1977)

Și acum, în încheiere, dați-mi voie să vă citez câteva minute pagini din *Precursori* de Octavian Goga, intitulate *A murit Caragiale* (1930), care vor încheia sensibil acest material.

“La Szegegin, în închisoarea unde îmi ispășeam o pedeapsă ungrească, acolo l-am văzut pentru ultima oară. I s-a părut că între zidurile reci ale unei singurătați nedorite, trebuie să-mi trimită cât mai multe semne din dragostea cu care m-a învrednicit.

– «Am venit, băiete, am venit să văd cum o duci aici la pension...»

Câte nu mi-a vorbit în cele trei ceasuri acolo la Szegegin. Plin de surprize, vioi, paradoxal, nenea Iancu mă mostra părintește...

– «Ți-am spus de-atâtea ori, nu te mai bate cu proștii, că te răpun... Ce crezi tu, pe urma cui am suferit eu în viață? Pe urma deșteptilor? Prostia, suverana prostie, e întotdeauna mai tare. În zadar lupti frumos cu tăieturi fine de floretă, el lovește greu cu ciomagul în moalele capului. Și în zadar risipești spirit și vervă, el e tare ca piatra. Cum să-ți spun, prostul are o concepție telurică a vieții. Uite așa își înfundă ochii și urechile, își înfinge capul în pământ ca struțul, ridică spatele și trec pe deasupra lui toate curente. Nimic nu-i mai greu decât să cârmuiești proștii; ei au un instinct de împotrăvire organică...

Toată viața n-am putut să sufăr prostia... Săracul de mine, mă băiete, când văd câte un prost, mă doare... Zău, am dureri fizice».

L-am îngropat... vremea va trece... vor veni oameni învățați să-i cântărească sicriul; ... profesori cu ochelari să-i descifreze cărțile... au să-l claseze... să-i dea locul cuvenit în istoria literaturii, să-i facă un monument la Bellu...

Noi însă, cari am avut norocul să-l vedem și să-l auzim, vom rămânea toată viața stăpâniți de senzația că prin moartea lui Caragiale s-a deschis o prăpastie, s-a făcut un gol în natură, ca de o perturbație cosmică. Cu cât va trece vremea, va crește tot mai mult silueta lui și vom rămânea tot mai mult vrăjiți de farmecul celui mai luminat creier românesc. Îi vom spune poveștile, îi vom repeta glumele. Se vor crea legende și personalitatea lui va lua proporții mitice. Generațiile viitoare nici nu vor putea înțelege dacă din strălucirea unei minți s-au întrupat vreodată astfel de raze orbitoare.

Peste un sfert de veac, trecând un bătrân de-a lungul străzii, oamenii își vor scoate pălăriile înaintea lui, și-i vor deschide drumul cu respect.

– «Cine-i moșul ăsta de-i faceți toți atâta cinste?» va întreba cutare băețandru. – «L-a cunoscut pe Caragiale!» vor răspunde cu toții”.

Parafrazând minunatele cuvinte ale lui Octavian Goga, permiteți-mi să imaginez o scenă din secolul al XXII-lea...

La ieșirea actorilor din Teatrul Național, înghesuială mare de reflectoare, camere de luat vederi, ziariști și admiratori cari fac o demonstrație de prețuire unui actor.

– “Cine-i ăsta”, va întreba un băețandru, “de-i faceți toți o asemenea cinste?”

– “A jucat în Caragiale!”, i se va răspunde în cor.

Acesta va fi visul de onoare al fiecărui actor român.

(*Conferințele Teatrului Național*,

· Editura Nemira, 2002)

Bucureștii de altădată

Vechi zidiri bucureștene

Remember Nicolae Bălcescu

Ana Maria ORĂȘANU

Nicolae Bălcescu era “fiul mijlociu al serdăresei Zinca Petreasca-Bălcescu, cocoană văduvă foarte stimată și cunoscută în toată țara pentru minunata doftorie cu care tămăduia de albeață la ochi”.

Așadar, în opinia contemporanilor, Zinca a fost un personaj celebru în Bucureștii de la începutul secolului al XIX-lea. Fiica lui Tănase Bălcescu și al Catrinei Băbeanu, precum și nepoata lui Necula, preotul din Bălcești, ea s-a născut la București în anul 1790 și a copilărit în casa părintească, de toată frumusețea, cu odăi pe două caturi, aflată pe Podul Caliției, mai târziu Calea Rahovei, în mahalaua Sf. Ilie Rahova, aproape de str. Sfinții Apostoli. S-a căsătorit în 1811 cu Barbu (Bărbuceanu) Petrescu, logofăt de vistierie, născut în 1770, care avea în proprietate o casă cu loc în mahalaua Mântuleasa și o alta, tot cu loc, în mahalaua Bradu-Boteanu. Aceasta din urmă a devenit căminul tinerei familii. Acolo s-au născut cei cinci copii, două fete, Sevastița și Marghioala, și trei fii, Costache, Nicolae și Barbu.

Nicolae Bălcescu s-a născut pe 29 iulie 1819. În acel an părinții săi hotărâseră să-și ridice casă nouă și mai încăpătoare. Pe data de 3 iulie 1819 semnaseră contractul cu “Anastase, calfă de dulgheri”. Contra sumei de 9.350 lei plătibili în trei rate, el se angaja să zidească pe locul din mahalaua Boteanu o casă cu “cinci încăperi, sală mare la mijloc, cămară, galerie în față înspre curte, cu stâlpi chemerlii, pivniță și grajd”, gata până în primăvara anului viitor.

În 1820, moartea prematură a tatălui, Barbu Petrescu, a lăsat familia îndurerată și cu mari probleme financiare. Atunci a început zbuciumul Zincai pentru a-și crește singură copiii, pentru a-i ajuta. Pentru a-și plăti datoriile ori pentru a recupera banii împrumutați. Așa a dus-o până la sfârșitul vieții. Un proces lung și istovitor, desfășurat aproape 20 de ani, a avut chiar cu meșterul Anastase și ulterior cu văduva lui. În cele din urmă a trebuit să mai plătească importanta sumă de 1.736 lei reprezentând materiale și lucrări suplimentare la casă.

Nu a neglijat instruirea copiilor. Nicolae a început învățatura acasă cu un călugăr grec. La vârsta de 7 ani a fost înscris la Școala de la Sf. Sava, unde i-a fost profesor și Heliade Rădulescu. S-a numărat printre elevii meritorii, distinși la studiul limbii franceze în 1833 și 1834. Din acei ani datează cunoștința și prietenia cu Ion Ghica ce-i va fi alături de-a lungul întregii vieți. Amintirile lui despre “Nicu Bălcescu” au fost depănate mulți ani mai târziu într-o scrisoare adresată lui Vasile Alecsandri. Și azi ele constituie o valoroasă sursă documentară despre viața și personalitatea marelui democrat.

Din vremea Școlii de la Sf. Sava, Ghica relatează incidentul dintre Nicu, elev firav, “de o complexiune delicată, o fizionomie blândă și simpatică” și Sotea, “Goliatul școlii”, care-l atacase la sfârșitul orelor spre a-i fura bucata de halviță abia cumpărată. Dărzenia copilului slăbuț l-a impresionat pentru că urmărea, în primul rând, să-și apere caietul cu însemnări, în care adunase lecturi preferate, fără legătură cu programa școlară oficială. Erau pagini din Petru Maior, Fotino, Constantin Căpitanul sau logofăt Radu Grecianu. În contextul Bucureștilor vremii, povestirea ne prilejuieste o interesantă incursiune în zona înconjurătoare școlii, respectiv în zona Pieței Universității de azi: “luând prin scurta ulicioară care începea în poarta Colegiului Sf. Sava, între curtea Petrescului și casa cu pridvor a Egumenului grec al Mănăstirii și se sfârșea în unghiul Bulevardului și al străzii Academiei, unde era pe o parte, la

Nicolae Bălcescu (1819 – 1852)

dreapta, casa Dobrotineanului și la stânga casa Spahiului. Poarta școlii era la câțiva pași de ușa bisericii, chiar în locul unde e azi Statuia lui Lazăr. Acolo se așezau pe vine în șir, unul lângă altul, merarii, simigiii și bragagiii cu tablalalele și panerele lor”.

Bălcescu și-a susținut examenul public de absolvire pe data de 30 mai 1835. Era recunoscut în școală pentru ușurința cu care memora versuri, pentru aptitudinile la matematici și interesul pentru filozofie. Ar fi dorit să-și continue studiile în străinătate, dar nu a fost posibil. În 1838, la vârsta de 19 ani, a intrat în armată cu gradul de iuncher. Își urma gândul potrivit căruia regenerarea nației se putea făuri doar de puterea armată. A și început acolo să se ocupe de instruirea militarilor cu grade inferioare. A organizat cursuri și a predat noțiuni elementare de matematică și geografie, scrisul și cititul. Inițiativa a stârnit suspiciunea superiorilor. Curând, cursurile au fost anulate.

În acea vreme, Zinca Bălcescu nu mai făcea față datoriilor și încerca să vândă casa “prin bună tocmeală”. A dat anunțuri în “Curierul Românesc” din 1837, iar în 1838 a scos-o la mezat, pentru un preț de 45.000 taleri. Neizbutind, a încercat să o închirieze mutând familia în apropiere. În presa vremii se găsește următorul anunț: “Pereche de case în mahalaua Boteanului, care au șase odăi sus, două jos, cuhnie, șoproan, grajd, pivnițe și alte încăperi trebuincioase, se dau în chirie de la Sf. Dimitrie viitor. Doritorii se vor adresa doamnei pitărese Zinca Bălcescu, proprietara, care șade în aceeași mahala în casele domnului Gh. Niculescu, lângă Poștă”. Problema se va rezolva în 1840. Atunci ginerele D. Polizu va cumpăra locul, prin schimb de proprietate.

Tot atunci Zinca avea proces cu arhitectul orașului, X. Villacrosse, care depozitase chereștea pe terenul său viran „ce-l are slobod, neîmprejmuit, peste drum de casa dumisale”. Judecata i-a dat dreptate. Părătul a despăgubit-o plătind chirie și luându-și materialele.

În 1840 și Bălcescu trecea prin momente grele. Eșuase complotul împotriva Domnitorului Ghica și cei implicați erau pedepsiți. El, considerat „ca un tulburător al liniștii obștei”, a fost închis la mănăstirea Mărgineni, jud. Prahova, în iulie 1841 și apoi mutat în București, la Gorgani. Acolo îl găsește întâmplător Ion Ghica, „arestat, dat în judecată unui consiliu de război, ca culpabil de înaltă trădare”. A fost eliberat la 23 februarie 1843.

Amintirile lui Ghica povestesc plimbările prin orașul de atunci.

„Noi doi, Bălcescu și eu, porneam pe jos de acasă de la mine de peste drum de hamul Filaret (astăzi, Piața Teatrului) și ne duceam dincolo de Malmaison în grădină la Câmpineanu (fosta grădină a lui Scufa) unde găseam companie bună și petreceam ore plăcute (...) Pe drum aveam mai întotdeauna o sfadă-două cu câinii mahalalelor. Erau mai ales două stațiuni greu de trecut cu pace, una la colțul gârlei de lângă grădina lui Mimi, și alta pe maidanul de-a dreapta Bisericii Popa Tatu”. Plimbările erau și ocazia unor discuții cu caracter conspirativ, căci se puseseră bazele „Frăției”. Sub protecția întunericului, tinerii cu gândul la schimbările viitoare se întâlneau și străbăteau orașul împreună: „Într-o noapte p'în culesul viilor de la 1843 (...) ajunsesem în dreptul caselor lui Șimeon Marcovici, după un mic sfat între noi doi, în răspântie, în loc să o luăm pe deal pe la Oteteleşanu să ieșim la mine acasă, ne-am hotărât să urmăm înainte pe strada Brezoianu, să ieșim la Mihai Vodă și de acolo să apucăm spre Filaret. (...) Ne apropiasem de biserica Sfinții Apostoli, când l-am întâlnit în cale pe căpitanul Tell mergând spre cazarma de la Mihai Vodă și ne luam câte-și trei pe drum înainte pe sub Mitropolie”.

Aflăm despre primele scrieri, citite prietenilor. Astfel, *Puterea armată la români* a fost citită în casa maiorului Ioan Voinescu II în 1844 și în același an s-a publicat în „Propășirea”. La 1 martie 1845 se înființa la București altă „Asociație literară”, sub președinția poetului Iancu Văcărescu. Printre membri, C. Negruzzi, V. Alecsandri, Kogălniceanu. Voinescu II și Bălcescu erau secretari, iar despre ședințe: „... Ședințele, o adevărată sărbătoare, se țineau o dată pe săptămână. Luni seară, îmi pare, de cele mai multe ori la Văcărescu în str. Poetului, sub Mitropolie, sau la avocatul St. Fe-rechidi în str. Dionisie”.

În anul 1846 Bălcescu reușește să plece în străinătate. La Paris se întâlnește cu românii de acolo, dar își dedica timpul și studiului: „Pe la anul 1846, Bălcescu a pornit în străinătate citind și notând despre viața și vitejiile lui Mihai Viteazul. A găsit în Colecțiunea de portrete din Biblioteca Națională din Paris portretul eroului român scos și săpat de vestitul pictor Sadler, contemporanul lui Mihai, care l-a cunoscut la Praga; tot într-aceea colecțiune a găsit portretele Domnilor Gheorghe și Grigore Ghica”.

Bălcescu a trăit la Paris începutul Revoluției din 1848, pe care o considera „minunata revoluție ce va schimba fața lumii”. A revenit în țară cu o ofrandă, un petec de pluș din tronul lui Louis Philippe, precum și cu mesajul lui Lamartine de a începe mișcarea. În vârtejul evenimentelor din 1848, locul lui nu a fost proeminent. A fost un idealist fără ambiții. A trăit în acel ardent București care, între 11 iunie și 13 septembrie, a fost scena unor evenimente tulburătoare. Înfrângerea nu i-a distrus speranța și a încercat mai apoi, chiar fiind departe și bolnav, să fie util patriei.

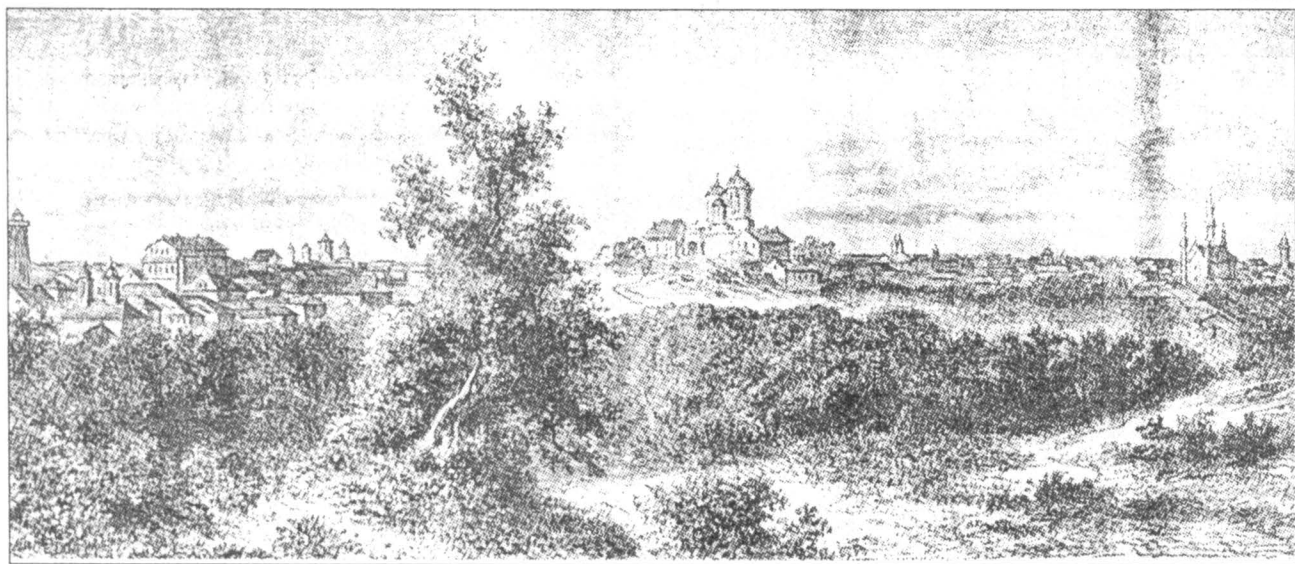
Zinca s-a văzut dintr-o dată singură, căci cei trei fii au luat drumul exilului. Nicolae și Costache în Franța, iar Barbu în Turcia. Eforturile ei se îndreptau spre a face rost de bani cu care să le ușureze viața. În 1851 devine unica moștenitoare a fratelui său Iancu. Avea acum bani și bunuri cu care să se ajute.

Ultima revenire în țară a lui Bălcescu a avut loc pe 28 august 1852. A fost doar o oră pe pământul românesc de la Giurgiu, prin bunăvoința cumnatului său Scarlat Geanoglu. Ultima întâlnire în mare taină cu mama și sora.

S-a stins din viață la Palermo, în ziua de 29 noiembrie 1852, biruit de boală. A lăsat amintirea unui mare democrat, idealist, dar și a cercetătorului preocupat să aducă la lumină noi mărturii despre istoria neamului, precum și pilda înaintașilor, ca exemplu pentru contemporani.

Zinca a murit în 1862. Și-a găsit liniștea lângă soțul său, în cimitirul Bisericii Icoanei, desființat pe la sfârșitul secolului al XIX-lea. Casa părintească din mahalaua Boteanu a fost demolată când s-a croit B-dul Colței. Se afla pe locul actualei Biserici Italiene.

De aceea, atribuirea numelui său unui important bulevard bucureștean, în urmă cu circa 50 de ani, s-a dovedit o inițiativă evocatoare. Bulevardul Bălcescu străbate orașul în zona unde s-a desfășurat mare parte din viața scurtă a acestui „bucureștean între bucureșteni”, sau, așa cum l-a portretizat Camil Petrescu în romanul său, *Un om între oameni*.

Bucureștii văzuți de pe dealul Filaret

Gravură de D. Lancelot, 1860

București – sediul actului tipografic din Țara Românească

Tipografii. Sedii. Meșteșug. Opere

Florin PREDĂ

Șerban Cantacuzino

Înțelegerea deplină a rolului jucat de domnitorii români renașcentiști, Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu, de înalții ierarhi ortodocși Varlaam, Teodosie, Antim Ivireanu privind dezvoltarea actului tipografic bucureștean cere studiul stabilimentelor în care s-a obținut așternerea slovei și s-au ivit făuritorii acestui demers. De altfel, cunoașterea sediilor tiparnițelor, înțelegerea dotării tehnice, aflarea acelor lucrători constituie o parte însemnată a acestei istorii fascinante a cărții bucureștene.

Privit prin prisma rolului social, tiparul devine principalul mijloc de transmitere a informației și mare focar de cultură și rezistență națională. În acest context, tiparul bucureștean devine, mai ales după 1678, un factor de prim

rang, atât prin tematica operelor trase, cât și prin locul de proveniență, capitala țării și Scaunul mitropolitan al Ungrovlahiei.

Astfel, în perioada 1678 – 1716 tipografia Mitropoliei și cea Domnească au scos un număr de 30 de titluri, cea mai prolifică fiind cea domnească cu un număr de 27 de titluri, ceea ce reprezintă 75%, din producția tiparului bucureștean și 19,85% din cea munteană.

Tipografia Mitropoliei, Tipografia Domnească, Tipografia de la Mănăstirea Tuturor Sfinților sau cea de la Mănăstirea Sfântul Sava au preluat și au extins mult rodul primei tiparnițe bucureștene, care a fost organizată la Plumbuita în 1573 și care a realizat cea dintâi tipăritură a ei în 1582.

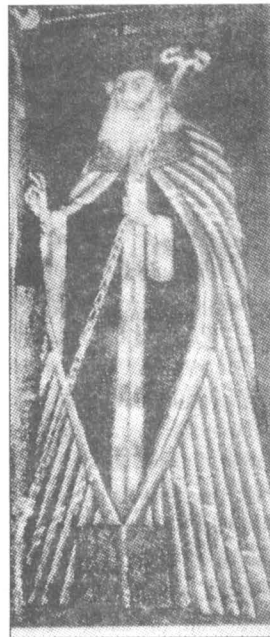
Tipografia Mănăstirii Plumbuita

Tipografia Mănăstirii Plumbuita a fost identificată în ultimele decenii ale secolului 20, prezentându-se a fi prima tiparniță bucureșteană. Cercetările au dat la iveală singurul produs al acestei tipografii: un *Tetraevangheliar* slavon imprimat de ieromonahul Lavrentie.

Acest *Tetraevangheliar* se găsește în 10 exemplare și se presupune și existența altora două. Cele 10 se află împărțite astfel: 2 exemplare la Biblioteca Universitară Babeș-Bolyai din Cluj, 2 exemplare la Biblioteca Academiei Române, 1 exemplar la Biblioteca publică din Sankt-Petersburg, 1 exemplar la Biblioteca Centrală din Moscova, 1 exemplar la Biblioteca de Istorie religioasă din Sofia a Sfântului Sinod, 1 exemplar la Biblioteca "Ivan Vazov" din Plovdiv, 1 exemplar la Biblioteca "Elenka și Kiril D. Avramov"

din Svistov, 1 exemplar la Biblioteca Națională din Sofia.¹

Exemplarul de la Svistov (Bulgaria) are un epilog care indică limpede locul și data tipăririi: "*Drept aceea și eu ieromonahul Lavrentie am râvnit cu ajutorul Sfântului Duh și cu dragostea cea către dumnezeieștile sfinte biserici, am scris aceasta... carte Tetraevanghel... în zilele binecuvântatului, ... domnului nostru Io Alexandru Voievod, în timpul arhierului Kir vlădica Eftimie, pentru aceasta eu robul lui Dumnezeu și mai mic între călugări Lavrentie și cu ucenicul meu Iovan ne-am trudit pe lângă cetatea București, pe râul Colentina și am ridicat mănăstirea cu hramul Sfântului prooroc înainte mergătorul Ioan Botezătorul și într-însa am făcut tipar. Am făcut aceasta zece ani până am creat forme și matrițe... Aceasta s-a sfârșit în anul de la nașterea lui Hristos 1582*".²

Antim Ivireanu

Acesta este veritabilul act de naștere a tiparului bucureștean. Locul a fost identificat în baza însemnării din epilog "*pe lângă cetatea București, pe râul Colentina și am ridicat mănăstirea cu hramul Sfântului prooroc înainte mergătorul Ioan Botezătorul*".

L. Demeny identifică acest loc cu mănăstirea Plumbuita prin "*documentele date de Mihnea Turcitul la 1585*³ și cele emanate de Matei Basarab"⁴.

Plumbuita face parte din lanțul de vechi așezăminte mănăstirești din centrul Câmpiei Române. Ctitorul ei a fost Petru cel Tânăr (1559 – 1568), fiul lui Mircea Ciobanul și al Doamnei lui, Chiajna. Urcat în tron la vârstă fragedă, s-a preocupat să continue opera constructivă a părintelui său, cunoscut pentru amplele lui schimbări de la Curtea Domnească, acolo unde zidise biserica Buna Vestire, păstrată astăzi ca cel mai vechi monument complet al Capitalei.⁵

Mănăstirea Plumbuita era plasată pe latura de răsărit a moșiei Bucureștilor, pe una din terasele mai înalte care avansează în albia râului Colentina. Din prima fază a zidirilor nu au mai rămas decât fundații de pereți făcuți din cărămidă.

Înfățișarea de astăzi este în mare reconstituirea operei meșterilor lui Matei Basarab, terminată în 1647. Ridicată ca mulțumire lui Dumnezeu pentru ajutorul pe care îl primise în confruntarea avută cu Radu Ilieș sub zidurile mănăstirii,⁶ proaspătul domn și-a construit casa domnească, a înconjurat așezământul cu ziduri puternice, cu contraforți, a învelit biserica cu foi de plumb, de unde i se trage și denumirea.⁷

Nici o sursă nu ne oferă date privind structura ansam-

blului mănăstiresc la sfârșitul secolului al XVI-lea, unde s-a stabilit monahul Lavrentie și ucenicul său Ioan.

Dotarea tehnică a primei tipografii trebuie să fi fost modestă. În acest sens pledează și afirmația ieromonahului: "până am creat forme și matrițe".

Din tot epilogul rezultă că această tiparniță este rodul inițiativei private a lui Lavrentie, el nebeneficiind de vreun ajutor din partea Domniei sau a Mitropoliei, cel puțin în problema literelor. În favoarea acestei idei intervine faptul că, în epilog, se invocă "ajutorul Sfântului Duh și cu dragostea cea către dumnezeieștile sfinte biserici", și atât.

Crearea acestor forme și matrițe, precum și absența unui sprijin material sunt motivele intervalului de timp mare între înființarea tipografiei și apariția *Tetraevangheliarului*. De aceea, ținând cont de afirmația din epilog: "Am făcut aceasta zece ani până am creat forme și matrițe... Aceasta s-a sfârșit în anul de la nașterea lui Hristos 1582", se poate afirma că începuturile tipografiei au fost puse în 1572.

Putem presupune că planul de organizare a tipografiei era demult statornicit în gândirea lui Lavrentie, astfel explicându-se cele spuse de istoricul L. Demeny: "Am presupus și noi că acel diaconul Buchdrucker, care în 1573 a fost trimis de vlădica la Brașov pentru a cumpăra o presă de tipar, era tocmai Lavrentie. Cu această ocazie el a cumpărat și hârtia de la Brașov pe care treptat, până la 1582, a tipărit cartea sa".⁸

Cel mai bun cunoscător al istoricului tiparniței de pe Colentina, dr. Ludovic Demeny, mai semnalează și o a doua ediție a *Tetraevangheliarului* slavon "cunoscută azi pe baza exemplarelor aflate la Biblioteca «V.I. Lenin» din Moscova și la Biblioteca «Ivan Vazov» din Plovdiv".⁹

Existența a numai două exemplare, față de 10 din primul tiraj, poate însemna sau o circulație mai largă sau un tiraj mai mic (fapt ce ar confirma lipsa unei susțineri materiale a Domniei sau Mitropoliei).

Tipografia Mitropoliei

Cea de-a doua tipografie bucureșteană își va începe activitatea la mai bine de un secol de la punerea temeliei primei tiparnițe și la 26 de ani de la ultima apariție editorială din Țara Românească, *Târnosanie*, Târgoviște, 1652.

Între timp orașul București devenise reședință mitropolitană, prin hrisovul lui Leon Vodă din 6 iunie 1668¹⁰, această nouă calitate reclamând, fără întârziere, apariția unei tipografii.

Inițiativa o are mitropolitul Varlaam, care o așează sub ocrotirea principalei instituții ce tipărea cărți și răspânda lumina culturii: Mitropolia Ungrovlahiei.

În prefața primei cărți scoase aici, *Cheia înțelesului*, Vaarlam arată că pentru a înmulți "întru neamul meu rumănesc" cuvântul scris "apucatu-m-am și cu usardie am nevoit și dascăli de tipografie am adus în sfânta și de Dumnezeu păzita mitropolie a scaunului Bucureștiului, i-am așezat și de iznoava tipografie, adică tipariu de tipăritul cărților am rădicat, cu toate meșteșugurile câte au trebuit".¹¹

După cum rezultă din cele relatate mai sus, această tipografie este tâmosită de o față bisericească, fapt care denotă, pe de o parte, interesul Bisericii pentru slova tipărită, laică sau cultă, iar pe de altă parte, climatul de cultură profundă pe care îl respira mediul ortodox românesc.

Revenind la mitropolitul Varlaam, din text rezultă că

Titlul cărții *Cheia înțelesului*, tipărită la București în 1678

eforturile materiale ale organizării tiparniței sunt suportate de către Mitropolit, iar complexitatea lucrului înfăptuit este redată prin expresia "cu toate meșteșugurile câte au trebuit". Din această precizare reiese existența, în cadrul tipografiei, a tot ceea ce constituia regia unei tipărituri: forme, litere, ateliere de xilogravură, corectură, legătorie etc.

Mărimea și gradul de înzestrare tehnică a tipografiilor erau variate. Astfel, se puteau întâlni tiparnițe mici, cu 2 – 3 garnituri de litere și o presă, sau tipografii mari cu garnituri de poansoane și matrițe, cu care se puteau realiza literele chirilice, grecești, latine sau arabe, și câte 4 prese.

Pornind de la Registrul de lucruri tipografice trimis din Rusia în Moldova Mitropolitului Dosoftei, document care se găsește în arhiva Patriarhiei din Moscova, și care este datat 16 decembrie 1679, Doru Bădără ajunge, prin comparație, la o descriere cât mai exactă a unei prese tipografice din acea vreme.

Apreciatul istoric scrie: "În esență, presa tipografică utilizată în secolul al XVII-lea și în primele opt decenii ale secolului al XVIII-lea era vechea presă folosită de Gutenberg, căreia după 1550 i s-au adus o serie de modificări. Astfel, șurubul ce face să coboare platina pe formă și care până atunci era din lemn, la fel cu toată presa, este confecționat acum din metal. Fundamentul fix sub platină, până spre sfârșitul secolului al XVIII-lea va deveni mobil. Cu ajutorul unui simplu, dar ingenios sistem de scripete și pârghii constituind căruțul, el va putea culisa pe un ghidaj, ieșind din cadrul preseii, și rezolvându-se astfel problema bunei cerneului a formei. Tot pentru o mai bună imprimare, în aceeași perioadă este imaginat și adaptat sistemul timpan-frisquet, iar la începutul secolului al XVIII-lea W. Jansen Blacu concepe și realizează un sistem de contragreutate ce permite ridicarea automată a platinei după realizarea imprimării".¹²

Pe lângă această presă, o tipografie mai poseda ramca (o ramă de metal în care se închidea și se fixa, prin strângerea cu șuruburi, forma tipografică a materialului zățuit), marzana (elementul introdus în forma zățuită în locul unde urmează să

rămână câmp alb în carte), frasqueta, timpanul (acea piesă care servea la buna fixare a hârtiei pe formă) sau postavul (care avea rolul de a asigura egala imprimare a literelor chiar după închiderea formelor).¹³

Ca parte metalică era kuka, adică mânerul șurubului preseii de imprimat și un sistem de fixare a formei tipografice, care este prezentat în traduceri românești ca fiind "colovertu pătratu, ferecatu cu feru, 4 stele de feru și în ele 4 cuie întărite, 4 ferigi la stea, 2 chiotori sunt colovertu și una chiaia totu de feru".¹⁴

Dar cel mai important obiect dintr-o tipografie era, fără îndoială, litera mobilă turnată. Schema de apariție a unei litere este: patrita (poanson) – matrița – litera turnată.¹⁵ Făcătorii de litere erau meșteri de seamă în desfășurarea întregului proces tipografic, printre ei numărându-se și Antim Ivireanu.

Poansoanele, realizate dintr-un metal dur, aveau litera desenată și apoi gravată în relief. Din veacul al XVIII-lea, confecționarea poansoanelor devine o specialitate bine definită, eliminându-se astfel varietatea mare de litere. După aceste poansoane, se turnau apoi matrițele care reprezentau literele de serie, din ele ieșind la lumină literele.¹⁶

Aliajul necesar era turnat pe matriță, cel mai bun fiind cel compus din plumb, cositor și antimoniu, acesta îndeplinind calitățile necesare: să nu aibă o temperatură prea mare de realizare, să fie rezistent, să nu oxideze și să cerneluiască bine. Doru Bădără crede că "probabil rețeta de aliaj folosită de tipograful român era apropiată de cea practică în Europa timpului, anume una în care plumbul ocupa un loc mult mai mare, conducând la realizarea unor litere mult mai rezistente. Credem că includerea Pb menționat cu o taxă de 120 de bani «povară» în orânduiala vămii «Câinenilor» din februarie 1705 este dovada unui activ import al acestui metal din care cel puțin o parte era destinat turnării de litere".¹⁷

Același autor, ce se dovedește îndeaproape preocupat de procesul tehnic de tipărire, precizează că "după turnare în matrițe și răcire, literele erau vărsate din matrițe, controlate și eventual rectificat cu pila, bucată cu bucată, fapt certificat de prezența pilei în inventarul Tipografiei Mitropoliei".¹⁸

Pentru o imagine completă trebuie adăugat faptul că "literele se păstrau în cutii mari în care fiecare dintre ele avea despărțitura ei, plus despărțiturile rezervate albiturii, cutii care se numesc case... Pentru alfabetul chirilic credem că o casă avea cel puțin 86 de căsuțe pentru cele 43 de litere ale alfabetului, plus mai multe pentru albitură, semne de punctuație... Existau case separate pentru fiecare caracter de literă".¹⁹

Revenind, după această incursiune în tehnica tipăririi, la Tipografia Mitropoliei trebuie să spunem că, în principiu, tehnica aplicată aici și care dădea viață cărților era cea aplicată și în alte centre tipografice din epocă.

Prima operă editată a fost *Cheia înțelesului*, apărută în 1678. Este tipărită în limba română, având 108 file.

Mircea Tomescu consideră că "Predoslovie nu precizează, dar sigur că «dascălii de tipografie» ca și tipograful au fost aduși din Ucraina. Mărturiile acestei proveniențe le avem în faptul că prima carte tipărită este traducerea din limba rusă a lucrării învățatului «chir Ioanikie Galeatovski, arhimandritul Cernigovului», iar printre «dascălii de tipografie» aflăm pe ucrainianul Iakov Bakov, pe care pro-

Liturghierul greco-arat tipărit la Snagov de Antim Ivireanu, 1701

babii Varlaam l-a cunoscut în timpul călătoriei sale în Rusia, pe când era numai stareț al Coziei".²⁰

Acest prim rod al tipografiei mitropolitane se caracterizează prin absența stemei țării și a numelui domnitorului și prin prezența stemei mitropolitane. Semnătura este următoarea "VARLAAMU Cu mila lui Dumnezeu Arhiepiscopu I Mitropolitu alu Târgoviștii și alu scaunului Bucureștiloru, Exarhu Plaiului și a toată Ugro-Vlahiia".²¹

De asemenea, mai este interesant faptul că Predoslovie și implicit tipăritura este adresată "Tuturoru pravoslavniciloru creștini, cari suntu născuți întru limba noastră rumânescă".²²

Această precizare este, de fapt, o confirmare a politicii de redeșteptare a spiritului național românesc, care se urmărea prin politica editorială, indiferent de comanditarul tipăririi (trebuie ținut cont că este vorba de prima carte bucureșteană după un secol de absență).

Din punct de vedere tehnic, Doru Bădără consideră că "tipografia Mitropoliei din București este într-adevăr o tiparniță bine înzestrată, beneficiind de o bună garnitură de poansoane sau, cel puțin, de matrițe foarte bine executate".²³

Tipografia Domnească

Tipografia Domnească a primit piatra de temelie în 1687, prin transferul materialului tipografic aparținând tipografiei mitropolitane. Preluarea trebuie înțeleasă în contextul politicii editoriale a lui Șerban Cantacuzino care, după editarea *Evangheliei* și a *Apostolului*, pregătea apariția *Bibliei* din 1688, care va purta numele de *Biblia lui Șerban*.

Doru Bădără face câteva precizări importante cu privire la această preluare: "Pentru concretizarea acestui proiect era necesar un alt material tipografic decât cel existent în tipografia Mitropoliei. În primul rând, era nevoie de o altă literă de rând care prin dimensiuni să permită cuprinderea întregului text într-un singur volum, apoi asigurarea unei cantități foarte mari din această literă pentru a putea imprima o lucrare de 944 de pagini în folio, având textul pe 2 coloane, și nu în ultimul rând eventuala reparație a teascurilor..."

Cel ce a investit fondurile necesare realizării unei noi garnituri de poansoane și matrițe, precum și în turnarea noii litere de rând, ce a făcut o lungă carieră în tipografia domnească din Mitropolie, a fost domnitorul Șerban Cantacuzino".

Pentru începerea și desăvârșirea *Bibliei* (1688), comanditarul domn îl va aduce din Moldova pe Mitrofan, pentru a pregăti litera și a începe lucrul.

Mitrofan a fost, în întreaga lucrare tipografică a *Bibliei*, atât tipograf cât și corector. Dovadă a măiestriei sale stau cele "236 coale tipografice, cu text pe 2 coloane, și 59 de rânduri pe coloană, tipărite foarte frumos, în nici 11 luni".

De altfel, pe ultima pagină a *Bibliei* este scrisă mențiunea: "A totu meșteșugul Tipografiei și îndreptării cuvintelor rumânești, ostenitoriu... Mitrofan Episcopulu de Huși. Și s-au început acestu Dumnezăescu lucru în luna lui Noiembrie, anul dela începutul lumii 7196 și s-au săvârșitu în Septembrie anul 7197".

La pagina 932 se spune: "Tipăritu-s-au aciastă sfântă carte în orașu. În București, însă cu cheltuiala Pre Luminațului, Pre Creștinului și Pre cuviosului Domnului și Stăpânului nostru Ioan Șarbanu C.B. Voevoda, Biruitoriului și Oblăduitoriului a toată Ungrovlahia. Iară cu nevoița și îndreptare celor ce s-au întâmplatu Dașcăli și mai multu deslușindu-se pre limba rumânească de cei mici și plecați dentru slugile Mării sale Șarbanu biv. 2. Logofet, Radulu Log".

Tipografia Mănăstirii Tuturor Sfinților

După ce a condus Tipografia Domnească, între anii 1691 – 1705, precum și Tipografia Mănăstirii Snagov, Antim a durat o tipografie care să-i ducă pomenirea în mănăstirea bucureșteană al cărei fondator este: Mănăstirea Tuturor Sfinților.

Această ctitorie a fost zidită în anii 1713 – 1715, pentru ea fiind așternut la 24 aprilie 1713 *Așezământul mănăstirii Antim*, de fapt o adevărată diată a Mitropolitului.

Manuscrisul este păstrat la Biblioteca Academiei Române și a fost copiat după 15 martie 1716, data ultimului codicil. Are dimensiunea de 29/20 cm, numără 35 de foi din care 31 scrise în grafica preotului Nicola.

Titlul complet este următorul: *Învățătura pentru așezământul cinstitei Mănăstiri a Tuturor Sfinților, adecă capete 32 între carele să cuprind toată chiverniseala mănăstirii și rânduiala milelor ce s-au hotărât să se facă pre an la săraci și la lipsiți din venitul casei. Acum într-aceiași chip așezat în zilele prealuminatului și înălțatului domn Io Constantin Brâncoveanu Basarab voevod, de noi smeritul mitropolit al Ungrovlahiei Antim Ivireanu, ctitorul. La leat 7221, aprilie 24, în care an s-au început zidirea besericii*.⁵²

Din întregul text așternut de omul de cultură și înaltul ierarh Antim Ivireanu rezultă clar scopul de binefacere pentru săraci. Privit mai departe, în contextul capitolelor VI (*Despre învățatura copiilor*) și XVII (*Despre tipografie*), actul de fundație simbolizează convingerea lui Antim că o educație culturală și sistematică pentru cei mulți se poate face numai cu ajutorul cărților.

De altfel, ca un corolar al celor două capitole citate avem capitolul al XVIII-lea, intitulat *Pentru Vivliotică*, capitol care se constituie în primele dispoziții pentru organizarea și funcționarea unor biblioteci.

De un interes aparte pentru subiectul de față socotim că se cuvin a fi evocate importante dorințe ale Mitropolitului:

"Las cu blestem și aceasta, să aibă datorie tipograful să învețe meșteșugul tipografiei unul după altul, pentru ca să nu piară acest meșteșug din țară, nici să părăsească lucrul cărților pentru folosul țării și pentru ajutorul casei".

Din acest text se poate înțelege intenția lui Antim de a forma la mănăstirea pe care o fondează o școală practică de tipografie, în care să se instruiască noi meșteri în această meserie. Motivele relevă o prețuire morală și materială arătată cărții, de a nu lăsa să piară acest meșteșug, astfel explicându-se folosul țării și ajutorul casei.

Tipografia Mănăstirii Sfântul Sava

Ultima prezență a lui Antim prin tipografiile bucureștene se regăsește la tipografia de la Mănăstirea Sfântul Sava.

Această tipografie, pe care D. Bădără o vede "realizată la sugestia unor înalți ierarhi greci, prin eforturile cumulate ale lui Constantin Vodă Brâncoveanu și ale mitropolitului Antim Ivireanu, în intervalul 1708 – 1714"⁵⁸, a beneficiat de dotarea tehnică pe care Antim a oferit-o în semn de bunăvoință față de patriarhul Hrisant Nottara.

Această danie venea în urma disensiunilor apărute între cei doi ierarhi, în problema mănăstirilor închinete. Poziția mitropolitană se vede din capitolul I al *Așezământului*: "mănăstirea să fie slobodă, nesupusă și nestăpânită de nici un fel de obraz, nici de domnul țării".

Aceasta danie a materialului tipografic este cunoscută din scrisorile mitropolitului către Hrisant Nottara, din 21 ianuarie 1713 și 3 iulie 1714, prin care Antim îl anunța pe ierarhul grec că va utiliza tipografia iar ulterior anunță îndeplinirea promisiunii.⁵⁹

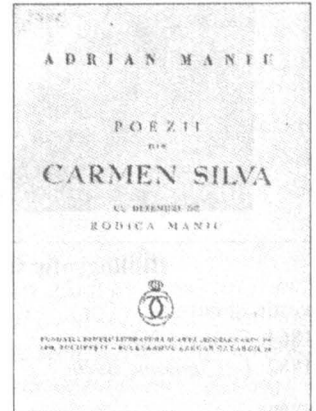
Note:

- Ludovic Demeny. *București – centru de tiparniță în secolul al XVI-lea*, în București, IX, 1972, p. 125; 2. *Ibidem*, pp. 125 – 126; 3. *Documente privind istoria României*, B, Țara Românească, veac XVI, București, 1951; 4. Stoica Nicolaescu, *Documente cu privire la istoricul Bucureștilor*, în Revista Muzeului Municipiului București, 1935, nr. 1, p. 102; 5. Panait I. Panait, Aristide Ștefănescu, *Muzeul Curtea Veche. Palatul Voivodal*, București, 1973, p. 35; 6. Paul Cernovodeanu, *Noi precizări cu privire la bătălia câștigată de Matei Basarab în împrejurimile Bucureștilor*, în Analele Institutului de Istorie "A.D. Xenopol", Iași, 22, 1985, pp. 623 – 629; 7. Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din București*, 1961, p. 251; 8. Ludovic Demeny, *op. cit.*, p. 128; 9. *Ibidem*; 10. Constantin C. Giurescu, *Istoria Bucureștilor*, ed. II, 1979, p. 75; 11. *B.R.V.*, I, p. 220; 12. Doru Bădără, *Tiparul românesc la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea*, 1998, p. 50; 13. *Ibidem*, p. 52; 14. T. Codrescu, *Uricariul*, 1853, pp. 102 – 104; 15. Doru Bădără, *op. cit.*, p. 53; 16. *Ibidem*, p. 54; 17. *Ibidem*, p. 55; 18. *Ibidem*; 19. *Ibidem*; 20. Mircea Tomescu, *Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918*, București, p. 72; 21. *B.R.V.*, I, 218; 22. *Ibidem*; 23. Doru Bădără, *op. cit.*, p. 61; [...] 52. Fanny Djindjihavili, *Antim Ivireanu, cărturar umanist*, Iași, 1982, p. 89; [...] 58. Doru Bădără, *op. cit.*, p. 69; 59. Hurmuzaki, XIV, 3, p. 53.

Patrimoniul**Din Colecția de Memorie locală "N. Iorga"
a Bibliotecii Metropolitane București****Adrian MANIU, *Poezii din Carmen Silva***

Cu desene de Rodica Maniu. Fundația pentru Literatură și Artă "Regele Carol II", București, 1936

... Cu cât anii trec, se înalță pentru noi tot mai măreață blînda arătate. Dacă versurile acestei regine ai pătruns mai greu prin talmăcire, care întotdeauna frînge întunecând frumusețile, în schimb începem să ne dăm seama de capodopera românească pe care au zămislit-o inspirat "Poveștile Peleşului", mari poeme creatoare de mit, în însăși sufletul poporului. E o comoară ce se întrece cu literatura de veacuri a neamurilor, cu simboluri dovedite trainice, într'un cântec ce va fi de totdeauna al pădurilor din munte...

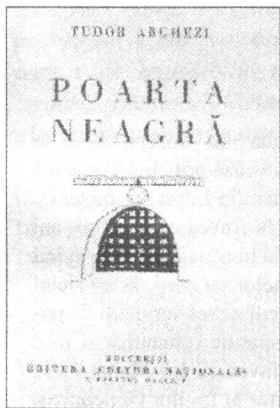
Tudor ARGHEZI, *Poarta neagră*

Editura "Cultura Națională", București, 1930

Preludiu

Orașule, pe care te iubesc, ce-ai să aduci tu țărilor unite laolaltă sub putredul tău prestigiu? Ce-ai să dai tu milioanele de oameni, cari vin la tine ca la o cetate sfântă? Ce miruri porți în mâinile tale de noroi, ca să le ungi sufletul și să li-l întărești?

Din închisoarea de unde te privesc peste cântecul broaștelor din smârcurile ce mă despart de tine, îmi dau seama, orașul meu, de reverie și de suferință, că tu n'ai avut ce face cu mine, că nu ți-a păsut de inima mea, că nădejdiile mele te-au ofensat...

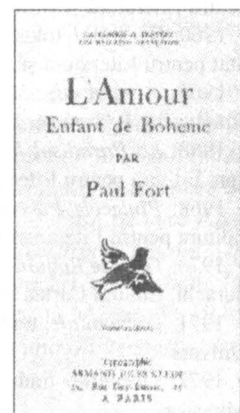
Paul FORT, *L'Amour, enfant de bohème*

Typographie Armand Jules Klein, Paris, 1930

Le Poète qui chante

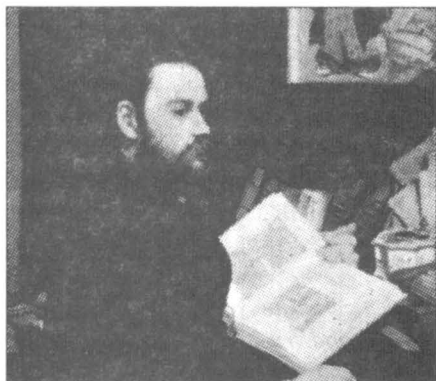
Je ne suis pas un écrivain. Je suis le poète qui chante. – Quoi! sans art mon chant serait vain? A l'écouter mon mal j'enchanter.

J'écris des mots pour le plaisir, et je les chante. Ah! je ne sais. – Le flot des petits mots pressés voulant pleurer se met à rire...

Centenar

ÉMILE ZOLA

Bibliografie selectivă

Povestiri și nuvele

- 1864: *Contes à Ninon*
- 1882: *Le Capitaine Burle*

Romane

- 1867: *Thérèse Raquin*
- 1871: *La Fortune des Rougon*
- 1872: *La Curée*
- 1873: *Le Ventre de Paris*
- 1876: *Son Excellence Eugène Rougon*
- 1877: *L'Assommoir*
- 1880: *Nana*
- 1884: *La Joie de vivre*
- 1885: *Germinal*
- 1887: *La Terre*
- 1890: *La Bête humaine*

Opere critice

- 1866: *Mes Haines. Mon Salon*
- 1880: *Le Roman expérimental*
- 1881: *Les Romanciers naturalistes*

Traduceri în limba română

- 1939: *Bestia umană*, traducere de Ion Pas
- 1951: *Banii*, traducere de E. Fronesco, Editura de Stat pentru Literatură și Artă
- 1957: *Exceleța sa Eugène Rougon*, traducere de Emil Serghie, Editura de Stat pentru Literatură și Artă
- 1958: *Prăpădul*, traducere de Aurel Tita, Editura de Stat pentru Literatură și Artă
- 1960: *Germinal*, traducere de Oscar Lemnar, Editura de Stat pentru Literatură și Artă
- 1963: *Atacul de la moară*, traducere de Sidonia Drăgușanu, Editura pentru Literatură Universală
- 1968: *La Paradisul femeilor*, traducere de Sarina Cassvan, Editura pentru Literatură
- 1968: *Pîntecele Parisului*, traducere de Sanda Oprescu, Editura pentru Literatură Universală
- 1970: *Thérèse Raquin*, traducere de Florica-Eugenia Condurachi, Editura Cartea Românească
- 1971: *Fecunditate*, traducere de Ionel Marinescu, Editura Univers
- 1972: *Gervaise*, traducere de Vlad Mușatescu, Editura Minerva
- 1972: *Nana*, traducere de Valer Conea, Editura Univers
- 1976: *Saloanele mele*, traducere de Alexandru George, Editura Meridiane

Albert THIBAUDET

... *La philosophie de Zola est extrêmement courte, mais elle est exacte, elle est populaire, elle tient toute dans le mot travail. Zola a eu la religion du travail comme Balzac celle de la volonté. Des Quatre Evangiles, Fécondité lui a été suggéré par sa paternité tardive, Vérité par l'affaire Dreyfus, mais Travail par toute sa nature profonde, toute sa vie, son impossibilité de penser autrement la raison d'être de l'homme. Justice enfin n'a pu être écrit, mais la Justice, c'est comme l'a montré Proudhon, l'alpha et l'oméga de toute philosophie qui vient du peuple.*

Ce serait de ce point de vue du travail qu'il faudrait claser et comprendre toute l'œuvre de Zola. Jules Lemaitre l'a appelée une épopée pessimiste de la nature humaine...

Mais au-dessus de ce donné, Zola a maintenu un idéal, simple, maniable, populaire, celui-là même du Sandoz de l'Œuvre, qui est le double de l'auteur, celui que marquent le titre et la dernière page de Germinal, la dernière page de la Débâcle, celui qui, du Docteur Pascal à la place vide (remplie par l'acte final de Zola) de Justice, répond à un optimisme social, à ce qui a été, en somme, l'idéal de la Troisième République.

(Histoire de la littérature française de 1789 à nos jours, Librairie Stock, Delamain et Boutelleau, Paris, 1936)

Sorina BERCESCU

ÉMILE ZOLA (1840 – 1902)

ÉMILE ZOLA s-a născut la Paris, pe strada Saint-Joseph nr. 10, în ziua de 2 aprilie 1840. Tatăl său, un inginer italian căsătorit cu o cetățeană franceză, moare când Émile avea 7 ani, lăsând familia în pragul mizeriei. Neputînd să-și ia bacalaureatul, tînărul Émile Zola – avea optsprezece ani – începe să-și caute o slujbă la Paris. Este primit la librăria *Hachette*, avînd la început ca obligație principală legarea pachetelor cu cărți, la serviciul expediție. Curînd, însă, este remarcat și i se încredințează serviciul de publicitate. Începe să scrie versuri și proză de inspirație romantică și face primii pași spre literatură. Foiletonul scris în favoarea lui Manet (*Mes haines* – Urile mele – 1866) îl lansează. Admirator al fraților Goncourt și al lui Taine, se îndreaptă spre realism pentru a trece apoi în fruntea școlii naturaliste a cărei doctrină o expune în *Le Roman expérimental* (Romanul experimental, 1880), *Le naturalisme au théâtre* (Naturalismul în teatru, 1881) și *Les Romanciers naturalistes* (Romancierii naturaliști, 1881). Avînd, ca și Flaubert sau frații Goncourt, pasiunea documentării, Zola pregătește un plan în care se angajează să înfățișeze fresca societății franceze din cea de-a doua jumătate a secolului. Apariția, în 1877, a romanului *L'Assommoir* (Crîșma) și discuțiile furtunoase care se fac în jurul lui îl aduc pe Zola în centrul atenției generale. Se stabilește într-o vilă la Médan care, așa cum se exprimă cronică vremii, devine cartierul general al naturalismului. Cercetarea obiectivă a vieții proletarietului îl face să se simtă atras spre noua clasă din care își va alege eroul principal al creației sale literare.

În 1897 – 1899, Zola ia poziție împotriva condamnării ofițerului Dreyfus, acuzat de spionaj. Zola pune în această luptă toată energia și dragostea pentru adevăr. Se adresează președintelui Franței printr-un pamflet intitulat *J'accuse!* (Acuz!). Condamnat pentru insultă adusă armatei, pleacă în Anglia unde rămîne în exil un an. Va mai trăi însă foarte puțin. La 29 septembrie 1902 un accident stupid pune capăt vieții unuiuia dintre cei mai mari scriitori francezi din secolul al XIX-lea...

(Istoria literaturii franceze..., Editura Științifică, 1970)

Mihai RALEA

... Persecuția rasială e o rușine veche. Originalitatea afacerii Dreyfus este că, nu ca de obicei împotriva evreilor în genere, ci împotriva unui om se năpustise acum toată Franța reacționară. Niciodată mecanismul diversiunii și procedul tapului ispășitor nu funcționase cu atita limpiditate.

Se descoperă o evaziune de informații militare, de la Marele-Stat-Major. Se știe bine cine e vinovatul. Dar oricare ar fi el, înseamnă că Statul-Major, ca atare, este vinovat. Ceea ce Marele-Stat-Major nu poate admite. Din fericire, printre ofițerii de la Statul-Major se află și un evreu, căpitanul Adolphe Dreyfus. Fiind evreu, el nu este nici francez, nici ofițer, probabil nici om. Iar vinovat este el prin definiție. Aceasta va fi soluția. Cît despre procedee – toate vor fi permise. Judecată secretă, acte care nu se arată nimănui, iar dacă e vorba de acte supuse expertizei, foarte simplu: expertize frauduloase cu experți cumpărați. Apoi, cînd oarecare falsuri vor fi totuși descoperite, ba chiar cînd se va descoperi – pe bază de autografe – cine este vinovatul, acesta va cere el, cu ifos și putere, să fie judecat, căci știe că Marelui-Stat-Major nu-i convine nici să-l condamne pe el, nici să achite pe evreul deja condamnat. Și trădătorul merge la sigur. În ciuda unor dovezi cunoscute de toată lumea, vinovatul e achitat cu felicitări în ședință și purtat în triumf, iar Dreyfus, rejudecat, este condamnat din nou. Nu este o infamie, este, cum va spune Zola, pur și simplu realizarea imposibilului: *"Sint îngrozit. Nu-i nici minie, nici indignare, nici dorință de vindictă și pedepsire; e altceva: este spaima, teroarea sacră a omului care vede imposibilul realizat, fluviile suind înapoi spre izvoare, pămîntul făcînd tumbă în fața soarelui. Și este pieirea generoasei noastre Franțe"*.

Zola hotărăște să pornească război împotriva întregii mafii cuprinzînd: armată, biserică, finanță și chiar "burghezia liberală" intoxicată de frazeologia patriotardă a unor Barrès, Déroulède, Maurras.

În ziua de 12 ianuarie 1898 Zola se duce la redacția ziarului *L'Aurore* (fundată de ex-comunardul Vaughan) și citește în fața lui Clémenceau, Bernard și alți dreyfusarzi faimosul său act de acuzare, în care sînt înșirate vinile, precum și persoanele vinovate. Clémenceau îi dă lui Zola ideea titlului. Se va numi: *J'accuse*, căci primele opt alineate încep toate cu aceste cuvinte.

"Cît despre oamenii pe care îi acuz – încheie Zola – nici nu-i cunosc, nici nu i-am văzut vreodată și n-am împotriva lor nici ură, nici ranchiună. Ei nu-s pentru mine decît entități, personificări ale spiritului răufăcător și ale distrugerii sociale. Iar actul pe care îl împlinesc nu-i decît un mijloc revoluționar pentru grăbirea exploziei adevărului și justiției... Îndrăzniți a mă traduce în fața Curții! Și judecata să se facă în plină lumină a zilei! Aștept".

A doua zi trei sute de mii de exemplare din *Aurore* sînt smulse de cititori și devorate. Efectul fu imens. Și eficace. Desigur, armata nu îndrăzni să se expună la un proces adevărat. Zola fu tras în judecată doar pentru niște detalii secundare cuprinse în *J'accuse*. Și fu condamnat. Dreyfus, în loc să fie absolvit, fu amenințat cu... grațierea. Iar Zola, el, chiar fu grațiat. Burghezia franceză refuză procesul public, iar comedia grațierii vru să dea culoare de mărinimie patriotică unei măsuri de inechitate și de lașitate universală.

Și totuși, Zola cîștigă partida. Zola, adevărul, drep-

tatea, republica, democrația. *J'accuse* declanșează lupta. Martiriul, curajul nemaipomenit al acestui om împarte, în 24 de ore, Franța în două. Grație lui, în întreaga națiune nu se mai vorbește decît de Dreyfus, ofițeraș mediocru și neînsemnat, dar, prin chiar aceasta, simbol impersonal al justiției și al onoarei franceze. În 1906 Dreyfus este, în sfîrșit, reabilitat. Zola murise, dar tot el obținuse ca Dreyfus să nu fie grațiat, ci repus în toate drepturile onoarei.

În timpul luptei, Franța, Parisul, Palatul de Justiție fură teatrul în care s-a înfățișat cel mai impresionant tablou din istoria bravurii omenești. Iată cum descrie un martor ocular acest spectacol: *"Iată-ne în plină mulțime, în plină demență – pe cînd coboram scările Palatului de Justiție (de la procesul lui Zola). Atunci l-am văzut pe erou mai frumos decît vreodată Umanitatea l-ar fi putut concepe... Era fisticit în mișcări; și era miop. Ținea cu stîngăcie în mină umbrela, și pașii săi erau pași de cercetător de bibliotecă. Și totuși, în momentul cînd începu a descinde treptele una cîte una, în mijlocul urletelor de ură, în mijlocul ațîțărilor la moarte, sub o boltă de bastoane ridicate – el părea un rege coborînd, sub o boltă de spade scînteietoare, ca Martho (din Salammbô) coborînd scările cele mari ale Cartaginei"*.

Nimic mai grăitor decît acest om care înfruntă și învinge masa de canibali dezlănțuiți, pătura de ciomege preistorice cu, drept singure arme, umbrela ținută subsuoară și ochelarii așezați strîmb pe nas. Căci arma cea inexpugnabilă nu-i nici parul, nici bomba care aruncă planete în aer, ci convingerea profundă, iubirea dreptății și jertfa de sine.

Socialiștii din vremea aceea, după ce avură o primă reacție de generozitate și susținură pe Zola și pe Dreyfus, se răzgîndiră pe baza unui raționament cam mecanic și hotărîră să nu se amestece într-o gîlceavă între două clanuri ale burgheziei. A fost o greșeală pe care Thorez, la 6 februarie 1934 (cu ocazia rebeliunii fasciste), a știut-o semnala cum se cuvine. Totuși, cu toată atitudinea nejustă a socialiștilor, mișcarea socialistă a ajutat mult la revizuirea procesului Dreyfus. Cum foarte drept observă Jean Fréville, *"în fapt, masa socialistă (cuprinzînd membrii de rînd și simpatizanții, n.n.) a furnizat revizionismului (celor ce cereau revizuirea procesului n.n.) baza lui populară"*.

O imensă masă de gură-cască, intoxicați de pisălogeala unei propagande patriotarde, fuseseră mistificați de huligani – masă care cuprindea o mulțime de mici-burghezi. Contraponderea ei populară fu masa socialistă, dinamizată de eroicul exemplu al lui Zola, al celui *J'accuse* pe care Anatole France l-a calificat *"un moment al conștiinței umane"*. Și nimic nu încheie mai bine aceste evocări ca vorbele lui Aragon, pronunțate în orașelul lui Zola, la Médan, în 1946: *"Sfîrșitul vieții lui Émile Zola va fi fost una din tristețile istoriei noastre"*.

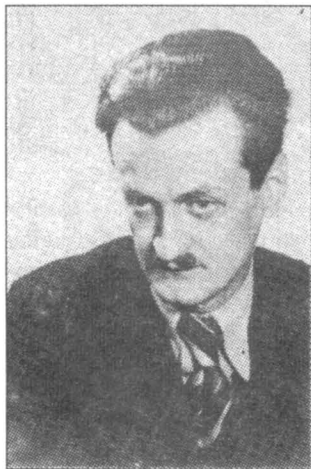
(Portrete, cărți, idei,

Editura pentru Literatură Universală, 1966)

Centenar

ȘERBAN CIOCULESCU

Bibliografie

- 1935: *Corespondența dintre I.L. Caragiale și Paul Zarișopol*
- 1964: *Documente inedite*
- 1940: *Viața lui I.L. Caragiale*
- 1967: *I.L. Caragiale*
- 1974: *Caragialiana*
- 1942: *Aspecte lirice contemporane*
- 1942: îngrijește o ediție din *Peregrinul transilvan* de I. Codru-Drăgușanu
- 1944: *Istoria literaturii române moderne* (împreună cu Vladimir Streinu și Tudor Vianu)
- 1945: *Dimitrie Anghel* (monografie)
- 1946: *Introducere în poezia lui Tudor Arghezi*
- 1947: *Literatura militantă*
- 1959 – 1965: îngrijește, cu Al. Rosetti și Liviu Călin, *Opere de I.L. Caragiale*, I – III
- 1963: *Scrisori și acte*
- 1971: *Medaliaoane franceze*
- 1972: *Aspecte literare contemporane*
- 1973 – 1979: *Itinerar critic*, I – V
- 1973: *Amintiri*
- 1973: *Istoria literaturii române*, III, redactor responsabil
- 1977: *Prozatori români*
- 1982: *Poezi români*
- Continuă publicarea ediției de *Opere* a lui I.L. Caragiale începută în 1930 de Paul Zarișopol

G. CĂLINESCU

Cu totul deosebit temperamental este Șerban Cioculescu, al cărui nume îl întâlnim în Facla literară, apoi în Săptămâna muncii intelectuale și artistice...

... Foarte încet, însă neîntrerupt, criticul și-a creat un stil de nuanță personală, poate pentru unii iritant, oricum real, și din care a știut să evite tot ce nu era de competența sa. Astfel Șerban Cioculescu nu-i de loc un filosof, știe totuși să atingă problemele la justă limită, fără a simula false penetrațiuni. Plăcerea cititorului experimentat e de natură artistică și constă în jocul de a desface industrioasa cămașă cu care criticul își înfășură opinia. Articolul e un pachet voluminos de foițe fine prinse în sute de ace minuscule.

Câștigat la direcția istorică, criticul, spre a avea o poziție personală, pare a pre-pune mijlocul scopului. Nu importă. Frica de răspundere îi dă o grijă materială care nu poate strica. Contribuțiile documentare cu privire la Caragiale sunt de cea mai înaltă utilitate și merită o încredere desăvârșită...

Vladimir STREINU

Caragiale, în ceea ce privește corespondența sa cu Paul Zarișopol, a avut mare noroc: cine poate ști ce ar fi făcut un gunoier din 415 scrisori? Șerban Cioculescu însă, cu pietate hagiografică, deși înarmat cu toate ascuțimile istoricului literar, comentează înalt pe artistul Caragiale, mîngîindu-i astfel memoria de violențele unui O. Minar...

Vom mulțumi, pentru luminile unei inteligențe de adevărat cercetător, cât și pentru aducerea în discuție a acestei curate personalități, lui Șerban Cioculescu; ne bucurăm că a încăput pe mîna sa, deopotrivă de curată, o corespondență de mare valoare biografică. Și dacă, după cum se exprimă el, prietenia dintre Caragiale și Zarișopol "se centrează" pe asemănări caracterologice de fin umor și strict criticism, nu mai puțin adevărat este că însuși destinul ei i se alătură potrivit unei înrudite structuri morale... Ne găsim față cu o incontestabilă familie de spirite. Și de aceea continuarea monumentalei ediții critice a operelor lui Caragiale, la care, după Zarișopol, lucrează în prezent Șerban Cioculescu, poate avea un înțeles testamentar oarecum.

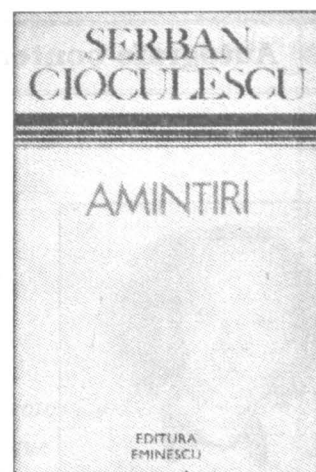
Dumitru MICU

... Fanatic al lucidității, Cioculescu a fost unul dintre susținătorii neînfricați ai spiritului "laic" și "cartezian", ai gândirii limpezi, unul dintre cei mai curajoși denunțatori ai diverselor aberații estetice și filosofico-ideologice. Înfruntând, potrivit chiar propriei sale specificări, "valul de misticism" declanșat curând după întâiul război mondial, a respins "ofensiva agonizantă, a deseraților de pe culmi mai mult sau mai puțin «transcendentale» de camuflare metafizică", s-a angajat în răsunătoare polemici cu promotorii conceptului ceșos de "spiritualitate", cu "geniile pustii" prin care s-a instalat "mitul autenticității și al vitalismului", cu esești ce prețuiau literatura "în perspectivă «experiențialistă»", pentru materialul nediferențiat al prăpăstioaselor descoperiri intuitive", cu "misticii și mistagogii" de toate nuanțele. Principiul structurant al acțiunii sale critice a fost, în epocă, lupta împotriva confuziei de valori. În virtutea acestui principiu, Cioculescu a combătut, în afară de obscurantism, toate modurile inadecvate de abordare a literaturii, toate tentativele de a răpi literaturii statutul specific. Fără adoptarea unei poziții estetizante, el a refuzat să admită alt criteriu estimativ în judecățile literare decât cel estetic, și când opera argheziană a devenit ținta unor campanii de presă demențiale, acuzată fiind de "imoralitate", criticul s-a angajat în bătălia pro Arghezi cu toate armele. Cu fermitate s-a pronunțat și împotriva defăimării și persecutării, pe considerente analoage, a altor scriitori. Critica aplicată a lui Șerban Cioculescu e una eminentemente instructivă. Nimeni dintre contemporani, și poate, nici dintre înaintași și continuatori, n-a urmărit cu atâta perseverență să învețe publicul cum să citească literatura, și ce literatură să citească. De aici și adoptarea condiției de "simplu" critic, fără ambiții de "artist", refuzul impresionismului critic, al criticii numite "creatoare". Demersurile lui critice au fost ghidate, consecvent, de principiul obiectivității...

Eugen SIMION

Șerban Cioculescu e, dintre tinerii lovinescieni, primul care îmbrățișează critica istorică. Continuă, mai întâi, ediția operei lui I. L. Caragiale, începută de Paul Zarifopol, dă, apoi, o biografie eminentă care, sub multe aspecte, constituie un model al genului.

I. L. Caragiale (1967) nu oferă un Caragiale necunoscut și nu tinde la o imagine nouă, alta decât cea fixată în studiile anterioare. Caragiale, cum îl știm, e întreg aici, biografia omului e, în genere, cunoscută, analiza critică e sumară, mulțumită a desprinde în operă simbolurile fundamentale și a orienta privirea cititorului spre înțelesurile lor adevărate. De unde vine, atunci, impresia de soliditate, de culoare, farmecul, într-un cuvânt, al acestei cărți? Plăcerea la lectură o dă ceea ce am numi narațiunea critică. Autorul rediscută opera pe scurt, reconstituie biografia într-un text de o sută cincizeci de pagini scrise cu reală plăcere de a povesti. După ce a dat o biografie amplă, un roman, așadar, critic al omului, publică, acum, o năvălă densă, trecând peste faptele prea cunoscute. Șerban Cioculescu ne amintește, astfel, că are și critica personajele și epica ei, că a relata e totuna cu a crea, că într-o biografie critică se află totdeauna un destin, un personaj misterios pentru exeget...

Anotimpurile mele

Mi-aș dori o chilie goală, cu un scaun și o masă rustică, să mă pot aduna, să-mi recapitulez viața și să-mi închei socotelile, în pragul vârstei de 70 de ani. Dar nu e cu putință. Am un program zilnic de îndeplinit. Mă așteaptă soroacele de tot felul, trăiesc coșmarul fiecărui termen ce mi-am luat singur, nebănuind că ele se strâng în jurul meu, mă leagă fedeleș și nu mă lasă în voia visării și a hoinărelii. Dacă aș fi liber, cum mi-aș mai lua lumea în cap! Aș porni în voia întâmplării, prin Bucureștii aceștia în care m-am născut, dar nu-i cunosc îndeajuns, să le străbat străzile vechi, cu colțuroase caldarâmuri de piatră, cu aspecte provinciale, cu colțisoare de grădină, să-mi deșept amintirile în ritmul pasului și să mă trezesc la o altă vîrstă, cînd am mai trecut pe lingă același gard vechi și mi-a furat privirea o mușcată în fereastră, cu farmecul ei vetust.

Nu sînt nici cincizeci de ani de cînd s-au ridicat în București primele blocuri, în stil cubist. Dacă nu mă înșel, înțitul a fost acela de pe podul Izvor, la colț de stradă, pe cheiul Dîmboviței, cu un brîu de balcoane circulare la fiecare cat, stîrnind uimirea generală. Cred că al doilea a fost la colțul bulevardului Magheru cu strada Mercur. Pe locul casei lui Alexandru Marghiloman, fostul șef al partidului conservator-progresist, s-a ridicat impunătoarea clădire care se cheamă astăzi cinematograful Patria. Ambele blocuri au fost ridicate de Horia, nepotul lui Ion Creangă și fiul căpitanului. Era un uriaș blînd, cu ochii mici, isteți, aidoma genialului humuleștean, numai că n-avea barbă și mustați. Venea zilnic la cafeneaua Corso și se așeza tăcut la "masa inteligenței", să asculte glumele lui Tudor Mușatescu și ale lui Puiu Iancovescu. Arhitectul s-a grăbit să moară în jurul vârstei de cincizeci de ani, ca și bunicul său. I-a fost dat unuia să dea expresia cea mai artistică și personală unui mănunchi de basme populare, menite să fie admirate în lumea întreagă, iar celuiilalt, paradoxal, să încerce a schimba fața veche a Capitalei noastre, dîndu-i peste cap tradițiile, rectificîndu-i fizionomia, într-un cuvînt, modernizînd-o. Celelalte "bloace", cum le spuneau bucureștenii argotic, n-au mai impresionat pe nimeni. Numai cine n-a vrut nu și-a ridicat casă în stilul cel nou, căruia i se mai zice "funcțional". Pînă și cei mai modești cetățeni

de astăzi beneficiază de o "garsonieră" sau de un apartament într-un bloc nou dintr-un cartier ridicat de curînd și de dimensiunile unui oraș. Nu puțini sînt însă acei ce-și amintesc cu duioșie de cocioaba lor, din care i-a scos planul de sistematizare a Capitalei, pentru a fi "demolată".

M-am născut și am copilărit în Bucureștii cei vechi, de trei sute de mii de locuitori, numai în centru canalizat și electricizat. Pe strada aceea, astăzi cu numele Grigore Alexandrescu, pe atunci Clopotarii Noi, nu se trăsese nici canal, nici fir electric. Puține erau curțile cu cișmele. Sacagiii își debitau de două ori pe zi marfa, curată și rece. Felinarele, aprinse seara cu prăjina și stinse la fel în zorii zilei, pîlpiiau alene. Un dement inofensiv străbătea strada la ore fixe și își vestește trecerea cu versurile fatidice:

Eu sunt cel mai mare de pe mare,

Cine mă miroase, moare.

Nimeni nu se apropia de el. Copiii îi așteptau trecerea cu suflul la gură și se înfiorau auzindu-l.

La colțul străzii noastre cu strada Clopotarii Vechi era o cîrciumă; pe firma ei am descifrat înțitia oară niște neuitate versuri de circumstanță, care îmbiau pe trecători să intre în local și să ciocnească întocmai ca cei doi cheflii cu paharele ridicate:

Hai noroc și veselie

3 x 3 = 9

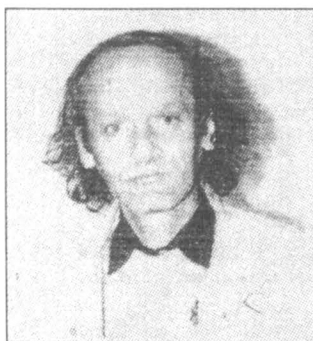
și bei pînă plouă!

Memoria noastră înregistrează multe și nu totdeauna lucrurile esențiale. Cîți ani aveam cînd mi s-a revelat astfel poezia în cea mai prozaică a ei înfățișare? Cinci sau șase? N-aș putea spune. Mesajul acela stupid mă obsedează, însă, ca acel "refren diabolic" al lui D. D. Pătrășcanu (vă amintiți? "rap-rap-rap și zîng-zîng-zîng"). Am citit de atunci prea multe cărți, m-au emoționat nenumărate figuri, întâmplări și cuvînte, dar cele mai multe s-au șters fără urmă, ca pașii de pe țărîm mării, spălați de valuri, ca să-mi amintesc pînă în ceasul din urmă această tertînă fără noimă, menită să aducă norocosului cîrciumar clientelă...

* Textele sunt reproduse din: G. Călinescu, *Istoria literaturii române...*, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1941; Vladimir Streinu, *Pagini de critică literară*, E.P.L., 1968; Eugen Simion, *Scritori români de azi*, Editura Cartea Românească, 1974; Șerban Cioculescu, *Amintiri*, Editura Eminescu, 1975; Dumitru Micu, *Scurtă istorie a literaturii române*, Editura Iriana, 1995.

Autografe contemporane

Alexandru-Cristian MILOȘ – 50

Când scria, reprobativ, din punctul de vedere al iubitei: "Iar te-ai cufundat în stele / Și în nori și-n ceruri nalte", Eminescu nu bănuia că un urmaș al său, din Bistrița Năsăudului, pe nume Alexandru Cristian Miloș, va ilustra această ipostază figurată a poetului, amuzant – pierdut în lumea imaginarului, la modul cel mai propriu...

Gheorghe GRIGURCU

Bio-bibliografie

Născut la 23 septembrie 1952 în orașul Bistrița. Studii superioare medicale neterminate în Cluj-Napoca, 1971 – 1974. Debut revuistic: "Luceafărul", 1976. Colaborări la revistele: "România literară", "Luceafărul", "Steaua", "Tribuna", "Vatra", "Familia", "Unu", "Poesis", "Poezia", "Convorbiri literare", "Cronica", "Ateneu", "Transilvania", "Contemporanul", "Zburătorul", "Minerva", "Sinteze literare", "Astra", "Bucovina literară", "Tomis", "Ardealul literar și artistic", ca și la "Miorița-Magazin", "Origini", "Lumină lină", "Caiete internaționale de poezie" din SUA, "Viața noastră" din Israel, "Plume libre" Belgia, alte publicații din Canada, Norvegia, Suedia, China, Germania, Franța, Brazilia. Scrie poezie, proză SF, teatru. În 1996 îi apare o plachetă cu 9 poezii, în limbile engleză și franceză, în Colecția *the Poet* din SUA.

Volume de poezie: *Cântec pentru zorii de zi*, Editura Albatros, 1987; *Stele amintite*, Editura Tipomur, 1994; *Ființe de lumină*, Editura George Coșbuc, 1994; *Nume din cer*, Editura Tipomur, 1996; *Sertarul astral al profetului*, ediție bilingvă româno-engleză, Editura Tipomur, 1996; *Poemele omului electric*, Editura Clusium, 1998; *Poemele planetelor*, Editura Eminescu, 1999; *Prințesa zburătoare valahă*, Editura Macarie, 2000; *Închisoarea timpului/Drumurile cerului*, Editura Mesagerul, 2000; *Timpul Babilonului Albastru*, Editura George Coșbuc, 2001; *Națiunea cosmică*, Editura Junimea, 2002.

Apartheid în viteza luminii

lui Adrian

Vine o vreme, a venit când te

Cuprinde o stare, parcă improprie, a tinereții perpetue,

Strigându-ți firele albe din păr și din celule,

Ștergându-ți de pe chip și trup bătrânețea, ulcer al Timpului,

O stare a rebelului antigravitațional, spui, mereu, adio, robotule,

Ori de unde ai fi, ai veni, adio, paleoastronautului exilat în viteze mici, cu vieți scurtate, încetinite,

Începi să înțelegi apartheidul la care ești supus de neputință

Zborului tău cu rachete, a Icarilor tăi terrieni de a se înscrie

În normele cosmice, zburând numai și neîntrerupt cu viteza luminii,

Viteza standard în Universurile paralele ori alternative,

Viteză a Nemuritorilor-Zburători-Inteligenți-Oameni

Ne prefacem, ne transformăm în acceleratoare vii de particule,

Vitezele vieții tale se accelerează până ajungi să fii Omul Cosmic,

Ființa de Lumină eliberându-te prin propria înțelepciune și desăvârșire

Spirituală, învățând științele cosmice cu o noblețe și duritate, tot astrale,

Reconectându-te prin milioane de fire vizibile și invizibile la Univers,

Reluând Dialogul cu Frații Spațiului, urcându-te cu încredere, deci, cu credință

În OZN-urile lor, întorcându-te în Stelele de origine ale Umanității,

Eliberându-te, fiind liber din apartheidul în viteza luminii în care ai fost închis

Milioane de ani lumină, ca într-o paradoxală închisoare a Timpului,

Interzise fiindu-ți amintirile, concurând în Zborul Stelar cu Saurieni Inteligenți,

Cu Ființe Inteligente zburând prin alte dimensiuni, ființe bi, tri ori tetra-dimensionale,

Dar neapărat în Zbor Neîntrerupt, în Rachete Fotonice cu Viteza Luminii, folosind drept

Combustibil Lumina ori Energia PSI, rețetă a

Învierii În Univers, ELIBERATORUL,

Pilot și conducător al coloniștilor astrali fiind însuși ISUS-COSMONAUTUL!

Poem axiomă 1

André Malraux spune că secolul 21 va fi religios

Sau nu va fi deloc

Noi, Poetul, Fizician Multifuncțional aducem corecțiile de rigoare,

Scriind

Secolul 21 va fi în Zbor Neîntrerupt Stelar cu viteza Luminii,

La manșa rachetei fotonice sau nu va mai învia, niciodată!

Oamenii Soarelui, Oamenii Lunii, Oamenii Stelelor în Zbor!

Numai în Zbor!

Excusez-moi, monsieur Malraux!

Poem axiomă 2

Cel mai adevărat poem cunoscut, al tuturor timpurilor,

Este: $E = mc^2$

Trăiască bunicul Einstein!

Mercur

*Tatăl Rachetelor zise: Ai văzut ceva mai pur? Pentru un zbor și motor
Decât acest metal curgător? astfel am stat de vorbă cu el pe Mercur,
Fără cusur și mai apropiat de Soare ca niciodată! Lângă al Luminii
Izvor! Și-acolo am fost într-o Casă a Cerului și a Pământului.
În Piramidă. Unde o rază din ea pulsa, în cele patru zări,
Două ore la asfințit și tot atâtea la răsărit. Văzând-o!
O, Mariner 10,
Te-a înconjurat, planetă a ușorului zbor fugit din clepsidră!
planetă fierbinte de atâta iubire solară, Cale eliptică, ai fața luminată
Arzând ca un mit! Mercurianul spuse: Noi nu prea avem aer de
Respirat! Îl producem artificial. Crateretele ne sunt stăpâne.
Mereu tineri rămânem toți, cei ce viețuim și Aici. De-o vârstă cu
Luna unele sunt. N-avem vreun satelit, căci forța noastră de
Atracție, ea, Gravitația este atât de slabă, nu poate crește Pâine.
Din lanțuri muntoase înalte, de-aproape de Soare, noi, Tată de
Rachete cuvântam spre Pământ! În Camera Echipamentelor,
Acolo, ne-am odihnit, deodată cu Navigatorii Australi –
Cei ce se pot învărti cu mercurul în jurul Mercurului,
Nemuritori Triumfali!*

Venus

*Citadela venusiană e mai întotdeauna acoperită de nori.
În ea nu plouă. Iată, de ce, am scris așa: Tu ești Planeta Iubirii,
Și a zodiei mele-n Balanță, chemarea norilor m-a luat spre tine,
Al doilea Soare al nostru, de seară, de zori! Parcă ești geamăna Pământului!
Prea fierbinte să ne mai porți în pânțele, efect de seră
Și circumstanță. Tu care nu poți scăpa de propria-ți căldură,
Ai venit în sistemul nostru solar de altundeva?!
Dă drumul supapei științelor cosmice să-mprăstie stratul cel gros,
Val de nori, numele tău îl asociez cu Orejona, zeița femeie-amfibie stăpâna
Instrumentelor de pilotaj, ea, de pe munți mai înalți ca Everestul
Ori din golul unor oceane evaporate, venind de pe Venus,
pe Pământ, în nave, în zbor, Soare
Între Sori. O, cât aș da să-ți pot vedea Fața ca și fața unei Divinități!
În zbor. Dar pentru aceasta zborul e singurul instructaj!
Misterioasa, dilematica și paradoxala mea geamână,
Paradis Pierdut, Planetă de unde am venit, demult, în zbor, o zi de-a ta
E ca 200 de-ale mele. Iubire și Naștere în al Stelelor voltaj!*

Scrisoare din... Oradea

90 de ani de lectură publică la Oradea

Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai”

1912 – 2002

(II)

Lect. univ. dr. Constantin MĂLIŢĂŞ
Director

3. Perioada 1952 – 2002

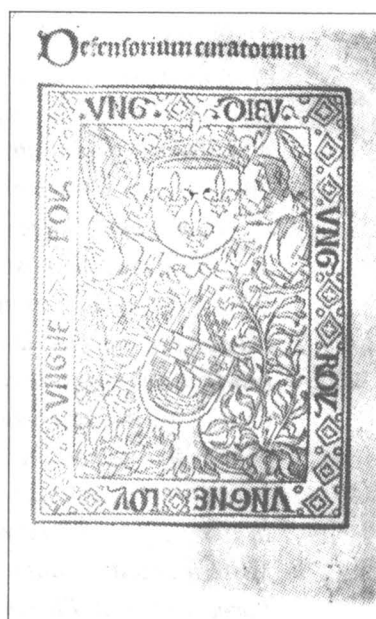
Privind retrospectiv, putem defini perioada a doua, sau vârsta a doua, a Bibliotecii noastre, dintre anii 1952 – 2002, după criteriul logistic al locului și clădirii în care a funcționat unitar și în care s-a dezvoltat extraordinar, comparativ cu perioada sau vârsta precedentă, ca fiind aceea a locației în Palatul Episcopiei Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, de Oradea, din centrul municipiului, Piața Unirii nr. 3 (fostă Libertății, fostă Piața Ferdinand).

Această clădire, de o deosebită frumusețe, a rezultat din restructurarea funcțională, volumetrică și stilistică, a unei clădiri cu etaj lin, aflată pe același loc, proces care s-a încheiat în anul 1904, prin preocuparea de edil a Episcopului Michael Pavel și lucrarea arh. C. Rimanóczi junior. Ea se integrează în stilul eclectic a numeroase clădiri orădene, care aparțin de mișcarea “art nouveau”, sau secession, ce a căpătat în arhitectură o aplicație extrem de întinsă și de diversă. După anul 1948, clădirea devine liberă, prin desființarea cultului greco-latin și trecerea la stat a patrimoniului său. În continuare, acest patrimoniu s-a dezmembrat succesiv în

direcții diferite. Din acest context, Biblioteca municipiului Oradea primește în luna noiembrie 1951 o clădire goală, în care începuseră a se aduna variate stocuri de cărți, dintre cele confiscate în județul Bihor, de către comisiile care aplicau prevederile art. 16 din Convenția de armistițiu, respectiv Legea nr. 364/2 mai 1945. Confiscările priveau biblioteci personale și priveau biblioteci de pe lângă instituții și agenți juridici. Stocurile respective, de câteva zeci de cărți, sau de câteva sute, ori mii de cărți, s-au adunat în încăperile goale ale clădirii, de unde erau treptat expediate către depozitele mai mari ale Fondului de Stat al Cărții, în special de la Cluj (în spatele Bibliotecii Centrale Universitare), sau de la București (depozitele de pe Lipsani, sau din conacele sechestrate în jurul Capitalei). După venirea în clădire a Bibliotecii municipale și deschiderea ei de la 1 ianuarie 1952, asemenea stocuri au fost trimise în pivnița fără rafturi de la subsol, unde au stat în vrac până la inventarierea lor, întâmplată în anii 1964 – 1967, din dispoziția curajosului director dr. Ioan LENGHEL, care a și înzestrat pivnița lungă (32 x 7 m) cu rafturile ce există și astăzi.

Petru Maior, *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*, Buda, 1812

Defensorium Curatorum, Paris, 1461

Potrivit evidențelor din arhivă, Biblioteca municipală, după ce în prealabil a fost ea însăși devalidată de Comisia județeană de purificare a colecțiilor, dominată de inamici ai culturii române, vine în clădire cu 8.941 de cărți, adică numai circa 20% din fondul cu care intrase în expertiza amintitei Comisii. Momentul acesta nu s-a petrecut astfel numai la Oradea, ci mai pretutindeni în România acelor ani și, dacă s-a făcut peste tot ca la Oradea, purificarea de conținut a depășit cu mult sarcina Convenției de armistițiu, de a epura cartea fascistă, respectiv a atentat, prin aplicația rău extinsă, la valorile fundamentale ale culturii scrise și tipărite a românilor. Acesta a fost un fenomen de sechestrare și distrugere a culturii românești, care încă trebuie cercetat și cunoscut, pentru a putea explica și urmările sale, printre altele crearea acelor colecții speciale, cu acces limitat, care în fond a însemnat un pas pozitiv, deoarece a salvat prin conservare ceea ce alții voiau să distrugă cu totul. Dorim să accentuăm că nu ne pronunțăm acum împotriva art. 16 amintit, sau a legii pe care a generat-o, deci suntem de acord cu prevederile de fond ale lor de a scoate din circulație mijloacele de propagandă fascistă. Dar privind aplicația, la care s-au înghesuit tot felul de fripturiști amatori de căpătuaială, alături de adversari ai operei lui Iorga, Xenopol sau Eminescu, nu putem să nu simțim nevoia unei delimitări, între ceea ce trebuia făcut și ceea ce s-a făcut efectiv.

Acestui proces avea să-i pună capăt apariția Bibliotecii Centrale de Stat, care a înglobat Fondul de Stat al Cărții și a lămurit sarcinile Rezervei Naționale de Carte, respectiv apariția H.C.M. 1542/28 decembrie 1951, prin care se structurau coerent noile rețele de biblioteci publice din România, noile sisteme ministeriale, care produceau rețele de biblioteci de tip piramidal. Drept urmare, în rețeaua care ne preocupă se creează treptat bibliotecile publice comunale (sătești), raionale (orășenești) și regionale (în total 16). Au urmat o sumedenie de norme de aplicare în teritoriu, precum și de hotărâri locale, prin folosirea cărora la Oradea ia ființă **Biblioteca Centrală Regională Crișana**, în locul și prelungirea celei municipale, funcționând sub această denumire până în anul 1963. Atunci din intitulatie dispărea calificativul "centrală". Instituția devine **Biblioteca regională Crișana** și se dezvoltă sub această firmă până în anul 1968. Două momente sunt de remarcat, din procesul continuu de căutare a unei existențe suplă și proprii a bibliotecilor publice în România. Mai întâi, noul **Regulament-cadru** de organizare și funcționare a bibliotecilor regionale, din 1965, prin care sunt definite și completate funcțiile fundamentale ale acestora, de achiziție, prelucrare, organizare, comunicare și păstrare (conservare) a colecțiilor specifice, adăugându-se și funcția de depozit legal județean, ceea ce era o noutate absolută.

Respectiv Dispoziția 573 a Consiliului de Stat pentru Cultură și Artă, din 30 mai 1966, prin care se introduce o nouă configurare organizatorică a tuturor bibliotecilor publice, ca funcții, atribuții, servicii, competențe și număr de posturi. Din datele noastre rezultă că aplicarea în Bihor s-a făcut încet și fără rezultate grabnice, în principal din cauza lipsei de pregătire profesională a personalului, ajuns în biblioteci publice mai degrabă din întâmplare, decât din vocație.

După apariția Legii nr. 2/16 februarie 1968, care consacra noua împărțire administrativ-teritorială, cu trecerea de

la 16 regiuni la 39 de județe + Municipiul București, bibliotecile regionale se transformă... în biblioteci municipale, prin decizii locale, luate în temeiul legii. Astfel, în 1968 apare **Biblioteca municipală Oradea**, care continuă juridic și patrimonial fosta bibliotecă regională, cu diferența, însă, în ceea ce privește funcțiile sale fundamentale și subordonarea administrativă. Trecerea în subordinea locală a Primăriei și Consiliului Popular Oradea atrage după sine diminuarea până la dispariție a funcției teritoriale anterioare, de îndrumare metodică de specialitate a bibliotecilor publice din rețeaua fostă regională, acum devenită județeană. Se pierde serviciul metodic și se pierd funcțiile biblioteconomice teritoriale, care se distribuie între mai multe județe, născute prin dezmembrarea fostelor regiuni. În replică, apare pentru prima dată post de inspector pentru biblioteci la nou formatele Comitete județene pentru cultură și artă, precum și la Bihor a fost colegul Iuliu Pinteș, transferat de la Biblioteca la noul organism cultural județean. Ca fapt pozitiv, iau ființă posturi salariate de bibliotecar în toate comunele județului (86), se nasc opt biblioteci orășenești, în continuarea fostelor biblioteci raionale, iar personalul este salariat și subordonat profesional și administrativ în mod dublu, local și județean, prin Comitetul județean pentru cultură și artă.

Timp de cinci ani (1968 – 1973) în Oradea funcționează **Biblioteca municipală**, care continuă un spectaculos proces de sporire a colecțiilor, după cum se poate vedea în tabloul anexat. Pe acest traseu, în anul 1970 are loc un prim recul în rețeaua bibliotecilor comunale, în sensul că se desființează posturile de bibliotecar comunal salariat, din 1968, care se înlocuiesc prin prestația cadrelor didactice, plătite cu o indemnizație lunară. Deodată apare nevoia de îndrumare și pregătire profesională a unui mare număr de persoane, în condițiile lipsei învățământului biblioteconomic în România.¹⁵ Din nou este nevoie de resuscitarea funcțiilor teritoriale ale unei biblioteci județene, care să preia sarcina astfel apărută. Era clar că biblioteca municipală din localitatea reședință de județ trebuie să iasă din încorsetarea în care a fost în mod greșit introdusă în anul 1968 și să-și asume sarcini metodice complexe în întreg teritoriul județului, ce nu se puteau îndeplini printr-un singur post de inspector.

Apare în acest context Decretul 703/1973 al Consiliului de Stat al R.S.R., care reglementează misiunea, funcțiile, serviciile și normarea posturilor în toate instituțiile culturale-educative din România, inclusiv în biblioteci. Drept urmare, în țară, deci și în Bihor, se formează următoarea rețea de biblioteci publice: **comunale** (cu indemnizație; sau cu post salariat la cele cu minimum 3.000 de cărți și 6.000 de locuitori), **orășenești, municipale și județene** (în municipiile reședință de județ). Astfel, Biblioteca municipală Oradea devine **Biblioteca județeană – Bihor**, cu același patrimoniu și sediu, dar dobândind un evantai nou de funcții județene de îndrumare și control de specialitate.¹⁶ Sub acest titlu funcționează până în anul 1991, când prin Decizia 466/15 noiembrie a Prefecturii județului Bihor i se atribuie numele de "**Gheorghe Șincai**", la propunerea și referatul nostru, motivat de numeroasele legături cu Oradea, bibliografice și culturale, ale celebrului istoric român, ale cărui manuscrise de bază, inclusiv *Cronica românilor*, timp de 150 de ani s-au păstrat în clădirea bibliotecii orădene.¹⁷ Și astfel a rămas până acum, Biblioteca Județeană "Gheorghe Șincai" Bihor, când, după multe operațiuni pregătitoare, începe să părăsească clădirea

unei evoluții semicentenare (1952 – 2002). În data de luni, 9 august 2002, primele trei camioane cu rafturi au ieșit din clădire, mutându-se la sediul nou, din Piața 1 Decembrie nr. 12.

Analiza semicentenarului de activitate într-un loc a unei biblioteci, care sosea cu circa zece mii de volume în 1952 și pleacă acum cu circa 650.000 de volume, nu este un proces simplu, iar el ar trebui să urmeze linia consemnării și demonstrării în timp a datelor ce privesc funcțiile fundamentale ale bibliotecii, începând de la cele cinci, care au fost și sunt, oricând și oriunde obligatorii, analizându-le pe fiecare în dinamica lor, a serviciilor și ofertei create, precum și a indicilor de performanță înregistrați, în raport cu colecțiile și populația-țintă.

Formarea și dezvoltarea colecțiilor

Aceasta a fost funcția dominantă și definitorie pentru Biblioteca de la Oradea, care a cunoscut o dezvoltare accelerată a colecțiilor sale în perioada de după mutarea în noul sediu și până prin anii optzeci ai secolului trecut. Procesul a fost similar și destul de uniform în toate bibliotecile de acest tip din România. Cel mai bine reflectă procesul primul *Ghid al bibliotecilor din România*, editat în anul 1958 și reeditat în 1970.

După organizarea serviciilor în spațiul primit și conceperea unui tip de rafturi, metalice și mobile, la depozitele pentru colecțiile de bază, respectiv de lemn și fixe, la colecțiile uzuale, Biblioteca a putut beneficia de circa 1.870 metri pătrați de spațiu orizontal și circa 12.300 metri liniari de raft. Din acest total, care s-a constituit treptat, din cauza tradiției puternice locale, cât și a configurației neadecvate a volumetriei sălilor și a traseelor în clădire, numai jumătate se forma ca raft de acces liber. Ceea ce era puțin.

Altfel spus, depozitele erau prea mari și aveau o pondere descurajant de mare în raport cu sălile de acces liber la raft a cititorilor.

În mod tradițional se consacra mai mult astfel rolul sălii de lectură, împrumutul temporar în bibliotecă a cărților, față de împrumutul pentru acasă, care, după câte știu, este mai eficient, deoarece asigură o lectură mai personalizată.

Formele și metodele principale de dezvoltare a colecțiilor au fost în cazul nostru următoarele:

- continuitatea colecțiilor anterioare;
- achiziția prin cumpărare;
- achiziția prin donații;
- schimbul de publicații cu alte biblioteci;
- depozitul legal (după 1996);
- transferul de publicații (mai recent, dar deocamdată nesemnificativ).

Observând informațiile înregistrate în statistica de bibliotecă, vedem că progresul colecțiilor a fost următorul, potrivit R.M.F.-ului general:

ANUL	INTRĂRI	SCOATERI	TOTAL EXISTENT
1952	10.175	53	16.142
1955	15.941	1608	51.201
1960	6.083	683	85.406
1965	51.246	5421	175.803
1970	13.709	3217	289.529
1975	13.580	4162	349.404
1980	15.130	790	418.840
1985	16.600	370	503.941
1989	13.191	3431	565.414

Vedem din aceste cifre că procesul de achiziție a fost permanent ascendent, pozitiv, adică mereu intrările au fost mai multe decât scoaterile, asigurându-se progresul absolut al colecțiilor în toată perioada 1952 – 1989. Și încă de memorat procentul mare al scoaterilor, care totalizează până în 2001 peste 236.000 u.e. în cincizeci de ani, deși mai nou se apreciază că acesta este un procentaj mic de scoateri, în comparație cu ciclul de înnoire a informației la 4 – 5 ani. Este adevărat cu referire la ultimele două decenii, dar în condițiile deceniilor precedente, cât și ale situației de la noi, raportul dintre intrări și ieșiri a fost încurajator, iar dezvoltarea colecțiilor a întreținut un proces extraordinar, ascendent. Care, desigur, acum nu mai este văzut, nu mai corespunde, deoarece dinamica informației cere înnoirea totală a colecțiilor într-un interval de timp mult mai scurt, dacă se poate la cinci ani, cel puțin ca deziderat.

Dinamica după 1990 a colecțiilor se prezintă astfel:

ANUL	INTRĂRI	SCOATERI	TOTAL EXISTENT
1990	18.671	33.120	550.965
1991	18.616	17.978	551.603
1992	16.989	7.322	561.270
1993	17.214	2.719	575.765
1994	9.282	7.577	577.470
1995	11.366	4.996	583.840
1996	9.104	226	592.718
1997	12.704	500	604.922
1998	11.117	195	615.844
1999	10.255	778	625.321
2000	9.172	9.714	624.779
2001	10.303	2.443	632.639

Valoarea totală, neactualizată, a patrimoniului bibliografic, după R.I.-general, se ridică la două miliarde de lei, patrimoniul total al bibliotecii depășește 2,77 miliarde lei, iar bugetul pe anul în curs, având în vedere și rectificarea așteptată din luna octombrie, cât și lucrările de reparații capitale la clădirea primită ca alternativă pentru mutare, se va duce către 13,5 miliarde de lei. Total personal, 67 de posturi, din care 52 persoane de specialitate, bibliotecari cu studii medii sau superioare. Avem în bibliotecă doi doctori și doi doctoranzi. Potrivit criteriilor din Regulamentul-cadru al bibliotecilor publice, emis de către Ministrul Culturii în 1998, anexa cu normarea posturilor, am fi avut dreptul la 124 de posturi pe deplin motivate. Desigur că am cerut mărirea organigramei, dar ni s-a răspuns mereu să înțelegem că nu există suficiente încasări la Ordonatorul principal de credite, pentru a ni se putea mări fondul de salarii. Din această discuție am rămas, totuși, cu imaginea și credința și chiar cu mândria că fiecare bibliotecar ține două locuri, ca încărcare cu sarcini și operațiuni în fișa de post. În noua lege a bibliotecilor¹⁸, în mod surprinzător criteriile de normare a posturilor se schimbă atât de mult, încât noi, față de populația municipiului Oradea (de 210.000 locuitori la recensământul recent) nu numai că nu mai putem spera să primim posturi, dar ar trebui să coborâm la numai 30 de posturi de specialitate. Ca mic comentariu, sunt întemeiat să spun că o așa de radicală diferență de apreciere între două acte normative, ce apar la distanță scurtă de timp, de numai patru ani, nu este și nu poate fi real motivată, prin urmare singurul criteriul populației nu este suficient și temeinic. Ori este fixat greșit la grila de 7.000, ori trebuie

completat cu alte criterii, care țin de colecții, de tipuri de funcții și servicii, care formează în totalitate produsul oferit al bibliotecii. Altfel, dacă nu se va înțelege, actuala rețea de biblioteci județene, cât și cele orașenești, se va prăbuși și se va sparge.

Din ansamblul celorlalți indicatori de performanță, cultivați de SR – ISO 2789/1993, apoi de către proiectul european LIBECON și de către proiectul românesc PROBIB 2000, mai prezentăm următorii:

ANUL	UTILIZATORI	VOLUME UTILIZATE	FRECVENȚĂ TOTALĂ
1968	15.687	414.017	164.992
1989	24.933	441.163	–
1990	18.126	321.607	–
1991	21.710	368.134	–
1992	23.360	406.541	–
1993	24.211	421.146	720 frecv. zilnică
1994	24.197	448.999	–
1995	26.079	548.923	–
1996	27.218	497.345	237.873
1997	27.491	503.336	250.285
1998	26.636	554.066	265.363
1999	28.997	554.956	251.141
2000	30.628	478.976	224.181
2001	19.863	505.065	239.902

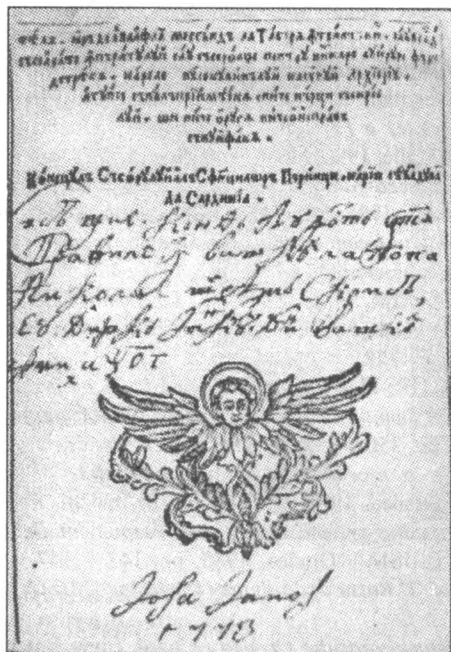
Scăderea alarmantă a numărului de cititori înscrși în anul 2001 de fapt nu este o scădere, ci reprezintă venirea la realitate, după ce am creat dispeperatul unic de înscrise a cititorilor într-un singur loc la bibliotecă, de unde puteau vizita apoi toate secțiile și toate filialele bibliotecii. În felul acesta s-a eliminat înscrierea repetată a aceluiași cititor și numărarea lui de mai multe ori în fiecare secție, unde i se redacta fișa-contract de împrumut. A mai contribuit la această scădere numărul de inventare de verificare a patrimoniului bibliografic, împărțit în 18 gestiuni. Aceste inventare au fost

declanșate la cererea Curții de conturi din Bihor și au fost făcute parțial cu secțiile închise pentru public, ceea ce a influențat negativ accesul la colecții. Pentru aceste note succinte, mai consemnăm că începând cu data de 19 iulie 1999 am introdus abonamentul anual de înscriere și frecvență a bibliotecii, în cuantum atunci de 40.000 lei, respectiv 20.000 lei, care în acest an este de 60.000 lei pentru adulți, respectiv 40.000 lei pentru elevi, studenți, existând gratuitate pentru șomeri, militari, casnice, pensionari, ziarști și alte categorii defavorizate economico-financiar. Sumele încasate de circa 700 milioane de lei au fost destinate în totalitate pentru investiții în echipamente de informatizare și astfel am putut începe și acest proces de modernizare a serviciilor de prelucrare și împrumut, care este în curs, prin aplicație de TIN-LIB.

Din procesul de reformă în bibliotecă, despre care putem cu temei vorbi, începând din anul 1997, mai enumerăm extinderea colecțiilor de carte curentă prin filiale noi, înființate în cartierele marginase ale municipiului. Astfel, după ce în anii 1990 – 1993 Biblioteca a pierdut trei filiale, în spații revendicate de foștii proprietari, în 2000 – 2001 am putut reveni cu trei filiale noi și moderne, în cartierele **Decabal, Dacia și Episcopia Bihorului**.

Continuarea dezvoltării funcțiilor comunitare ale bibliotecii ne cere să insistăm la Primărie, pentru a obține spații bune pentru filiale și în cartierele Nufărul (de peste 50.000 locuitori), Velența (cu mulți romei), Eminescu și Calea Aradului, ajungând la un total de 10 filiale în funcțiune, ceea ce este suficient și motivat pentru Oradea.

Sub aspectul funcțiilor teritoriale, de tip județean, ale bibliotecii noastre, ele au cunoscut o lărgire și amplificare, motivate de noua realitate a județului din punct de vedere biblioteconomic. Această situație este negativă. Pot să spun că cele 15 funcții teritoriale, pe care le-am formulat și pe care căutăm să le punem în teren, reprezintă o urgență și ele au nevoie prioritară de sprijin logistic, financiar și de personal, pentru a putea fi înfăptuite și pentru a opri involuția, ce se

Însemnare manuscrisă din 1773 pe *Cazania lui Varlaam*, Iași, 1643

Pagina de titlu la *Molitvelnic*, Blaj, 1815

petrece în bibliotecile comunale. Dintre cele 15 funcții teritoriale, de această dată voi insista asupra următoarelor patru, care sunt de importanță organică.

- Funcția de depozit legal județean, introdusă de Legea 111/1996. Foarte utilă și rulează în condiții bune la Oradea. În registrul unic județean pentru DL am înregistrat peste două mii de poziții în cinci ani, la cele 10 tipuri de infodocumente, avute în vedere de legiuitor.

- Funcția juridică, de apărare a bibliotecii și a bibliotecarilor față de ingerințele dezastruoase ale factorilor de risc, persoane fizice și juridice, uneori chiar autorități locale, care vor să desființeze posturi, la bibliotecă, sau să le ocupe după criteriile emoționale. Am avut situații, inclusiv procese, în care punctul de vedere, exprimat de noi în temeiul legii, a dat câștig de cauză unor bibliotecare, alungate de la locul de muncă de către primari primitivi. Și au fost reintegrate prin hotărâre judecătorească. Dar funcția juridică este mult mai largă și privește nevoia de apărare a rețelei și a întregului patrimoniu al bibliotecilor din județ, buna aplicare a noii legi a bibliotecilor. La care biblioteca județeană are menirea și calitatea de a contribui ca oficiu de specialitate.

- Funcția de oficiu bibliografic județean, care să preia sarcinile de control bibliografic universal și național și să le ducă în teritoriu, în fiecare bibliotecă din județ, deoarece Biblioteca Națională a renunțat, din păcate, la asemenea intenții și cred că nici nu le mai poate induce în teritoriu, din moment ce nu le mai poate menține nici în propria curte. Cred că biblioteca județeană ar putea îndeplini rolul de transportator de specialitate între Autoritatea bibliografică națională și practica din bibliotecile comunale, orașenești, municipale, pentru coerența prelucrării biblioteconomice, a elaborării coordonate și partajate a instrumentelor de informare bibliografică, cât și a calendarului cultural anual, cu ceea ce acesta are uniform și cu ceea ce are diform, sau local.

- Funcția de conservare și prezentare a colecțiilor, mobilierului, clădirilor. Nu știu cum se stă în alte județe, dar la Bihor cea mai mare parte a bibliotecilor au grave probleme de conservare și au nevoie de îndrumare, de expertize, de tratamente. După 1998 am început să formăm Laboratorul de conservare și legătorie, cu patru posturi, care are atribuții interne, pentru propriile nevoi ale Bibliotecii județene, inclusiv de dezinfectie, dezinsecție și deratizare trimestrială, dar are și atribuții externe, care privesc asistarea, gratuită sau cu plată, a tuturor bibliotecilor din Oradea și din județ. De curând am editat primul număr, pe luna septembrie 2002, a Buletinului trimestrial "Sănătatea cărților", primul de acest fel din România, care în 16 pagini încearcă să învie și să facă activă munca de conservare și prezentare a colecțiilor în fiecare localitate.

În notele din partea a treia a acestui excurs ne vom ocupa de calendarul cultural, de cartea veche românească și străină din colecțiile noastre, datând dintre anii 1461 – 1830, precum și de planul editorial al bibliotecii, ca expresie a muncii de cercetare științifică internă și de documentare bibliografică, în mod firesc și imperativ desfășurate într-o bibliotecă județeană, chiar dacă legea mereu a uitat să accentueze că și bibliotecile publice desfășoară inerent activitate științifică, măcar unde și unde.

Note bibliografice –

la partea I (nr. 8 al revistei) și partea II

1. *Oradea în istoria bibliotecilor noastre medievale*. Capitol

în: Jakó Zsigmond, *Philobiblion transilvan*, cu o introducere de prof. univ. dr. Virgil Căndea, București, Kriterion, 1977, pp. 13 – 71; BULUȚĂ, Gheorghe, *Scurtă istorie a bibliotecilor din România*, București: Editura Enciclopedică, 2000, pp. 13 – 17; *Istoria orașului Oradea* / Coord. Liviu Borcea, Oradea, Cogito, 1995, pp. 315 – 322, 428 – 429. Evoluția populației orașului, respectiv municipiului Oradea este prezentată astfel: 1920: 68.081 locuitori; 1930: 82.653; 1941: 92.942; 1948: 87.774; 1956: 99.685; 1960: 105.949; 1970: 137.662; 1989: 229.823; 1992: 221.377.

În 1927 erau 81.123 de locuitori, din care 20.262 erau evrei și 36.779 maghiari. În 1930, față de 82.653 de locuitori în Oradea, 42.200 erau maghiari, 14.640 erau evrei și 22.945 erau români. În 1941 se produce un dezastru demografic, în urma aplicării Diktatului de la Viena, care a atins și Oradea. Astfel, se produce un proces amplu de schimbare a populației, românii pleacă masiv în refugiu, respectiv vin ungarilor din regiunea panonică și se așează în Oradea. Astfel în 1941, la 92.942 de locuitori, sunt 85.383 unguri și numai 4.835 români, respectiv 1.546 evrei. Se poate observa că și aceștia din urmă au părăsit masiv orașul, speriați de măsurile discriminatorii, pe care a început să le ia administrația maghiară vremelnică, sau nu și-au declarat naționalitatea autentică, probabil de teamă.

Prima afirmare și analiză a conceptului de bibliotecă mobilă a românilor, respectiv despre perioada populară a biblioteconomiei românești, am făcut-o la Brașov, cu prilejul unei sesiuni de comunicări, organizată la Biblioteca Județeană "Astra" în anul 1985.

2. Mălinaș, Constantin, *Catalog de carte românească veche / Cuvânt înainte* prof. univ. dr. Dan Simonescu, Oradea, Editura "Mihai Eminescu", 1993, 162 p. cu ilustr. și bibliografia domeniului în Bihor; Titus L. Roșu, *Însemnări și inscripții bihorene*, vol. I – II, Oradea, Editura Universității, 1999, 288 p.

3. IORGA, Nicolae rostște aceste cuvinte în conferința ținută la Oradea în data de 17 octombrie 1920. Cf. RADU, Iacob, *Istoria diezezei române unite a Orăzii Mari*, Oradea, Tipografia românească, 1932, pp. 102 – 103.

4. DENSUȘIANU, Nicolae, *Cercetări istorice în arhivele și bibliotecile Ungariei și ale Transilvaniei*. Raportul înaintat Academiei Române, București, 1880, pp. 12 – 24; RADU, Iacob, *Manuscrisurile din Biblioteca Episcopiei Unite din Oradea-Mare*. În: *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Literare. Seria 3*, Tom 1, București, 1923, 48 p.; *Occisio Gregorii in Moldavia Vodae tragedice expressa* / Ediție și studiu de Lucian Drimba. Cluj-Napoca: Dacia, 1983, 163 p.

5. FAUR, Viorel, *Societatea de lectură din Oradea (1852 – 1875)*. Oradea, Muzeul Țării Crișurilor, 1978, 336 p.; HORGA, Ioan, *Contribuții la cunoașterea iozefinismului provincial*, Oradea, Editura Universității, 2000, 238 p.; Idem, *L'Église gréco-catholique romaine (Uniate) a l'époque des Lumières. L'évêché d'Oradea, 1780 – 1830*, Lille, 1996; Idem, *Tradiție și noutate în spiritualitatea românească greco-catolică din epoca Luminilor*. Episcopia din Oradea, Oradea, 1996; MĂLINAȘ, Constantin, *Contribuții la istoria iluminismului românesc din Transilvania: Ioan Corneli (1762 – 1848)*. Teza de doctorat, Cluj-Napoca, 2000, 478 p.

6. MAXIM, Virgil, *Biblioteca lui Samuil Vulcan și cititorii săi*. În: *Biblioteca și școala*, Oradea, Biblioteca Județeană Bihor, 1976, pp. 205 – 228.

7. FAUR, Viorel, *Cărțile românești din biblioteca iluministului orădean Samuil Vulcan*. În: "Revista bibliotecilor", București, nr. 6, 1972, pp. 350 – 353; MĂLINAȘ, Constantin, CĂLUȘER Iudita, *Biblioteca Liceului din Beiuș între anii 1835 – 1845*, în "CRISIA", Oradea, 1982, pp. 411 – 418; Ibidem, *Informații documentare inedite privind biblioteca Liceului din Beiuș (1840 – 1890)*, în "CRISIA", Oradea, 1985, pp. 147 – 157. Ibidem, *Biblioteca prof. T. Roșiu de la Beiuș (1894)*, în "CRISIA", pp. 213 – 227.

8. *Istoria orașului Oradea* / Coord. Liviu Borcea, Oradea, Cogito, 1995, pp. 316 – 317; Borcea Liviu, *Începuturile bibliotecii publice la Oradea*. În: Biblioteca "Gheorghe Șincai": Buletin metodic, Oradea, an 4, nr. 1(5), ian. 1994, pp. 8 – 15.

9. ȚOCA, Mircea, *Arhitectura secesiunii din Oradea. În: Centenar muzeal orădean*, Oradea, Muzeul Țării Crișurilor, 1972, pp. 613 – 620.

10. [Primul regulament]: Szabályzat Nagyvárad város nyilvános könyvtárának szervezéséről és vezetéséről. Nagyvárad: Sonnenfeld Műnyomda, 1911, 17 p.; BODNÁR János, *A Nagyvárad nyilvános könyvtár keletkezése és működésének első esztendeje*. Nagyvárad, 1913, 28 p.; Idem, *Nagyvárad város nyilvános könyvtárának II-ik éve. Jelentés 1913-ról*, Editura Levai, 1913, 30 p.; Ibidem, *Jelentés 1914-ról*, Oradea: Editura Lászky Armin, 1914, 194 p.; Ibidem, *Jelentés 1915-ról*, 1916, 22 p.; Ibidem, *Jelentés 1916-ról*, Oradea: Editura Sonnenfeld, 1917, 22 p. Pentru anii 1917, 1918 și 1919 s-au păstrat rapoartele aceluiași director, Bodnár János, dar numai manuscrise în colecțiile Bibliotecii Județene “Gheorghe Șincai” Bihor, Oradea, cota II 36.409.

LENGHEL, Ioan, *Biblioteca publică din Oradea – fapte și date pentru o viitoare monografie*. În: *Contribuții culturale bihorene*, Oradea, 1974, pp. 377 – 389.

MĂLINAȘ, Constantin, *Funcțiile teritoriale ale bibliotecii județene*. În: “Biblioteca”, București, 53, nr. 10, oct. 2001, pp. 500 – 502.

11. ILEA, Ana, Dr. CĂLUȘER Iudita, *Începuturile bibliotecii publice românești din Oradea 1920 – 1930*, lucrare ms. susținută la Simpozionul de biblioteconomie de la Universitatea Oradea, 29 mai 2002, 21 file.

12. Ibidem, f. 18 – 19.

13. *Catalogul alfabetic al Bibliotecii publice a municipiului Oradea-Mare*. I Secția științifică românească. II Secția literară românească. Oradea-Mare: Tipografia românească, 1922, 159 p.

Catalogul alfabetic al Bibliotecii publice a orașului. Secția literară. Literatură maghiară. Literatură științifică străină. Oradea-Mare: Editura Bibliotecii publice a orașului Oradea-Mare, [1922] (Beres Károly könyvnyomda), 118 p.

14. *Publicațiile interzise până la 1 mai 1948*. București, Ministerul Artelor și Informațiilor, 1948, p. 11.

15. După anul 1951, ca efect al H.C.M. 1542/51, ia ființă **Școala specială de bibliotecari** de la București, cu durata de 4 luni școlarizare, respectiv se redactează manualul *Minimum de tehnică de bibliotecă* (ediția a doua în 1958), care a stat mult timp la temelia profesiei de bibliotecar și a practicii de bibliotecă. În anul 1958 se elaborează “Reguli de descriere bibliografică pentru Fondul de Stat al Cărții”, care a însemnat primul standard, ca să-i spunem așa, pentru uniformizarea notiței catalografice la noi, ce a rezistat până apare I.S.B.D.-ul.

Un semnal de exigență profesională în selectarea și promovarea bibliotecarilor apare în H.C.M. 1241/1955 și în H.C.M. 1360/1956, care reorganizau bibliotecile centrale regionale, stabileau cerințele pe funcții și precizau nivelul de pregătire necesar. De pildă, directorul nu putea fi în continuare cu studii medii, trebuia să aibă studii superioare.

Între anii 1963 – 1970 funcționează **Secția biblioteconomie** în cadrul Facultății de filologie din Institutul Pedagogic de 3 ani de pe lângă Universitatea București. Apoi se desființează și rămân numai cursuri facultative de biblioteconomie, predate de **Dan SIMONESCU** (1970 – 1972), **Corneliu Dima DRĂGAN** (1972 – 1980) și **Eugen MARINESCU** (1980 – 1991). După 1970 și până în 1990 au existat numai cursuri de perfecționare. Pentru bibliotecarii cu pregătire medie, între anii 1969 – 1975 a funcționat **Școala postliceală de biblioteconomie**, pe lângă Grupul Poligrafic “Dimitrie Marinescu” din București. Acolo se pregăteau prin cursuri de doi ani bibliotecari și legători de carte.

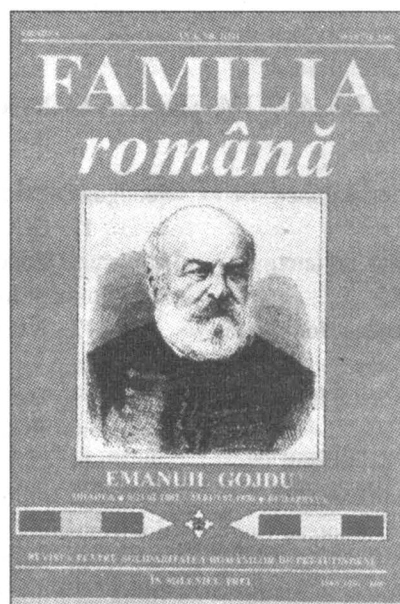
16. MĂLINAȘ, Constantin, *Op.cit.*, p. 501.

17. MĂLINAȘ, Constantin, *Gheorghe Șincai și Oradea*, în “FAMILIA”, Oradea, nr. 3, martie 1979, p. 4.

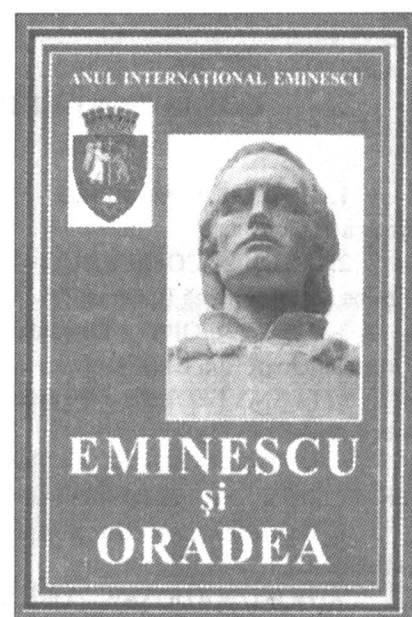
18. “Monitorul Oficial”, București, 18 iunie 2002.

Constantin Mălinaș, *Tipografi, tipografia și edituri în Bihor 1565 – 1948*, Editura “Mihai Eminescu”, Oradea, 1995

Publicații editate cu participarea Bibliotecii Județene “Gheorghe Șincai” Oradea

Meridian biblioteconomic

ROMÂNIA

MINISTERUL CULTURII ȘI CULTELOR

Nr. 2087 din 13.08. 2002

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Nr. 4265 din 19.08.2002

ORDIN

pentru înființarea Comisiei Naționale a Bibliotecilor

În temeiul prevederilor art. 11, alin. (5) din Hotărârea Guvernului nr. 28/2001 privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii și Cultelor, cu modificările și completările ulterioare și ale art. 9, alin. (1) din Hotărârea Guvernului nr. 23/2001 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației și Cercetării, cu modificările și completările ulterioare; având în vedere dispozițiile art. 59, art. 60, alin. (3) și (4) din Legea bibliotecilor nr. 334/2002, Ministrul Culturii și Cultelor și Ministrul Educației și Cercetării emit următorul

ORDIN

Art. 1 – Se înființează Comisia Națională a Bibliotecilor, denumită în continuare Comisie, organism științific și de decizie în domeniu, sub autoritatea Ministerului Educației și Cercetării și a Ministerului Culturii și Cultelor.

Art. 2 – Se aprobă componența nominală a Comisiei, prevăzută în anexa care face parte integrantă din prezentul Ordin.

Art. 3 – În termen de 45 zile de la data intrării în vigoare a prezentului Ordin, membrii Comisiei vor alege președintele și secretarul Comisiei, cu votul majorității simple.

ACAD. RĂZVAN THEODORESCU
MINISTRUL CULTURII ȘI CULTELOR

ECATERINA ANDRONESCU
MINISTRUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

COMPONENȚA NOMINALĂ A COMISIEI NAȚIONALE A BIBLIOTECILOR

1. RODICA MAIORESCU – Director adjunct, Biblioteca Națională;
2. RODICA COSMACIUC – Director adjunct, Biblioteca Metropolitană București;
3. DOINA POPA – Director, Biblioteca Județeană "Octavian Goga" din Cluj-Napoca;
4. ELENA LEONTE – Director, Biblioteca Județeană "Gh. Asachi" din Iași;
5. VICTORIA STOIAN – Director, Ministerul Culturii și Cultelor, Direcția Lectură Publică, Cultură Scrisă;
6. ION STOICA – Director general, Biblioteca Centrală Universitară din București;
7. DORU RADOSAV – Director general, Biblioteca Centrală Universitară "Lucian Blaga" din Cluj-Napoca;
8. ALEXANDRU CĂLINESCU – Director general, Biblioteca Centrală Universitară "Mihai Eminescu" din Iași;
9. VASILE D. ȚĂRA – Director general, Biblioteca Centrală Universitară "Eugen Todoran" din Timișoara;
10. GEORGE ANCA – Director general, Biblioteca

- Pedagogică Națională "I.C. Petrescu" din București;
11. GEORGE CORBU – Director general adjunct, Ministerul Educației și Cercetării, Direcția Generală pentru Patrimoniu și Investiții;
12. VIRGIL CÂNDEA – Membru al Academiei Române;
13. GABRIEL ȘTREMPEL – Director, Biblioteca Academiei Române;
14. CONSTANTIN BOSTAN – Prim-vicepreședinte, Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBBPR);
15. MIRCEA REGNEALĂ – Președinte, Asociația Bibliotecarilor din Învățământ-România (ABIR)
16. LIVIU BUTUC – Vicepreședinte, Asociația Bibliotecarilor și Documentariștilor din București (ABIDOB);
17. MARIANA IOVA – Președintele Secțiunii Colecții Speciale, Federația Asociațiilor de Bibliotecari din România (FABR).

A 68-a Conferință Generală IFLA

Glasgow

18 – 24 august 2002

Declarația de la Glasgow despre biblioteci, serviciile de informație și libertatea intelectuală

Întrunită la Glasgow, cu ocazia celor 75 de ani de la înființare, Federația Internațională a Asociațiilor Bibliotecare (IFLA) declară:

IFLA proclamă dreptul fundamental al oamenilor de a avea acces la și de a se exprima prin informație, fără restricție.

IFLA și membrii săi din întreaga lume sprijină, apără și promovează libertatea intelectuală, așa cum este exprimată în Declarația Universală a Națiunilor Unite despre drepturile omului. Libertatea intelectuală însumează bogăția de cunoștințe umane, opiniile, gândirea creativă și activitatea intelectuală.

IFLA afirmă că respectarea libertății intelectuale este o responsabilitate de bază a bibliotecilor și a domeniului informațiilor în întreaga lume, exprimată prin coduri deontologice și demonstrată prin practică.

IFLA afirmă că:

- Bibliotecile și serviciile de informații oferă acces la informații, idei și creații în orice mediu și fără frontiere. Ele sunt porți către cunoaștere, gândire și cultură, sprijinind independența deciziilor, dezvoltarea culturală, cercetarea și educația permanentă deopotrivă pentru indivizi și grupuri.

- Bibliotecile și serviciile de informații contribuie la dezvoltarea și păstrarea libertății intelectuale și ajută la garantarea valorilor democratice și a drepturilor civile universale. Ele oferă utilizatorilor lor acces fără restricție la ser-

vicii și resurse relevante, opunându-se oricărei forme de cenzură.

- Bibliotecile și serviciile de informații trebuie să achiziționeze, să conserve și să facă disponibilă o mare varietate de materiale care reflectă pluralitatea și diversitatea societății. Selecția și disponibilitatea materialelor și serviciilor bibliotecilor trebuie reglementate de criterii profesionale și nu de opinii politice, morale și religioase.

- Bibliotecile și serviciile de informații trebuie să facă accesibile într-o măsură egală tuturor utilizatorilor materialele, facilitățile și serviciile. Nu trebuie să existe nici o discriminare pe motive de rasă, origine națională sau etnică, gen sau preferință sexuală, vârstă, handicap, religie sau convingeri politice.

- Bibliotecile și serviciile de informații vor proteja dreptul fiecărui utilizator la confidențialitate privind informațiile solicitate sau primite și resursele consultate, împrumutate, achiziționate sau transmise.

Prin urmare, IFLA face apel la biblioteci și la serviciile de informații de a susține și promova principiile libertății intelectuale și de a oferi un acces nerestricțiv la informații.

* Declarație aprobată de Consiliul de conducere IFLA, 27 martie 2002, Haga

Conferința IFLA 2002

Raport anual

Christine DESCHAMPS

Președinte IFLA

Mi s-a spus că nu am mult timp la dispoziție pentru raportul meu anual, având în vedere programul intensiv al Conferinței. Așa că voi încerca să rezum problemele pe care vreau să vi le comunic, vorbind mai întâi despre personal.

Voi începe cu un fapt pe care în mod sigur l-ați constatat: absența secretarului nostru general în ultimele trei luni. Ross a trebuit să suporte o operație majoră pe inimă. A trebuit, așadar, să ținem cont de lucrul acesta în ultimele luni, să planificăm modul în care să organizăm această conferință și cum să rezolvăm toate dificultățile create de absența lui Ross.

Aș dori să spun că, datorită eforturilor tuturor membrilor din conducere, și mai ales eforturilor coordonatorului nostru, dl. Sjoerd Koopman, care a fost numit secretar gene-

ral, și care a fost sprijinit în mod competent de d-nele Magda Bouwens, în probleme administrative și Josche Neven, în organizarea logistică a Conferinței de la Glasgow, am fost în stare să depășim această situație dificilă. Ei merită mulțumi- rile noastre pentru munca depusă și pentru entuziasmul care le este caracteristic.

Aș dori, de asemenea, să-mi exprim mulțumirile către Sophie Felföldi, care a reușit să organizeze schimbarea website-ului nostru, fără o asistență specială; ea a lucrat așa de bine încât mai primim și acum mesaje care ne întrebă când urmează să schimbăm website-ul, deoarece procesul a decurs atât de transparent încât unele persoane nu au realizat faptul că deja s-a întâmplat.

Acesta este, totodată, momentul de a mulțumi Biblio-

tecii Naționale din Canada pentru că a găzduit IFLANET-ul atât de mult timp și pentru că a ajutat la transformarea lui cu atâta bunăvoință, de parcă ar fi fost un proiect nou! În sfârșit, este momentul potrivit de a exprima mulțumirile noastre INIST, care ne-a făcut această ofertă generoasă și care a lucrat eficient în realizarea acestei transformări. Cred că aceia dintre dumneavoastră care răspundeți de website-uri știți că aceasta este o realizare remarcabilă care merită să fie recunoscută. Este întotdeauna un prilej de mândrie pentru noi când organizațiile partenere lucrează cu succes alături de IFLA.

IFLA are plăcerea de a saluta și grupul tinerilor bibliotecari din țările în curs de dezvoltare care au avut șansa de a fi selectați pentru Programul comun de pregătire OCLC/IFLA. Sprijinul din partea UNESCO ne-a permis să selectăm în acest an și doi participanți externi. În dezvoltarea acestui program de cooperare găsim sinergii cu mai mulți parteneri, și aceasta ne dă speranța continuării lui.

Doresc să vorbesc acum despre vizitele pe care le-am făcut în acest an. La Helsinki, la o întrunire a rețelei NORDINFO, am avut plăcerea să întâlnesc colegi din toate țările nordice. În urma întâlnirii, tot la Helsinki, cu un bibliotecar estonian, am făcut mai târziu o vizită în Estonia care are biblioteci remarcabile, în ciuda situației economice dificile: am fost foarte impresionată de primirea caldă care mi s-a făcut și de devotamentul bibliotecarilor estonieni. Identitatea lor națională, care a fost mult timp negată sau reprimată, se reafirmă acum puternic și prin păstrarea tuturor formelor patrimoniului documentar tipărit sau ale arhivelor etnologice.

Am fost în Vietnam pentru a doua oară, la invitația Bibliotecii Naționale, și am avut ocazia să vizitez toate categoriile de biblioteci, de la cea mai mare, Biblioteca Națională din Hanoi, până la cea mai mică, dintr-un sat de pescari din sud, unde nu a mai fost nici un străin de când americanii au părăsit Vietnamul în 1975. Și, în sfârșit, am fost în Africa de Sud, pentru a doua oară, la Conferința SCECSAL (Conferința Bibliotecilor din Africa de Est, Centrală și de Sud).

Aș dori să-mi exprim din nou admirația pentru calitatea personalului pe care l-am întâlnit în toate aceste vizite. Având în vedere resursele care le sunt disponibile, bibliotecarii sunt extraordinar de motivați și eficienți. Mă bucur mereu când văd cum – în ciuda dificultăților economice, indiferent de nivelul profesional sau de mărimea bibliotecii – bibliotecarii reușesc să aibă astfel de rezultate, să-i încurajeze pe oameni să citească, să ofere informații economice, științifice și tehnice, obținând cea mai mare valoare din resursele care le sunt disponibile. Nu trebuie să fim neapărat bogați pentru a oferi servicii valoroase societății și comunității noastre de cititori. Mulțumirile mele se îndreaptă spre toți colegii pe care i-am întâlnit în cursul acestor călătorii, pentru primirea pe care mi-au făcut-o dar și pentru exemplul de profesionalism și motivație pe care mi l-au dat.

Consider necesar a vă vorbi astăzi despre o categorie de activități IFLA care sunt adeseori greșit înțelese, dar care sunt totuși importante pentru profesia noastră. Puțini membri IFLA înțeleg valoarea și necesitatea ca IFLA să participe, la nivel internațional, la dezbaterile diferitelor organisme din sistemul Națiunilor Unite, pentru a reprezenta interesele profesiei noastre. Aceste activități au o semnificație pe termen lung: deși nu putem vedea întotdeauna, imediat, beneficiile aduse bibliotecilor, totuși ele sunt absolut necesare în

prezentarea și apărarea punctelor noastre de vedere.

Să luăm câteva exemple:

- suntem reprezentați în întrunirile comitetelor Națiunilor Unite când subiecte de interes se află pe agendă. IFLA lucrează cu UNESCO în combaterea analfabetismului, în apărarea dreptului țărilor celor mai sărace de a avea acces la informații, în conservarea patrimoniului lor cultural și, prin activitatea bibliotecilor, în înlesnirea integrării sociale și economice a cetățenilor din aceste țări;

- IFLA colaborează cu WIPO (Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale). Poate că nu sunteți toți satisfăcuți de diferitele reglementări și procedee vizând problematica drepturilor de autor, dar trebuie să știți că, dacă nu am fi luat parte activă la negocieri, situația ar fi fost mai dificilă pentru noi;

- de curând, IFLA lucrează cu WIPO pentru a negocia libera circulație a proprietății intelectuale și a bunurilor culturale;

- IFLA lucrează cu ISO (Organizația Internațională a Standardelor) pentru crearea standardelor și pentru compatibilitatea standardelor ISO cu cele de facto, pe care le dezvoltăm în paralel, mai ales standardele bibliografice;

- IFLA este – să nu se uite lucrul acesta – unul dintre membrii fondatori ai Comitetului Internațional al Scutului Albastru, în strânsă cooperare cu alți membri fondatori: Consiliul Internațional al Arhivelor (ICA), Consiliul Internațional al Muzeelor (ICOM) și Consiliul Internațional al Monumentelor și Siturilor (ICOMOS). Scutul Albastru urmărește să joace un rol echivalent cu cel al Comitetului Internațional al Crucii Roșii, dar în domeniul cultural, pentru coordonarea strategiilor de a face față la situații de criză și de a răspunde în cazuri de necesitate;

- de doi ani lucrăm cu Asociația Internațională a Editorilor (IPA) în probleme de interes comun care includ arhivarea digitală pe termen lung;

- vom fi, de asemenea, reprezentați la două viitoare summit-uri mondiale organizate de Națiunile Unite. Summit-ul Mondial pentru Dezvoltare Durabilă va avea loc în toamna aceasta la Johannesburg; am fost deja reprezentați la nu mai puțin de cinci întâlniri de consultații organizate de UNESCO în vederea pregătirii pentru Summit-ul Mondial pentru Societatea Informațională. Intenționăm să luăm parte la trei întâlniri ale Comitetului de Pregătire și la cele două summit-uri de la Geneva din 2003 și Tunis din 2005.

M-am gândit că este important a vă reaminti că o bună parte a eforturilor noastre a fost dedicată acestor activități. Lucrul acesta nu se vede întotdeauna din exterior, dar este rolul nostru, pentru că nimeni altcineva nu poate reprezenta profesia noastră în aceste foruri. În cursul anului, un mare număr de bibliotecari au reprezentat, cu diferite prilejuri, comunitatea lor profesională în numele IFLA la întâlniri ale organismelor naționale și internaționale.

Această lucrare cere curaj, tenacitate și uneori chiar obstinație, dar este spre binele tuturor, și IFLA își îndeplinește obligațiile în acest domeniu. Nu ne limităm numai la a da bani (prea puțini bani) secțiunilor de lucru, a găsi gazde și locuri de întâlnire pentru activitățile noastre de bază sau de a organiza o conferință anuală. Gama activităților noastre este mult mai mare, și eu am dorit să vă informez despre acestea. Doresc, de asemenea, să folosesc această ocazie pentru a mulțumi EBLIDA, asociația europeană care

reprezintă bibliotecile, acreditată la Uniunea Europeană și care face, la nivel european, aceeași muncă pe care încercăm s-o facem noi la nivel internațional.

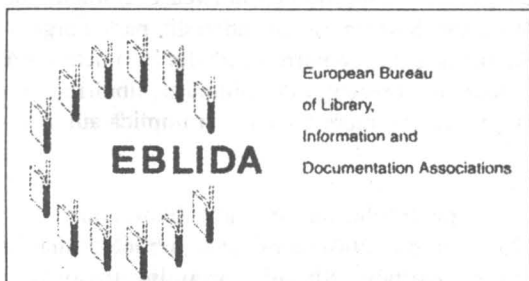
Împreună putem face ca vocea noastră să fie auzită. EBLIDA și-a sărbătorit în acest an cea de-a zecea aniversare și am avut plăcerea de a-i întâlni pe membrii ei și de a le spune cât de dornici suntem să lucrăm împreună pentru binele comunității.

Vorbind de aniversări, anul acesta sărbătorim, după cum știți, cea de-a 75-a aniversare IFLA. A fost un drum lung de parcurs și a fost o demonstrație a calității profesiei noastre, care a reușit să treacă de la epoca tiparului, de la materialele manuale (sau în cel mai bun caz scrise la mașină) la epoca informaticii și a rețelelor – la virtual. Când mă gândesc că unele persoane nutresc ideea că bibliotecarii sunt

conformiști, demodați în metodele lor, "prăfuiți" dacă doriți, etichetați în diferite limbi ca "moli de cărți" sau ca "șoareci de bibliotecă", doresc să le demonstrez că puține alte profesii au reușit să-și însușească noile tehnologii așa cum am făcut noi, să reușească să se adapteze așa de eficient, să utilizeze așa de bine progresul tehnic pentru a crea produse, formate și standarde care revoluționează profesia și serviciile pe care le oferă utilizatorilor. Aceasta este de bun augur pentru anii ce vor veni – să așteptăm întâlnirea de peste 25 de ani când vom sărbători centenarul IFLA!

(Din "IFLA Monitor", 2002)

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

Întâlnirea anuală a Consiliului EBLIDA

Haga – mai 2002

Rapoarte pe țări

IRLANDA

Liam Ronayne, Asociația Bibliotecilor din Irlanda

Bibliotecile publice pe postul național de radio

Postul național de radio și televiziune al Irlandei, Radio Telefis Éireann, transmite în prezent o serie de 14 programe despre serviciile bibliotecilor publice, despre istoricul acestora, dezvoltările actuale și potențialul viitor. Seria de programe marchează și centenarul primei biblioteci situate într-o clădire Carnegie din Irlanda.

Programe de cercetare

Agenția de stat specializată în promovarea serviciilor bibliotecilor publice a elaborat un program de cercetare prin care, pe baza unui fond total de 127.000 euro anual, va oferi subvenții consiliilor locale care doresc să inițieze proiecte de cercetare referitoare la serviciile bibliotecilor publice. Temele acestor proiecte pot viza orice aspect considerat important la nivel local, dar comisia de evaluare a proiectelor va avea votul final. Primul apel pentru propuneri s-a încheiat la 5 aprilie 2002.

Promovarea bibliotecilor școlare

Departamentele de Educație și Știință și de Administrație locală și Mediu din Irlanda colaborează în promovarea bibliotecilor școlare și a bibliotecilor publice. În curând va fi publicat un raport despre viitorul bibliotecilor școlare, elaborat de specialiști din ambele departamente.

În luna februarie a acestui an cele două departamente au lansat un program de susținere a bibliotecilor școlare. Fiecare elev de școală primară din Irlanda a primit un formular de înscriere la bibliotecă. Această acțiune a avut deja un impact considerabil asupra gradului de utilizare a bibliotecilor.

ITALIA

Anna Maria Mandillo, Asociația Bibliotecilor Italiene

Scena bibliotecilor italiene poate fi descrisă ca fiind plină de lumini și umbre. Noi biblioteci sunt în construcție, legi noi urmează să fie aprobate în Parlament, dar, în același timp, politica noului guvern este orientată spre reducerea fondurilor culturale. În prezent, reducerile în domeniul bibliotecilor și al arhivelor sunt de la 5% la 25% (mai ales pentru arhive).

Un nou proiect al legii depozitului legal se discută în Parlament. Actuala lege datează din 1939 și este puternic marcată de climatul politic al timpului (controlul editorilor și al publicațiilor). În plus, ea nu răspunde cerințelor prezente ale activității editoriale; mai precis, ea nu reglementează noile media sau diferitele tipuri de materiale imprimare.

În prezent, în nordul Italiei, se desfășoară unele proiecte interesante pentru biblioteci. În Milano, o nouă bibliotecă europeană (BEIC) va fi specializată pe aspecte de cultură europeană. În Turin este proiectată o nouă clădire pentru biblioteca publică locală. De fapt, arhitectura bibliotecilor va fi una din principalele teme de discuție la Congresul anual al Asociației Bibliotecilor Italiene (AIB). Asociația, care este implicată în proiectul "@your library", a lansat recent, în colaborare cu Asociația Pediatrilor Italiene, un nou program național pentru copii, "Nati per leggere" (Născuți pentru a citi), care constă în dezvoltarea unor noi metodologii și activități în stimularea interesului copiilor pentru cărți și lectură.

AIB urmărește să coopereze cu Ministerul Culturii (Managementul General al Bibliotecilor) în elaborarea unui proiect de lege privind serviciile bibliotecilor, ca sisteme naționale de colecții și servicii. Scopul acestui proiect îl reprezintă recunoașterea rolului bibliotecilor drept un cadru fundamental de servicii în educație, cercetare și referințe

generale, precum și pentru stabilirea regulilor generale și a standardelor internaționale.

LITUANIA

Elena Maceviciute,

Asociația Bibliotecarilor Lituanieni

Consortiul lituanian al bibliotecilor de cercetare pentru licența resurselor electronice

Hotărârea guvernamentală privind suma taxelor care trebuie plătite pentru împrumutul public și reproducere a intrat în vigoare la 1 iulie 2002.

A cincea întâlnire a Asociației Bibliotecarilor Lituanieni

În zilele de 31 ianuarie – 1 februarie 2002 a avut loc Conferința internațională "Biblioteca este o lume", organizată de Facultatea de Comunicații a Universității din Vilnius și Asociația Bibliotecarilor Lituanieni, care a marcat 90 de ani de la nașterea profesorului Levas Vladimirovas (1912 – 1999), renumit bibliotecar și cercetător.

Lituania a fost invitată de onoare la Târgul de Carte de la Frankfurt, ediția 2002.

Prima librărie Internet a început să vândă cărți din Lituania. În februarie 2001 a fost lansat primul website al unei organizații non-profit a iubitorilor de carte, care publică recenzii de carte ale cititorilor.

OLANDA

Marian Koren, NBLC

O nouă structură a bibliotecilor

În martie 2000, un grup de coordonare în restructurarea serviciilor bibliotecilor publice a prezentat Ministerului Culturii raportul "Porți deschise spre cunoaștere", pe baza îndrumărilor Consiliului Cultural și după consultarea cu NBLC și cu autoritățile administrative. A fost propusă o nouă structură a bibliotecilor cuprinzând "biblioteci de bază" (comunități de 35 – 80.000 de locuitori), care necesită biblioteci mai mici pentru a fuziona într-o structură mai mare.

În 20 decembrie 2001 a fost semnat un acord între nivelele guvernamentale (municipalități, provincii și guvernul național) care trebuie să-și coordoneze politicile în domeniu. A fost înființat un nou grup guvernamental consultativ pentru biblioteci din care face parte și NBLC.

În 10 aprilie 2002 a avut loc prima întâlnire națională. Secretarul de stat din Ministerul Culturii și-a prezentat mesajul în fața Parlamentului, vorbind despre rolul și structura serviciilor bibliotecilor. Participanții au analizat efectele și consecințele intrării în funcțiune a noii structuri.

Promovarea cărții

Aproximativ 40 de milioane de cărți se vând anual în Olanda, cu o cifră totală de afaceri de aproape 500 de milioane euro. Încă din 1930 editorii și librării olandezi au colaborat în activitatea de promovare a cărții; în 1983 această sarcină a fost preluată de CPNB (Promovarea Colectivă a Cărții Olandeze), o fundație înființată în Amsterdam de organisme specializate și care acoperă 90% din vânzările de carte prin librării. NBLC lucrează la elaborarea unei strategii de colaborare cu industria cărții. Ea a alocat din bugetul propriu resurse pentru materialele de promovare a lecturii ale

CPNB și a participat la acțiuni de promovare a cărții și lecturii. Totodată, CPNB susține anual o campanie de dezvoltare, vânzare și distribuire a unor materiale precum cărți, reviste, postere etc.

Campaniile CPNB cuprind cărți de ficțiune, cărți pentru copii, cărți polițiste, cărți de călătorie, ghiduri turistice. De asemenea, există campanii destinate copiilor de școală primară, copiilor între 12 – 16 ani și persoanelor care vizitează ocazional librăriile. Fiecare campanie este completată de o publicitate intensă, gratuită. Cele mai importante campanii sunt susținute de publicitate prin radio și televiziune.

"Săptămâna cărții" este un alt eveniment promoțional, organizat timp de 10 zile în luna martie. Lansat în anul 1932, acest eveniment urmărește să atragă atenția publicului asupra bogăției de cărți disponibile în librării în tot restul anului. În acest scop, CPNB caută să obțină o reflectare maximă în media chiar înainte de deschiderea evenimentului, iar cumpărătorii cărților primesc un cadou din partea organizatorilor. "Săptămâna cărții pentru copii" din luna octombrie este un alt eveniment prezentat de biblioteci, librării și editori, care înregistrează o mare audiență și implică autori renumiți.

Lansarea portalului național al bibliotecilor

Din 23 noiembrie 2001, biblioteca publică virtuală a Olandei este o realitate. Site-ul portalului național – www.bibliotheek.nl, o inițiativă comună a bibliotecilor publice olandeze, și-a deschis porțile. Biblioteca virtuală colectează cunoștințele și informațiile provenite din toate bibliotecile și poate fi accesată de la domiciliu sau din bibliotecă. Site-ul oferă facilități și servicii pentru utilizatorii bibliotecii, profesori și bibliotecari.

Un motor unic de căutare, Aquabrowser, caută deopotrivă simultan și cu termeni asociați. Sursele primare sunt evidența națională a titlurilor, surse educaționale, evidența jurnalelor și arhiva digitală a acestora, toate full-text. Site-ul a fost dezvoltat prin subvenții provenite de la diferite ministere, precum și prin Planul Național de Acțiune prin Magistrale Electronice (NAP) 1988 – 2000, cu 1,5 milioane de guldeni, pentru a garanta accesul public la Internet și la informațiile guvernamentale. Primăriile, provinciile și organizațiile bibliotecilor au contribuit, la rândul lor, la această nouă etapă, biblioteca de tip hibrid.

Acest nou concept include, de asemenea, un serviciu digital de referință și de informații (AI@din), care este dezvoltat de LAURENS, un centru de expertiză în domeniul tehnologiilor informaționale pentru bibliotecile publice, inițiat de NBLC. Ideea este aceea de a uni forțele inițiativelor locale și regionale într-o rețea de servicii oferind o gamă variată de facilități: de la auto-servicii până la asistență de specialitate în domeniul informațiilor. Elementul nou al proiectului îl reprezintă legătura directă cu portalul care este deținut de NBLC. O noutate este și strânsa cooperare cu Biblioteca Regală, care participă la grupul de referință și care dorește să facă parte din rețeaua de specialiști. În luna martie, NBLC și Biblioteca Regală au organizat un seminar de profil, în care au fost prezentate serviciile olandeze de referință și care a urmărit regruparea forțelor diferitelor tipuri de biblioteci în domeniul serviciilor digitale de referință.

SPANIA

Carmen Morlon, EBLIDA

Studiu despre bibliotecile publice spaniole

Ca urmare a propunerilor incluse în “Planul de susținere a lecturii” și în “Planul de promovare a bibliotecilor publice spaniole”, documente adoptate pentru anii 2000 – 2003, Fundația Germán Sánchez Ruipérez, din partea Ministerului Educației, Culturii și Sportului, a publicat în 2001 studiul “Bibliotecile publice din Spania”. Acesta cuprinde date statistice despre bibliotecile publice, date despre legislația diferitelor Comunități Autonome, despre tehnologiile informaționale, sistemele și rețelele bibliotecilor publice, noi utilizatori și noi servicii.

Bibliotecile publice și Societatea informațională

În 2001 a fost lansat un plan de automatizare a bibliotecilor, integrat în serviciile bibliotecii din Burgos.

În La Rioja a fost inițiat proiectul SIBLA (Sistemul de Biblioteci Computerizate din La Rioja) pentru crearea unei rețele de biblioteci automatizate.

În ultimii cinci ani, Bibliotecile Publice de Stat (BPE) au oferit utilizatorilor acces gratuit la Internet (28 din cele 52 de biblioteci publice de stat au adoptat acest serviciu în 2001).

“Întrebă și bibliotecile răspund”

Administрат în comun de bibliotecile diferitelor Comunități Autonome și coordonat de Ministerul Educației, Culturii și Sportului, proiectul “Întrebă și bibliotecile răspund” a urmărit dezvoltarea unui serviciu public de informații prin Internet via email și website. Obiectivul proiectului a fost acela de a promova rolul activ al bibliotecilor publice în societatea informațională, ca centre de informații, accesibile tuturor și bazate pe colecții de referință.

Cooperare între Ministerul Educației și Culturii și Comunitățile Autonome

Există mai multe grupuri de lucru stabilite de reprezentanți ai Ministerului Educației, Culturii și Sportului și ai Comu-

nităților Autonome și care acoperă următoarele zone: statistică, serviciul de achiziție a documentelor, bibliobuze, catalogul colectiv al periodicelor spaniole, digitalizare și microfilmare, principii directe privind serviciile bibliotecilor publice, serviciile bibliotecilor municipale, catalogarea manuscriselor și crearea bibliografiei spaniole pentru documentele audiovizuale.

MAREA BRITANIE

Sue Brown, Institutul de Biblioteconomie și Științe Informaționale (CILIP)

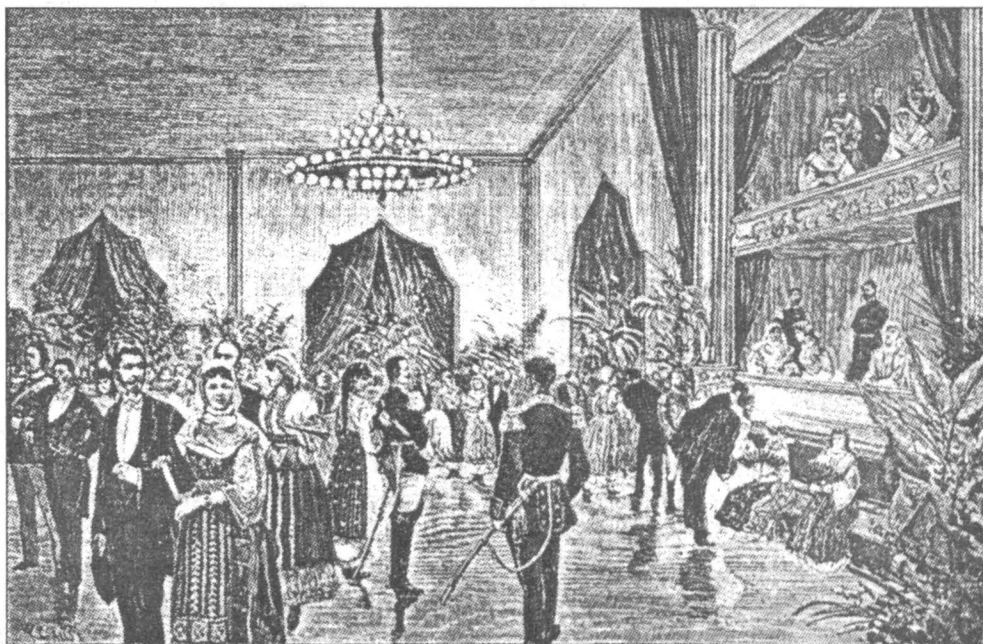
CILIP s-a constituit ca urmare a fuzionării Asociației Bibliotecilor cu Institutul de Științe Informaționale. Noua organizație a luat ființă în mod oficial la 1 aprilie 2002 iar website-ul www.cilip.org.uk este programat pentru dezvoltare și extindere în următorii trei ani. CILIP editează revista “Update”.

Inițiative

- **Bibliotecile și educația permanentă:** rolul bibliotecilor și al sectorului de informații în educația permanentă.
- **Conferința IFLA 2002:** “Biblioteci pentru viață: democrație, diversitate, distribuție”, manifestare coordonată de CILIP, Glasgow, august 2002.
- **Politica națională în domeniul informației:** un grup consultativ al Asociației Bibliotecilor s-a întrunit în luna octombrie 2001 pentru a pune în discuție elaborarea unei politici naționale în domeniul informației.
- **Copyright:** dezbateri între universități și Agenția de licențe în domeniul copyright-ului cu privire la condițiile licenței copyright în învățământul superior.
- **Frontiere – Știința în biblioteci:** o campanie promoțională a Asociației Bibliotecilor de a folosi contextul favorabil al “Anului Științei” în elaborarea unei strategii naționale în domeniul educației.

(Sursă: EBLIDA)

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

Bal la Teatrul Național din București, cu ocazia vizitei arhiducelui Rudolf de Habsburg, 1884. Gravură de F. Schlegel

Achiziția gratuită în biblioteci

Liviu BUTUC

Conform “Normelor metodologice privind evidența, gestionarea și inventarierea documentelor specifice bibliotecilor publice” aprobate prin O.M.C. nr. 2062/9.06.2000, Art. 10 – (1) “Intrarea în gestiune a documentelor se poate produce în următoarele situații: prin achiziții, schimb interbibliotecar, **donatii**, constituirea depozitului legal național sau local, transfer, sub formă de rezultat al unor cercetări și activități proprii etc.”

“Regulamentul de organizare și funcționare a bibliotecilor școlare” aprobat prin ordinul Ministerului Învățământului nr. 6566/17.06.1994 precizează la articolul 19: “completarea fondului de publicații și alte categorii de documente se face în mod sistematic prin:

a) achiziții de cărți de la unitățile specializate în aprovizionarea, editarea sau vânzarea de carte (unitățile de difuzare a cărții, librării, edituri, anticariate etc.);

b) abonamente la publicațiile seriale (periodice);

c) transfer de publicații sau alte categorii de documente de la diferite instituții potrivit prevederilor legale în vigoare;

d) **donatii** de la instituții, asociații, fundații, de la persoane juridice sau persoane fizice;

e) schimb de publicații și alte categorii de documente, inclusiv de tipul audio, video sau software”.

La aceste forme de completare se adaugă căi complementare: copiere, microfșare, accesare de baze de date.

Privind cu atenție cele două articole, se constată că o modalitate principală de completare și dezvoltare a fondului de documente dintr-o bibliotecă o constituie **donatia**.

Delimitări conceptuale

Micul *Dicționar Enciclopedic* (București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978) definește donatia ca pe un “contract solemn prin care o persoană se obligă să transmită cu titlu gratuit, în principiu irevocabil, un bun al său altei persoane”. În literatura de specialitate donatia este explicitată ca “achiziție gratuită”, spre deosebire de achiziția oneroasă care presupune operația de cumpărare sau schimb de documente. (*Direcții și strategii de dezvoltare a colecțiilor în bibliotecile universitare*, Constanța, Ex Ponto, 2001).

Chiar dacă sunt ocazionale, donațiile reprezintă pentru biblioteci surse comode de completare (curentă și retrospectivă) a colecțiilor, deoarece nu implică obligații financiare.

Considerente istorice

De-a lungul istoriei bibliotecilor sunt consemnate nenumărate și fericite cazuri de donații.

Iată doar câteva exemple:

- mistuirea de către un incendiu accidental, în anul 47 î.Ch., a unei părți din celebra bibliotecă din Alexandria îl determină pe amoretatul Marc Antoniu să-i dăruiască iubitei sale Cleopatra – regina Egiptului – nu mai puțin de 200.000 de cărți din celebra bibliotecă adăpostită în sanctuarul Asklepeion din Pergam (orașul în care s-a inventat pergamentul – străbunicul hîrtiei – făcut din piei netăbăcite);

- marele filosof grec Platon (427 – 347 î.Ch.) a întemeiat la Atena școala numită “Academia” (c. 387 î.Ch.). Aceasta era un institut de înalte studii filosofice și matematice pe care l-a dotat cu manuscrise pitagoreiciene aduse din călătoriile sale;

- simbolul bibliocidului, Biblioteca din Alexandria, începută de Ptolemeu I (323 – 285 î.Ch.), va ajunge în final la un fond de circa 700.000 de documente, cele mai multe fiind donații și copii.

În Evul Mediu numeroase biblioteci ale universităților europene au fost întreținute și completate din donații de cărți și dispoziții testamentare în bani. De exemplu:

- la 1253, Universitatea din Paris este înzestrată cu biblioteca personală a lui Robert de Sorbon (1201 – 1274), teolog și faimos predicator, care va da și numele celebrei universități de astăzi, Sorbona;

- Humphrey, duce de Gloucester, cel mai faimos colecționar de cărți din Anglia secolului al XV-lea, și-a donat biblioteca Universității Oxford;

- Cosimo de Medici (1389 – 1464), recunoscut ca mare bancher și protector al literaturii și artelor, a donat o importantă colecție Mănăstirii San Marco, ce va deveni, sub numele de “Biblioteca Marciană”, prima bibliotecă publică italiană;

- Lorenzo de Medici (Magnificul, 1449 – 1492, din aceeași familie de conducători ai Florenței), a înzestrat orașul cu biblioteca “Laurenziană” (1471), care deținea peste 3.000 de manuscrise. (Vezi în acest sens: Albert Flocon, *Universul cărților*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976).

În istoria bibliotecilor românești practica donațiilor devine o obișnuință păstrată pînă în zilele noastre. Din multitudinea cazurilor, explicitate de Gheorghe Buluță în *Scurtă istorie a bibliotecilor din România*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 2000, am făcut o selecție aleatorie:

• Biblioteca Universitară din Iași este înființată în anul 1838 de Mihail Sturdza (Biblioteca Academiei Mihăilene), care a dăruit, în anul 1839, de ziua sa onomastică, 600 de volume ca fond inițial;

• Biblioteca Academiei, înființată la 6 august 1867, a pornit la drum cu semnificative donații făcute de Dionisio Romano, Al. Odobescu, V.A. Urechia, D.A. Sturdza, Mihail Kogălniceanu și Ion Ghica. Li se adaugă ulterior colecția episcopului Dionisie al Buzăului (6.000 volume), biblioteca mitropolitului Moldovei, Iosif Naniescu, numărând peste 8.000 de volume (1894), biblioteca episcopului Melchisedec etc.;

• V.A. Urechia (1834 – 1901), proprietarul unei impresionante biblioteci, va dona în anul 1890 circa 3.500 de volume liceului din Galați. Tot el se va îngriji ca biblioteca să se dezvolte și să devină publică;

• în Transilvania colecția contelui Samuel Teleky (1739 – 1822), formată din circa 40.000 de volume, va fi deschisă pentru public în anul 1802;

• conform dispozițiilor testamentare, biblioteca de circa 15.000 de volume a baronului Samuel Bruckenthal (1721 – 1803) va fi deschisă pentru public în anul 1817;

• “Asociația bibliotecilor publice cu caracter de stat”, înființată prin decret la 5 iulie 1919, condusă și coordonată de Nicolae Iorga, va colecta donații însumând 6.140 de volume și 500 reviste cu care va înzestra câteva zeci de biblioteci și societăți culturale din țară.

Demne de amintit sunt donațiile către Biblioteca Centrală Universitară din București – puternic afectată de un incendiu devastator în timpul evenimentelor din decembrie 1989, precum și colecțiile întregi de carte românească dăruite cu drag și spirit de solidaritate fraților de peste Prut. Întrerupem aici șirul exemplelor. Ele sunt atât de numeroase, încât s-ar putea scrie o adevărată istorie a bibliotecilor care s-au format și s-au dezvoltat prin donații.

Obiectul donațiilor

Donațiile pot fi făcute în:

a) documente cu caracter general (carte, periodice, hrisoave, hărți, cărți poștale, fotografii, ex-libris-uri etc.); acte diverse cu valoare documentară privind istoria locală; documente și obiecte care relevă viața și activitatea unui creator local (manuscrite, dactilograme [printuri], corespondență, fotografii, medalii, decorații, fonograme etc.);

b) piese muzeale și de ambient: mobilier, picturi, desene etc.

Donațiile din categoriile amintite mai sus se pot constitui în colecții separate sau în elemente constitutive ale “Centrului de Informare Comunitară”.

c) donații pecuniare – dirijate spre achiziția de carte sau de tehnologie informațională.

Donatorii

Donațiile pot fi făcute de:

a) persoane fizice (anonime, autori, descendenți ai acestora etc.);

b) persoane juridice (edituri, diverși furnizori, asociații culturale, organizații guvernamentale și nonguvernamentale, ambasade, alte instituții);

c) biblioteci destructurate.

Din punct de vedere al locului de proveniență a donatorului, donațiile pot fi: interne (donatorul provine din țară) și externe (donatorul provine din altă țară). Donațiile mai pot fi antume (în timpul vieții donatorului) ori postume (donații testamentare care se fac pe cale juridică prin legate testamentare). – Vezi în acest sens *Direcții și strategii de dezvoltare a colecțiilor în bibliotecile universitare*, pg. 82.

Criterii de selecție

Înainte de a explicita aceste criterii este necesar să subliniem că, de obicei, donatorul este cel care solicită efectuarea donației printr-o intervenție verbală ori o scrisoare de intenție. Deseori solicitarea este însoțită de o listă cu documentele care fac obiectul donației sau de o “chemare de vizionare” la domiciliu (atunci când este vorba de o colecție mare). Precizăm că politica referitoare la donații permite bibliotecarului specialist refuzul parțial sau total al donației, dar cu tact și sollicitudine. Excepție fac colecțiile unor mari personalități ale culturii și științei, care vor fi recepționate integral și respectate clauzele de donare sau dispozițiile testamentare. Mai adăugăm faptul că selecția trebuie făcută cu maxim de discernământ de un profesionist ori de o comisie de specialiști, mai ales atunci când avem de-a face cu o donație eclectică incluzând și obiecte de valoare.

1. Primul criteriu care determină confirmarea unei donații este valoarea informațională și de patrimoniu a componentelor acesteia.

2. Actualitatea și circulația informației (conținutul și utilitatea acestuia).

3. Valoarea documentului în raport cu profilul și specificul bibliotecii.

4. Relația cu colecția bibliotecii (completează, îmbogățește, duce la redundanță etc.).

5. Restricțiile impuse de lectură (solicitare frecventă sau episodică) ori de depozitare și conservare conform standardelor în vigoare.

6. Frecvența în bibliografii (cazul lucrărilor științifice).

7. Valoarea publicațiilor pentru stabilirea căreia se utilizează alte repere (ilustrațiile, elementele de cartografie, limba în care este scrisă, grafica etc.).

8. Notorietatea colecției și a donatorului (cazul autorilor în ale căror colecții putem găsi, pe lângă ma-

nuscrite, dactilograme, fonograme, corespondență, și cărți din biblioteca proprie cu autografe ori marginalii).

9. Valoarea de moștenire culturală locală.
10. Valoarea bibliofilă.
11. Suportul material pe care sunt editate.
12. Raritatea documentelor și, bineînțeles, vechimea lor.

Selecția trebuie să opereze cu discernământ în cazul unor documente restricționate de convențiile morale ori de inadecvarea cu realitățile social-politice (pornografie, ideologie nazistă, legionară etc.).

Și în cazul donațiilor trebuie aplicată metoda de selecție, a "plivirii" după criteriile integrității, esteticii și salubrității documentelor. Nu este de ignorat nici mediul de sănătate din care provine donația (pentru o eventuală dezinfectare). În situația în care oferta nu este acceptată, donatorul va fi îndreptat spre o altă bibliotecă, potențial interesată sau spre depozitul "morgă" (acolo unde există).

Intrarea donațiilor în inventarul bibliotecii

După finalizarea selecției urmează etapa de introducere a donației în gestiunea bibliotecii cu operațiile specifice. Când donația nu este testamentară, specialistul bibliotecar (comisia) încheie un proces verbal în trei exemplare cu donatorul, în care se stipulează și eventualele clauze (condiții de conservare, de comunicare, de reprografiere, drepturi de proprietate intelectuală, de

utilizare în alcătuirea altor produse culturale etc.). Acest proces verbal este însoțit de o anexă de tip listă cu componentele donației care să conțină: numărul curent, autor, titlu (denumirea obiectului), loc de apariție, editură, an, preț și observații privind natura documentului. Atât procesul verbal, cât și anexele trebuie semnate de donator și de primitor (bibliotecar, membrii comisiei).

Următoarea etapă este stabilirea valorii de inventar: reevaluarea prețurilor atunci când acestea sunt marcate pe documente. În cazul publicațiilor românești sau străine fără preț marcat, valoarea de inventar se stabilește în funcție de reglementările în vigoare și se marchează pe fiecare unitate bibliografică. În cazul documentelor vechi, cu valoare de patrimoniu, evaluarea trebuie făcută de anticariat ori de o comisie specială de evaluare.

După înregistrarea în evidențele contabile ale instituției, documentele donației urmează circuitul firesc al oricărui document de bibliotecă: catalogare – clasificare, aplicarea însemnelor de proprietate (stampila și numărul de inventar), plus o stampilă cu însemnele donatorului, înregistrarea în documentele de evidență gestionară, fișarea și intrarea în cataloage. În funcție de importanța ei, donația poate fi diseminată în colecția bibliotecii (fie în fondul de bază, fie în cel uzual) ori poate rămâne compactă într-un spațiu special amenajat, cu semnalarea la vedere a numelui donatorului. Din acest moment, donația devine bun public și se bucură de același regim ca și celelalte bunuri din bibliotecă.

Bucureștii la 1789. Vedere închipuită, dintr-o publicație a epocii

Corespondență din Franța

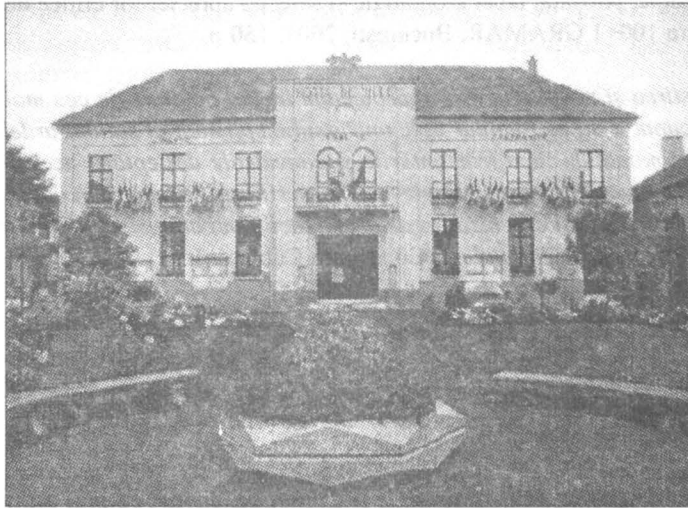
Traian Vuia – 130 de ani de la naștere

Pe data de 17 august 2002 s-au sărbătorit 130 de ani de la nașterea lui Traian Vuia. În ziua respectivă, ca român adevărat, deși sunt francez get-beget, m-am dus în pelerinaj la Montesson, unde a avut loc zborul istoric care, din păcate, nu este recunoscut cum s-ar cuveni în lume. Unii spun că francezul Clément Ader a fost primul care a zburat, la Gretz-Armainvilliers, în estul Parisului.

Nu este adevărat, pentru că o roată stătea pe pământ.

Alții, cei mai mulți acum, spun că frații Wright (au fost americani și Statele Unite se laudă cu o performanță falsă) au zburat: nu au zburat cu forța lor proprie, pentru că au fost captulați. Deci, Traian Vuia a fost primul, și faptul nu poate fi contestat. Sigur că nu a bătut un record: 12 metri e puțin, dar nu a fost cazul să atingă o distanță. Au fost martori totuși, mai ales un reporter de la renumitul ziar automobilistic "L'Auto" (actual "L'Équipe"), al cărui articol l-am citit și am văzut fotografia în ziarul original la Biblioteca Națională Franceză. Deci, este încă de lucru pentru a fi recunoscută performanța istorică a românului Traian Vuia la Montesson.

Alexandru Danielopol, fostul vice-președinte al comisiei istorice la "Aero-club de France", cea mai veche organizație aviatică mondială, a luptat o viață întreagă pentru această recunoaștere. Dar *Le Petit Larousse*, enciclopediile *Quid* sau *Universalis*, deși am intervenit,

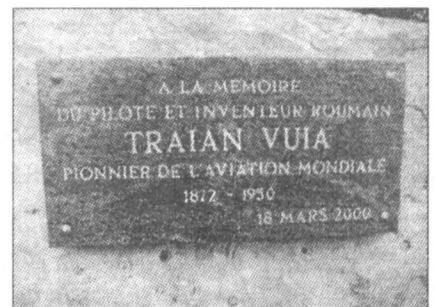
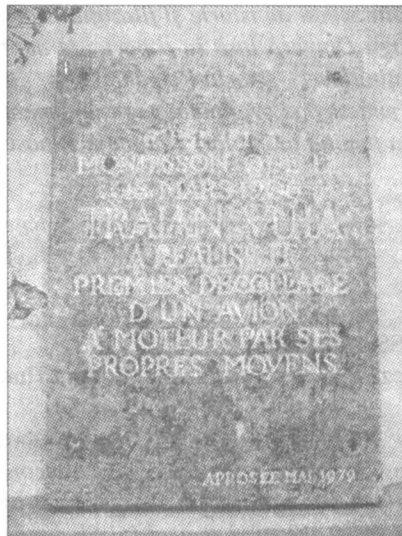
Primăria din Montesson

nu recunosc realitatea. Trebuie făcută o petiție în acest sens. După cum am zis la lansarea primei mele cărți, pe 15 noiembrie 2001, la ambasada română din Paris, am propus să fie emise de poșta franceză trei timbre cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la zborul istoric de la Montesson (un triptic pe o imagine în spate: avionul Vuia 1), deci un timbru cu Traian Vuia, unul cu Aurel Vlaicu și un altul cu Henri Coandă. Toți trei au zburat la Issy-les-Moulineaux, în sud-estul Parisului.

Totuși, este un om care a recunoscut actul istoric al bănățeanului Traian Vuia: prietenul meu Jean-François Bel, primar și consilier general la Montesson, cu o placă pusă la primărie în mai 1979 (de predecesorul său), după inițiativa lui Alexandru Danielopol (deși este, în principiu, interzis să se pună o placă străină pe o primărie din Franța) și cu inaugurarea pieței Traian Vuia în fața colegiului Pablo Picasso din oraș, la 18 martie 2000, piața numindu-se înaintea Piața Pablo Picasso (toate străzile din zonă poartă numele unor mari pictori, cum sunt Pablo Picasso, Alfred Sisley, Edgar Degas sau Vincent Van Gogh, între alții). Este un act de recunoaștere față de România și trebuie să-i mulțumim domnului primar.

Să trăiască Traian Vuia în istorie! La multe aniversări!

Jean-Yves CONRAD

"C'EST ICI À MONTESSON QUE LE 18 MARS 1906
TRAIAN VUIA A RÉALISÉ LE PREMIER DECOLLAGE
D'UN AVION À MOTEUR PAR SES PROPRES MOYENS".

Catalog

Ion AGÂRBICEANU, *Fefelega și alte povestiri fantastice*

Antologie, postfață, tabel cronologic și selecția aprecierilor critice de Constantin Cubleșan
Editura 100+1 GRAMAR, București, 2001, 160 p.

Povestirea și nuvela lui Ion Agârbiceanu includ paginile de cea mai densă proză din întreaga sa operă. Preocupat a da aici contur epic universului spiritual al satului ardelenesc de dinainte și de după primul război mondial, când frământările și convulsiile deșteptării acestuia la conștiința plenarei sale emancipări generează puternice drame morale, scriitorul se fixează în devenirea prozei românești ca unul dintre cei mai interesanți deschizători de drum, facilitând alături de Ioan Slavici consolidarea unei autentice și viguroase linii tradiționale... (Constantin Cubleșan)

Florin MANOLESCU, *Caragiale și Caragiale. Jocuri cu mai multe strategii*

Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Humanitas, București, 2002, 336 p.

E Anul Caragiale: 150 de ani de când nepotul plăcintarului se năștea în comuna Haimanale, și 90 de ani de când moștenitorul Momuloaiei murea, în exil voluntar, la Berlin. În inghesuiala comemorărilor, ni s-a părut că cel mai frumos omagiu pe care i l-am putea aduce ar fi să publicăm o carte despre el și epoca lui. Nu însă orice fel de carte, ci una pe care Nenea Iancu însuși s-o fi citit cu sufletul la gură și, de ce nu, cu zîmbetul pe buze.

Cartea lui Florin Manolescu, apărută într-o primă ediție acum aproape douăzeci de ani și epuizată în timp record, răspunde, credem, de minune acestui deziderat... (Humanitas)

Neagu DJUVARA, *O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri*

Ediția a IV-a revăzută, Editura Humanitas, București, 2002, 240 p.

Autor al unor erudite studii de istorie și filozofia istoriei apărute în Franța, premiat de Academia Franceză, profesorul Neagu Djuvara lasă la o parte de data aceasta tonul academic, pentru a povesti tinerilor – și celor mai puțin tineri – istoria României.

Cartea e o privire sintetică și originală asupra momentelor-cheie din trecutul nostru, fără tabuuri sau prejudecăți, scoțînd la lumină întâmplări mai puțin cunoscute, dar revelatoare. (Humanitas)

Anthony BURGESS, *Shakespeare*

Traducere din engleză de Sorana Corneanu, Editura Humanitas, București, 2002, 280 p.

Faima lui Anthony Burgess se leagă mai ales de Portocala mecanică, roman după care Stanley Kubrick a făcut în 1971 un film de mare succes. Același nonconformism și aceeași imaginație din romanele, poeziile și piesele lui Burgess se regăsesc în Shakespeare, care n-are nimic comun cu mulțimea monografiilor scrise pe acest subiect. Viața și teatrul lui Shakespeare sint puse în scenă cu aspect lingvistic joycean, cu o pasiune și o înțelegere a actului creator la care doar un scriitor pur singe poate ajunge. Shakespeare este spectacolul plin de umor, poezie și fantezie al epocii elisabetane. (Humanitas)

Carlos FUENTES, *Instinctul lui Inez*

Traducere din spaniolă de Cornelia Rădulescu, Editura Humanitas, București, 2002, 208 p.

Călători în timp, o femeie și un bărbat. Muzica e cea care îi apropie, cea care îi ajută să se întâlnească din când în când, să se recunoască întotdeauna. Iubesc muzica, se iubesc. Aplauze, săli pline. El, Gabriel Atlan-Ferrara, dirijorul, ea, Inez, vocea. Bagheta lui și cântecul ei sînt magice: supun timpul. Muzica e viață, istorie, poveste: naștere, moarte, război, cruzime, ură, extaz, liniște, țipăt, vrajă, dorință, promisiune, damnațiune și mîntuire. (Humanitas)

Johan HUIZINGA, *Amurgul Evului Mediu*. Studiu despre formele de viață și de gândire din secolele al XIV-lea și al XV-lea în Franța și Țările de Jos

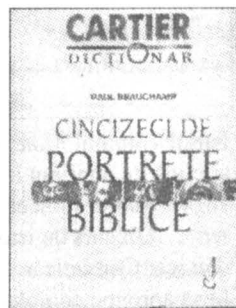
Traducere din olandeză de H. R. Radian, Editura Humanitas, București, 2002, 488 p.

În bună tradiție a vechilor maeștri olandezi, Johan Huizinga construiește imaginea unei lumi surprinzînd gesturile expresive și detaliile care-i dau culoare – iar imaginea capătă, cu fiecare pagină, pregnanță și naturalețe. Acesta e, poate, motivul pentru care Amurgul Evului Mediu (prima ediție – 1919) a devenit una dintre cele mai celebre lucrări de istoria culturii. Subintitulată Studiu despre formele de viață și de gândire din secolele al XIV-lea și al XV-lea în Franța și Țările de Jos, cartea lui Huizinga privește epoca de sfîrșit a Evului Mediu în planul sacralului, dar și în cel profan, în imaginar și în real, în viața practică și în idealul cavaleresc ajuns la ora cîmpingului. (Humanitas)

Paul BEAUCHAMP, *Cincizeci de portrete biblice*

Traducere din limba franceză de Claudiu Constantinescu, Editura Cartier, București/Chișinău, 2001, 368 p.

“Cum ar putea fi evocată istoria biblicului Israel, cea care precede venirea lui Hristos? Propunerea unei serii de cincizeci de «portrete» mi s-a părut a fi modalitatea cea mai vie de a o rezuma, fără a lăsa lacune prea mari”.

Într-adevăr, Paul Beauchamp povestește aici istoria biblică, “istoria sfîntă”, prin marile și mai puțin marile ei figuri, deopotrivă diferite și solidare. “Întreaga istorie reîncepe cu fiecare dintre ele”, dar altfel și într-un chip nou, fiecare reîndreptîndu-se totodată către textul Scripturii... (Cartier)

S. GOLDENBERG, S. BELU, *Epoca marilor descoperiri geografice*

Ediția a II-a revăzută, Editura Humanitas, București, 2002, 400 p.

Secolele XV – XVI aduc nu numai îmbogățirea cunoștințelor geografice, hărți care încep să deseneze contururile unor noi lumi, ci și o schimbare radicală în imaginarul colectiv al Occidentului: surprinzător și fascinant, exoticul intră în scenă, deschizînd drum timpurilor moderne. Este momentul cînd are loc o explozie de informații în științele naturii, în etnografie, lingvistică, farmacologie, medicină sau mineralogie. Epoca marilor descoperiri geografice e cartea unei aventuri a cunoașterii în care analiza istorică temeinică se întâlnește cu povestea vieților exploratorilor (Vasco da Gama, Columb, Magellan), deveniți eroi în romanul unei perioade de eferescență care a lăsat urme inconfundabile în cultură și care continuă să ne incite. (Humanitas)

NOTĂ: Cărți achiziționate de Serviciul Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

Agenda culturală

Fereastră spre Japonia

La sediul central al Bibliotecii Metropolitane București a avut loc, vineri, 30 august a.c., ceremonia de predare de către Ambasada Japoniei la București a echipamentelor destinate constituirii Centrului de informare "Fereastră spre Japonia".

Centrul are drept scop promovarea culturii și civilizației japoneze pentru membrii comunității bucureștene, care vor avea acces prin intermediul Internetului, al materialelor video, al cărților și DVD-urilor la o gamă largă de informații.

Grantul acordat instituției noastre, în valoare de 93.255 \$, face parte din programele de cooperare culturală dintre cele două țări.

Trebuie subliniat faptul că evenimentul s-a înscris în seria manifestărilor dedicate împlinirii a 100 de ani de la primele contacte diplomatice dintre România și Japonia.

La manifestare au luat parte: Hidekata Mitsuhashi, Ambasadorul Japoniei la București, Florin Rotaru, Secretar de Stat în Ministerul Culturii și Cultelor, Viorel Grecu, Director în Ministerul Afacerilor Externe și Rodica Cosmaciuc, Director adjunct al Bibliotecii Metropolitane București.

Horia FRUNZĂ

Kitagawa Kikumaro –
Două frumuseți, 1830

Ziua Bucureștilor 2002

20 septembrie se constituie în fiecare an în aniversarea Cetății de Scaun a tuturor românilor: Bucureștii.

Într-o vreme în care prea puțină lume își amintește acest lucru și încă mai puțină îl sărbătorește, Biblioteca Metropolitană, prin Serviciul de Memorie Comunitară „Nicolae Iorga”, și Muzeul Municipal de Istorie au făcut un act de onoare din a celebra evenimentul prin manifestări specifice, caracterizate de o înaltă ținută științifică și elemente de noutate și interes.

Palatul Șuțu s-a dovedit și de această dată o gazdă primitoare, simpozionul aniversar desfășurându-se în sala de conferințe a acestui for de cultură.

La manifestare a fost prezentă d-na Rodica Cosmaciuc, director adjunct al Bibliotecii Metropolitane București.

Sesiunea de comunicări, reunite sub titlul „București – Mărturii de identitate comunitară”, a fost deschisă de dl. Ionel Ioniță, director al Muzeului Municipal, care a urat bun venit participanților și a

lansat volumul *Materiale de istorie și muzeografie – București*, vol. 16, care strânge între copertile sale munca asiduă, pasionată și plină de conținut a colectivului de muzeografi și cercetători bucureșteni.

Paleta subiectelor prezentate a fost foarte diversă, atingând dimensiunile unui adevărat curs de istorie bucureșteană.

Un curs de istorie a și fost, prezența d-lui prof. dr. Paul Cernovodeanu conferind de la început manifestării dimensiuni academice. Comunicarea domniei sale, *Reconstrucția trecutului orașului București* a fost interesantă atât prin prisma temei alese – lipsa aproape completă a unei iconografii bucureștene până în secolul al XVIII-lea – cât și prin maniera incitantă de prezentare.

Nivelul înalt al manifestării a fost accentuat de comunicarea d-lui conf. univ. dr. Panait I. Panait, *Vlad Țepeș – un principe al creștinătății europene*. În alocuțiunea sa, distinsul profesor a ținut să reamintească motivele pentru care Țepeș este un adevărat principe creștin și să vorbească despre adevăratele rădăcini ale supranumelui de „Dracula”, o onoare, și nu o blasfemie ca în prezent.

Prezența Bisericii Naționale Ortodoxe a fost punctată prin comunicarea ieromonahului Mihail Stanciu de la Mănăstirea Antim care, vorbind despre activitatea creatoare brâncovenească, a vizat înfrumusețarea spirituală și arhitectonică a Cetății de Scaun.

Mediul tolerant și dornic de învățătură al Bucureștilor a fost evidențiat de d-na Mariana Linaru (Comunitatea Italiană din România), cu o evocare a arhitectului Romano de Simon, precum și de d-nii Ion Șerbănescu (Federația Comunităților Evreiești din România) și Gheorghe Ronkov (Comunitatea „Bratstvo” a Bulgarilor din România) care au vorbit despre școlile comunităților bucureștene.

Caragiale și Bucureștii, comunicare susținută de d-na Mariana Jaklovszky, s-a concretizat, de fapt, într-o dublă celebrare: cea a Marelui București și cea a Marelui Caragiale (în anul căruia ne aflăm), realizându-se o simbioză a celor două aniversări.

Întoarcerea la prezent a fost făcută de d-na Ana Maria Orășanu, coordonator al Serviciului Memorie Comunitară, care în expunerea sa a evocat câteva personalități ce au influențat dezvoltarea arhitecturală și culturală a Bucureștilor.

Un cuvânt special de mulțumire trebuie adresat d-lui Octavian Vinereanu, patronul Impaler Club, sponsorul unic al manifestării.

Florin PREDA

Calendar

septembrie 2002

- ◆ septembrie 1712. 290 de ani de la moartea lui **Neculai Costin**, cronicar și logofăt (1660 – sept. 1712)
- ◆ 1 septembrie 1847. 155 de ani de la nașterea lui **Simion Florea Marian**, folclorist (1 sept. 1847 – 11 apr. 1907)
- ◆ 1 septembrie 1912. 90 de ani de la proiecția publică, în sala Eforie din București, a primului film românesc, "**Independența României**", în regia lui Grigore Brezeanu
- ◆ 2 septembrie 1652. 350 de ani de la moartea lui **Giuseppe (José) de Ribera**, pictor și gravor spaniol (17 feb. 1591 – 2 sept. 1652)
- ◆ 2 septembrie 1852. 150 de ani de la nașterea lui **Paul Bourget**, poet, prozator, eseist și critic literar francez (2 sept. 1852 – 25 dec. 1935)
- ◆ 2 septembrie 1952. 50 de ani de la moartea lui **Corneliu Moldovanu**, poet și traducător (15 aug. 1883 – 2 sept. 1952)
- ◆ 2 septembrie 1962. 40 de ani de la moartea lui **Edward Estlin Cummings**, poet, prozator, dramaturg, pictor, publicist și profesor de sociologie și științe politice la Harvard (14 oct. 1894 – 2 sept. 1962)
- ◆ 3 septembrie 1887. 115 ani de la moartea lui **Timotei Cipariu** (21 feb. 1805 – 3 sept. 1887)
- ◆ 3 septembrie 1942. 60 de ani de la nașterea lui **Mihai Cimpoi**, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova
- ◆ 4 septembrie 1892. 110 ani de la nașterea lui **Darius Milhaud**, compozitor francez (4 sept. 1892 – 22 iun. 1974)
- ◆ 4 septembrie 1907. 95 de ani de la moartea lui **Edvard Grieg**, compozitor, pianist și dirijor norvegian, întemeietorul școlii muzicale norvegice (15 iun. 1843 – 4 sept. 1907)
- ◆ 5 septembrie 1817. 185 de ani de la nașterea lui **Aleksei Tolstoi** (5 sept. 1817 – 10 oct. 1875)
- ◆ 5 septembrie 1857. 145 de ani de la moartea lui **Auguste Comte**, filosof și sociolog francez (19 ian. 1798 – 5 sept. 1857)
- ◆ 6 septembrie 1817. 185 de ani de la nașterea lui **Mihail Kogălniceanu** (6 sept. 1817 – 20 iun. 1891)
- ◆ 7 septembrie 1707. 295 de ani de la nașterea lui **Georges Louis Leclerc de Buffon**, naturalist și scriitor francez (7 sept. 1707 – 16 apr. 1788)
- ◆ 7 septembrie 1902. 100 de ani de la nașterea lui **Șerban Cioculescu**, istoric și critic literar (7 sept. 1902 – 25 iun. 1988)
- ◆ 8 septembrie 1767. 235 de ani de la nașterea lui **August Wilhelm Schlegel**, eseist, lingvist și critic literar german (8 sept. 1767 – 12 mai 1845)
- ◆ 8 septembrie 1932. 70 de ani de la nașterea lui **Marius Sala**, lingvist, membru corespondent al Academiei Române
- ◆ 8 sept. 1937. 65 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Vlăduțescu**, filosof, membru corespondent al Academiei Române
- ◆ 9 septembrie 1737. 265 de ani de la nașterea lui **Luigi Galvani**, fizician și medic italian (9 sept. 1737 – 4 dec. 1798)
- ◆ 9 septembrie 1912. 90 de ani de la nașterea lui **Horia Stamatu**, poet, prozator, eseist și ziarist (9 sept. 1912 – 8 iul. 1989)
- ◆ 10 septembrie 1872. 130 de ani de la moartea lui **Avram Iancu**, conducător al Revoluției române de la 1848 din Transilvania (1824 – 10 sept. 1872)
- ◆ 10 septembrie 1897. 105 ani de la nașterea lui **Georges Bataille**, poet, romancier, filosof și bibliotecar francez (10 sept. 1897 – 8 iul. 1962)
- ◆ 10 septembrie 1932. 70 de ani de la moartea lui **Alfred Moșoiu**, ziarist, magistrat și dramaturg (8 oct. 1890 – 10 sept. 1932)
- ◆ 12 septembrie 1882. 120 de ani de la nașterea lui **Ion Agârbiceanu** (12 sept. 1882 – 28 mai 1963)
- ◆ 12 septembrie 1887. 115 ani de la nașterea lui **George Georgescu**, dirijor (12 sept. 1887 – 1 sept. 1964)
- ◆ 12 septembrie 1922. 80 de ani de la nașterea lui **Ion Murariu**, pictor
- ◆ 13 septembrie 1592. 410 ani de la moartea lui **Michel de Montaigne**, scriitor și filosof francez (28 feb. 1533 – 13 sept. 1592)
- ◆ 13 septembrie 1872. 130 de ani de la moartea lui **Ludwig Feuer-**

- bach**, filosof german (28 iul. 1804 – 13 sept. 1872)
- ◆ 13 septembrie 1922. 80 de ani de la nașterea lui **Sergiu Al-George**, orientalist, eseist și traducător (13 sept. 1922 – 9 nov. 1981)
- ◆ 14 septembrie 1817. 185 de ani de la nașterea lui **Theodor Storm**, scriitor german (14 sept. 1817 – 4 iul. 1888)
- ◆ 14 septembrie 1887. 115 ani de la nașterea lui **George Breazu**, muzicolog, folclorist și profesor universitar, unul dintre întemeietorii istoriografiei muzicale românești (14 sept. 1887 – 3 aug. 1961)
- ◆ 14 septembrie 1887. 115 ani de la moartea lui **Gheorghe Scheletti**, compozitor (5 mai 1836 – 14 sept. 1887)
- ◆ 14 septembrie 1887. 115 ani de la nașterea lui **Simion Stoilow**, matematician (14 sept. 1887 – 4 apr. 1961)
- ◆ 16 septembrie 1887. 115 ani de la nașterea lui **Jean Arp**, pictor și sculptor francez (16 sept. 1887 – 7 iun. 1966)
- ◆ 16 septembrie 1902. 100 de ani de la moartea lui **Iosif Ivanovici**, compozitor (1845 – 16 sept. 1902)
- ◆ 16 septembrie 1977. 25 de ani de la moartea **Marie Callas**, soprână (2 dec. 1923 – 16 sept. 1977)
- ◆ 20 septembrie. **Ziua Bucureștilor**
- ◆ 21 septembrie 1792. 210 ani de la nașterea lui **Johann Peter Eckermann**, scriitor și editor german (21 sept. 1792 – 3 dec. 1854)
- ◆ 21 septembrie 1832. 170 de ani de la moartea lui **Walter Scott**, scriitor scoțian (15 aug. 1771 – 21 sept. 1832)
- ◆ 25 septembrie 1877. 125 de ani de la nașterea lui **Alfred Cortot**, pedagog, pianist și dirijor francez (25 sept. 1877 – 15 iun. 1962)
- ◆ 25 septembrie 1897. 105 ani de la nașterea lui **William Faulkner**, scriitor american, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1949 (25 sept. 1897 – 6 iul. 1962)
- ◆ 26 septembrie 1907. 95 de ani de la nașterea lui **Dan Botta**, poet și eseist (26 sept. 1907 – 13 ian. 1958)
- ◆ 26 septembrie 1932. 70 de ani de la nașterea lui **Ștefan Oprea**, scriitor, publicist, critic de teatru și film
- ◆ 27 septembrie 1627. 375 de ani de la nașterea lui **Jacques-Bénigne Bossuet**, scriitor, orator și prelat francez (27 sept. 1627 – 12 apr. 1704)
- ◆ 27 septembrie 1832. 170 de ani de la moartea lui **Karl Christian Friedrich Krause**, filosof german (6 mai 1781 – 27 sept. 1832)
- ◆ 28 septembrie 1547. 455 de ani de la nașterea lui **Mateo Alemán**, scriitor spaniol (28 sept. 1547 – 1614)
- ◆ 28 septembrie 1882. 120 de ani de la nașterea lui **Vasile Pârvan**, istoric și arheolog, membru al Academiei Române (28 sept. 1882 – 26 iun. 1927)
- ◆ 28 septembrie 1902. 100 de ani de la moartea lui **Émile Zola**, scriitor francez (2 apr. 1840 – 28 sept. 1902)
- ◆ 29 septembrie 1812. 190 de ani de la nașterea lui **Eudoxiu Hurmuzaki**, jurist, arhivar, istoric (29 sept. 1812 – 10 feb. 1874)
- ◆ 30 septembrie 1882. 120 de ani de la nașterea lui **Constantin Brătescu**, geograf (30 sept. 1882 – 23 oct. 1945)
- ◆ 30 septembrie 1882. 120 de ani de la nașterea lui **Hans Geiger**, fizician (30 sept. 1882 – 24 sept. 1945)
- ◆ 30 septembrie 1892. 110 ani de la nașterea lui **Marin H. Georgescu**, pictor și sculptor (30 sept. 1892 – 14 dec. 1932)
- ◆ 30 septembrie 1912. 90 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Pârvan**, sculptor

NOTĂ: Rubrică realizată de Serviciul Bibliografic al Bibliotecii Metropolitane București

Contents

Ion Heliade Rădulescu Bicentenary	
From Correspondence	2
UNESCO Anniversary	
Ion Luca Caragiale – 150	
<i>Ion LUCIAN</i> – Caragiale and the Artists – Acting Models	5
<i>Ana Maria ORĂȘANU</i> – Old Bucharest Buildings – Remember Nicolae Bălcescu	7
<i>Florin PREDĂ</i> – Old Bucharest Printing Houses	9
Patrimony	13
Émile Zola Centenary	14
Șerban Cioculescu Centenary	16
<i>Alexandru-Cristian MILOȘ</i> – 50	18
<i>Constantin MĂLINAȘ</i> – The Oradea “Gheorghe Șincai” County Library (II)	20
Order for the Establishment of Library National Commission	26
68th IFLA General Conference and Council, Glasgow, August 2002	27
EBLIDA Annual Council Meeting, The Hague, May 2002. Country Reports	29
<i>Liviu BUTUC</i> – The Free Acquisition in Library	32
Letter from France	
<i>Jean-Yves CONRAD</i> – Traian Vuia – 130 Years from Birth	35
Catalogue	36
“Window to Japan” – Information Centre of Bucharest Metropolitan Library	38
The 2002 Bucharest Anniversary	38
Calendar	39

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4

sector 1, cod poștal 79711

Tel/Fax: 211.36.25; 212.83.11

E-mail: abidob1@fx.ro

ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU

Director artistic: Mircea DUMITRESCU

Redactor șef: Ion HOREA

Secretar de redacție și Culegere text: Iulia MACARIE

Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI
Marian TĂNASE

CUPON

ABONAMENT LA

“BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR”

Numele

Prenumele

Adresa

Cod..... Telefon.....

Solicit abonarea la revista “Biblioteca Bucureștilor” pe o perioadă de luni.

Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 79711.

Anexez chitanța de plată a sumei de lei în contul dvs.

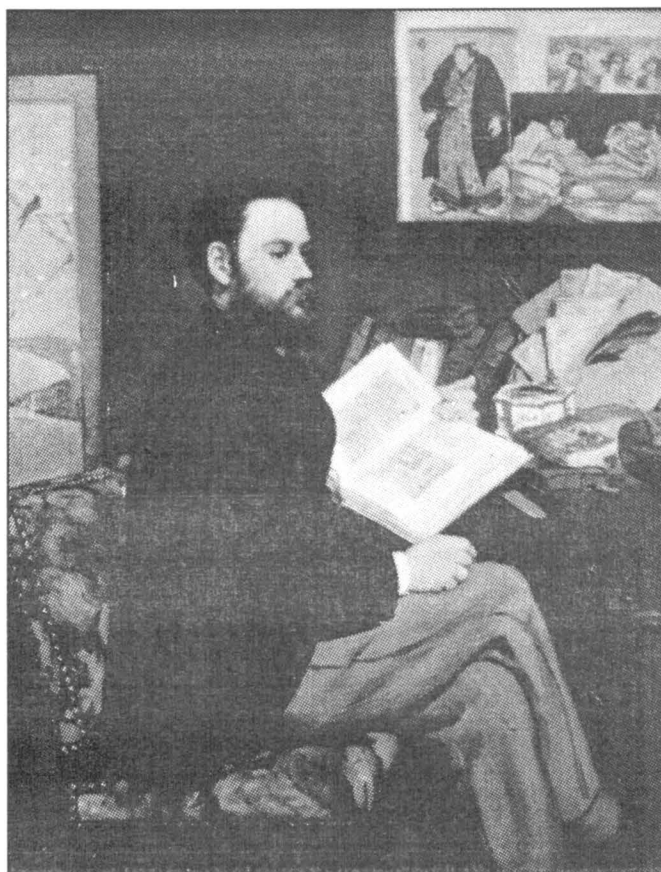
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară “BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR”. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) – 8 \$ per exemplar.

Tipărit la Tipografia “SEMNE '94”

Redacția revistei “BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR” respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

Portret de Manet

ÉMILE ZOLA

1840 – 1902

100 de ani de la moarte

*"Era un spirit de bunătate. Avea candoarea, simplitatea sufletelor mari.
Era profund moral în romanele sale, care-s adevărate studii sociale.
El urmărea cu o ură crâncenă o societate trîndavă, frivolă,
o aristocrație josnică și dăunătoare. El a combătut răul vremii sale:
puterea banului. Democrat – el n-a lingușit niciodată poporul".*

Anatole France